

Norsk Monitor 2013-2014:

Slik er ungdommen

Utarbeidet for

**Barne-, likestillings- og
inkluderingsdepartementet**

Utarbeidet av Erik Dalen, Jan-Paul Brække og
Ingrid Hågård Bakke, Ipsos MMI

Oktober 2014

Ipsos MMI AS • Karenslyst Allé 20, 0278 Oslo • 22 95 47 00

Innhold

Sammendrag	3
Innledning.....	4
Ungdommen i dag og for 10 år siden.....	12
Samfunnspolitiske saker	21
Syn på velferdsstaten	27
Miljøbevissthet	29
Holdninger til privatisering.....	38
Internasjonal orientering	43
Bosette seg i distrikts-Norge?.....	48
Lovlydighet.....	50
Sekularisering	54
Homofili/partnerskap	57
Familieliv og likestilling	58
Hva føler man frykt for?	64
Holdninger til innvandrere.....	70
Stolt over å være norsk	75
Forventninger til fremtiden.....	77
Kropp, helse og fysisk aktivitet.....	85
Ungdommens nyhetskilder	90
Bruk av offentlige nettsteder	93
Personlig økonomi, jobb, status og forbruk.....	95

Sammendrag

I denne rapporten gis en oppdatert beskrivelse av norsk ungdoms verdier og holdninger. Ved hjelp av Norsk Monitors rikholdige database knyttes aktuelle problemstillinger til utviklingen de siste tretti årene. Resultatet peker på en rekke kjennetegn ved dagens ungdom.

Norsk ungdom er ikke overraskende mer moderne og endringsorienterte enn den øvrige befolkningen. Man kan påstå at dette ligger i ungdommens natur. De er mer opptatt av status, materialisme og hedonistisk tankegang enn eldre. Likevel har vi en stund observert en trend hvor ungdommen blir mer og mer lik de eldre i samfunnet. Forskjellene mellom ung og gammel blir altså mindre og mindre. Blant ungdommene er det mange og tydelige forskjeller mellom kvinner og menn. Det er også en del forskjeller mellom de yngste (15-20 år) og de eldre (21-26 år) ungdommene.

Viktige funn når man studerer de store linjene er ungdoms økende tilfredshet med samfunnsforholdene i Norge. Av samfunnspolitiske saker ser vi en tydelig kjønnsforskjell ved at kvinner er mest opptatt av helse- og sossalsaker, mens menn er mer opptatt av samferdsel og forskning. Ungdom har generelt en positiv holdning til velferdsstaten og er i økende grad negativ til privatisering. De godtar et høyt skattenivå og har stadig lavere aksept for å «snyte på skatten».

Når det gjelder holdninger til miljø og miljøvern, anerkjenner ungdom alvoret i situasjonen, men er optimistiske med tanke på å komme frem til en løsning. Videre er ungdommen relativt patriotiske og i stor grad mot norsk EU-medlemskap. Mange er optimistiske med tanke på samfunnsutviklingen innen helse, utdanning, eldreomsorg, likestilling og levestandard. Det er mer pessimisme når man snakker om miljøet og økonomisk ulikhet. Når det gjelder holdninger til innvandrere og innvandring er det større oppslutning om innvandreres kulturelle bidrag enn deres økonomiske bidrag til det norske samfunnet. Tradisjonelle medier (TV, radio og papiraviser) taper stadig terreng som ungdommens foretrukne nyhetskilde.

Mange er fornøyd med forholdet de har til familien sin. De er også opptatt av likestilling med tanke på arbeidslivet og arbeidsdeling i hjemmet. Menn 15-20 år er noe mer konservative i likestillingsspørsmål. Drøyt halvparten av ungdommen er fornøyd med utseendet på egen kropp, og menn er mer fornøyd enn kvinner. Ungdommen er imidlertid mer fornøyd med egen helse og fysisk form enn de er med utseendet på egen kropp.

Unge kvinner er generelt vesentlig mer bekymret enn unge menn. Dette gjelder de fleste områder vi har studert, som vold, økonomi, miljø, arbeidsmarkedet og generelle framtidsutsikter.

Jo eldre ungdommen blir, desto mer materialistisk orientert blir de. Dette henger sannsynligvis sammen med livssituasjon. De eldre ungdommene flytter hjemmefra og får det trangere økonomisk. Færre og færre kunne tenke seg en kjedelig, men godt betalt jobb. Likevel er ungdom vesentlig mer opptatt av materielle goder for å oppnå sosial status enn resten av befolkningen. Flere unge menn enn unge kvinner ønsker å gjøre inntrykk på andre gjennom materielle goder.

Innledning

Norsk Monitor er en omfattende intervjuundersøkelse som kartlegger nordmenns verdiprioriteringer og grunnholdninger kombinert med adferd på en rekke områder. Ved siden av å beskrive nordmenns verdiprioriteringer i såkalte *verdikart*, benyttes Norsk Monitor til målgruppeanalyser og som en form for segmenteringsundersøkelse der befolkningen deles inn i sosiokulturelle grupper. Undersøkelsen har vært gjennomført annethvert år siden 1985, og har etter 2013-gjennomføringen innhentet til sammen over 52 000 intervjuer. Undersøkelsen gjennomføres av Ipsos MMI.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har abonnert på Norsk Monitor siden 2000. På grunnlag av Norsk Monitor 1999 og 2001 ble det besluttet at det skulle utarbeides målgruppeanalyser basert på demografiske kjennetegn. I forbindelse med undersøkelsen i 2003, 2005, 2007, 2009 og 2011 ble disse målgruppeanalysene oppdatert, og det samme er ønsket for 2013-utgaven av Norsk Monitor. Denne analysen inneholder enkelte endringer sammenlignet med 2011/2012-rapporten.

Departementets bruk av Norsk Monitor knyttet seg tidligere bl.a. til arbeidet med Ungdomsmeldinga. I denne forbindelse var det av interesse å få en beskrivelse av hvordan ungdommen er, dvs. i denne sammenheng hvilke verdier som preger dem og hvilke adferds- og holdningstrekk som skiller ungdom fra befolkningen for øvrig. I arbeidet med ungdom vil det selvsagt være viktig å kjenne ungdommen best mulig med tanke på fremtidig tilrettelegging og kommunikasjon.

I og med at vi ikke intervjuer personer som er yngre enn 15 år i Norsk Monitor, må ungdom i Monitor-terminologi defineres blant dem som er 15 år eller eldre. Fordi det er begrenset hvor stort utvalg vi har av ungdom i Monitor-basen, er vi blitt enige om å sette øvre aldersgrense til 26 år. Det gir oss anledning til å dele ungdom opp i to grupper; personer i alderen 15-20 år, og personer i alderen 21-26 år. I den tidligere diskusjonen om hvilke målgruppedefinisjoner som var aktuelle for vårt formål, ble vi også enige om at de kjente skillelinjene mellom kvinner og menn var hensiktsmessig. Til grunn for inndelingen ligger det faktum at kvinner er mer tradisjonsorienterte og idealistiske enn menn og følgelig at menn er mer moderne og materialistiske enn kvinner.

På denne bakgrunn vil disse målgruppeanalysene dreie seg om følgende grupper:

1. Ungdom totalt 15-20 år (*326 intervjuer i 2013*)
2. Ungdom totalt 21-26 år (*435 intervjuer i 2013*)
3. Gutter/menn 15-20 år (*125 intervjuer i 2013*)
4. Jenter/kvinner 15-20 år (*201 intervjuer i 2013*)
5. Gutter/menn 21-26 år (*186 intervjuer i 2013*)
6. Jenter/kvinner 21-26 år (*249 intervjuer i 2013*)
7. Befolkningen totalt (*3812 intervjuer i 2013*)

Vi vil se på disse målgruppene dels enkeltvis og dels i sammenheng med hverandre, og kommentere særtrekk som vi tror kan være av interesse for dem som ønsker å kjenne

ungdommen bedre. I de grafiske fremstillingene vil alder, kjønn, samt befolkningens prosentvise svar fremkomme. Utredningen inngår i det vi i samarbeidsavtalene om Norsk Monitor kaller målgruppeanalyser. Det er vanlig ved målgruppeanalyser i Norsk Monitor å lage en rapport per målgruppe, atskilt fra hverandre. I dette tilfellet er imidlertid målgruppene på mange måter så like at dette ikke er hensiktsmessig, samtidig som det er et poeng i seg selv å føre løpende sammenligninger mellom delmålgruppene. Av disse grunnene vil vi kommentere de aktuelle ungdomsmålgruppene tematisk samlet, og vil beskrive likheter og ulikheter mellom undergruppene ved hjelp av grafiske fremstillinger og kommentarer.

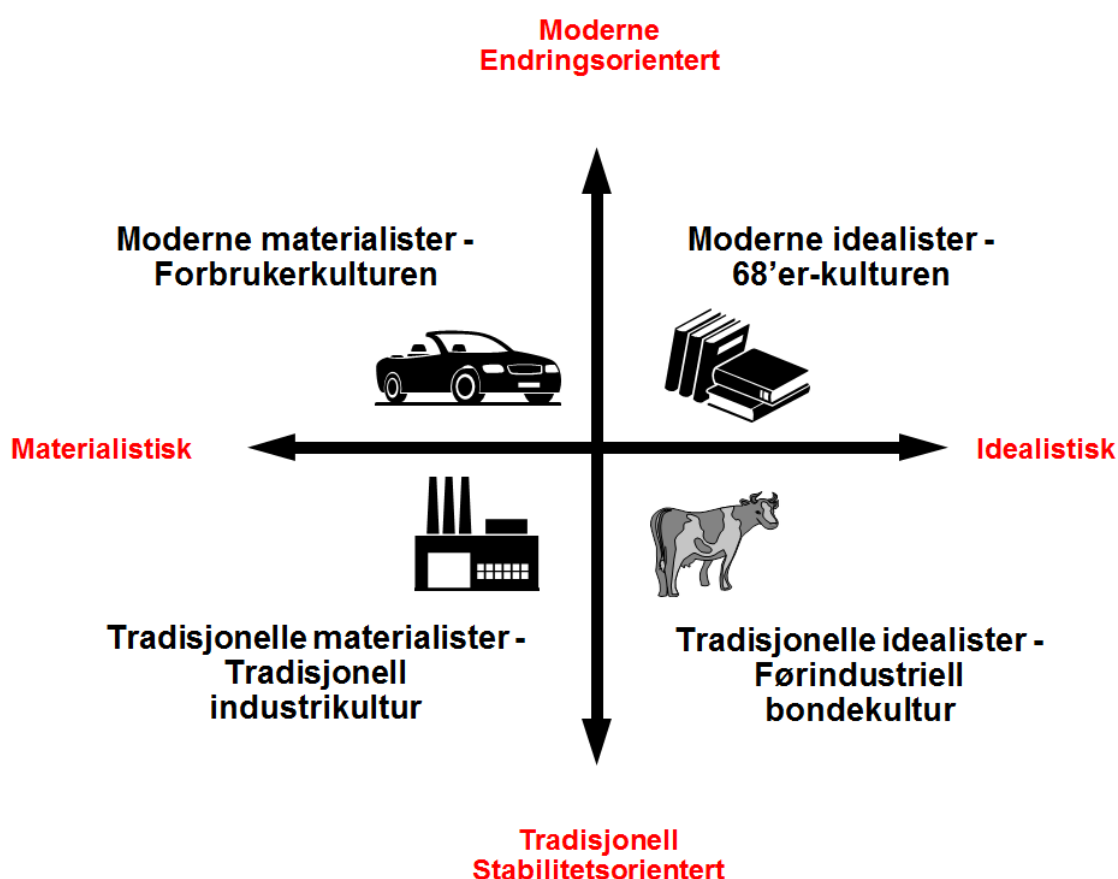
Gjennomføringen av Norsk Monitor

Datainnsamlingen til denne undersøkelsen ble gjennomført i perioden oktober-desember 2013 av vår feltavdeling på følgende måte: Først ble det gjennomført et telefonintervju på ca. 8 minutter der det til slutt ble lest opp et spørsmål om man ville delta på del 2 av undersøkelsen. Alle som ønsket å delta fikk tilsendt et omfattende spørreskjema for selvutfylling (130 sider) som ble besvart hjemme og returnert i posten. I alt mottok vi utfylte skjema fra et landsrepresentativt utvalg av befolkningen bestående av 1752 menn og 2060 kvinner over 15 år, i alt 3812 netto intervjuer.

Ved resultatberegningen er det foretatt veiing med hensyn til kjønn og alder innen hver av fem landsdeler, slik at sammensetningen av utvalget med hensyn til disse faktorene er korrekt i henhold til offisiell statistikk. Dette gjør vi for å redusere virkningene av eventuelle utvalgsskjevheter.

Ungdommens verdiprioriteringer

Sentralt i Norsk Monitor står beskrivelser av målgruppers verdiprioriteringer og hvor i det norske verdilandskapet målgrupper befinner seg. Basert på en rekke spørsmål, plasseres man i det såkalte *verdikartet* med de to dimensjonene/aksene tradisjonell-moderne og materialistisk-idealistisk:

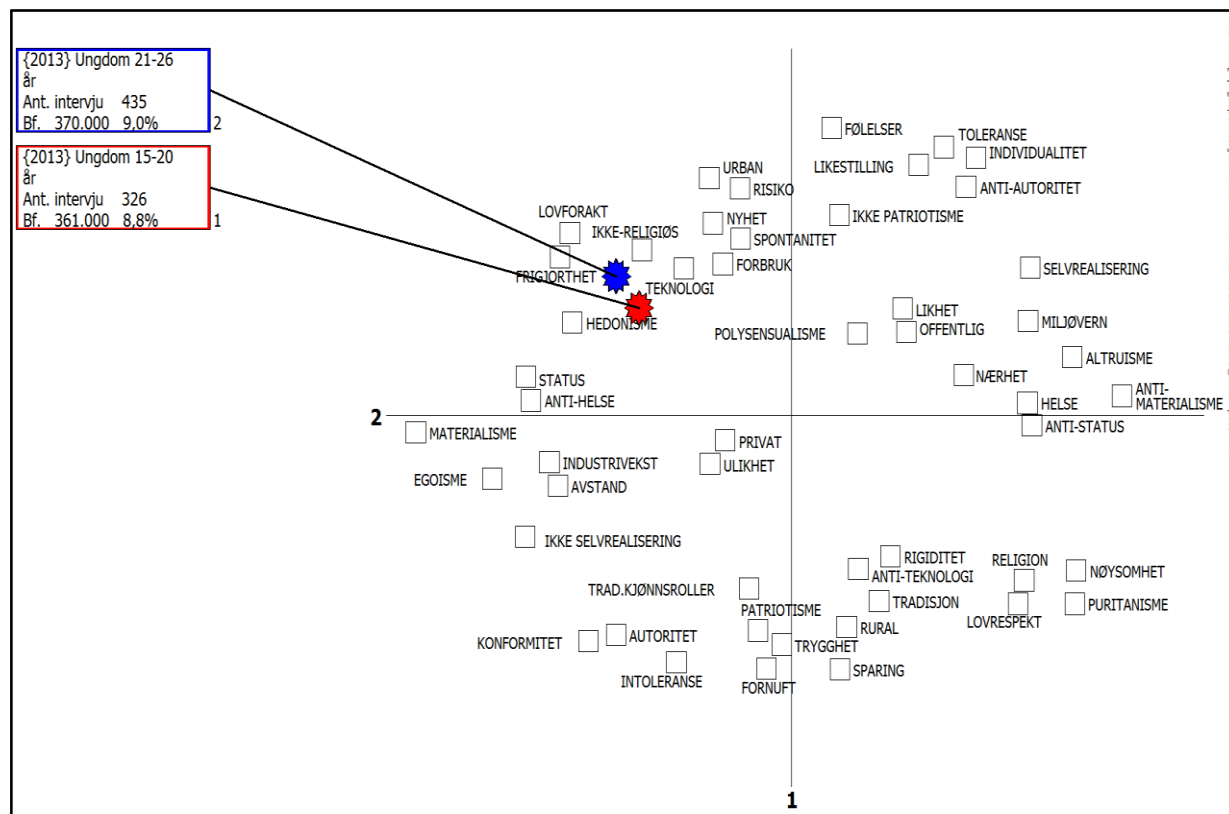

Målgruppenes gjennomsnittsplasseringer (tyngdepunkter) og verdiprioriteringer vises i verdikart som er grafiske uttrykk for verdimønstrene i den norske befolkningen. Verdikartene, som finnes i nedenstående figurer, kan leses som grafiske uttrykk for hvor ofte eller sjelden verdiene preger de samme personer, altså verdienes samvariasjon (korrelasjon). Graden av samvariasjon vises ved avstanden mellom verdiene, der liten avstand viser høy positiv samvariasjon og stor avstand høy negativ samvariasjon. Verdienes plassering er gjennomsnittsplasseringen for de 25 % av befolkningen som per definisjon "har" verdien, dvs. scorer høyest på verdiindeksen.

En målgruppes tyngdepunkt leses slik at verdier som ligger nær tyngdepunktet samvarierer positivt med målgruppen, mens verdier som ligger langt fra tyngdepunktet, samvarierer negativt med målgruppen.

Plassering i verdikartet for ungdom over og under 20 år

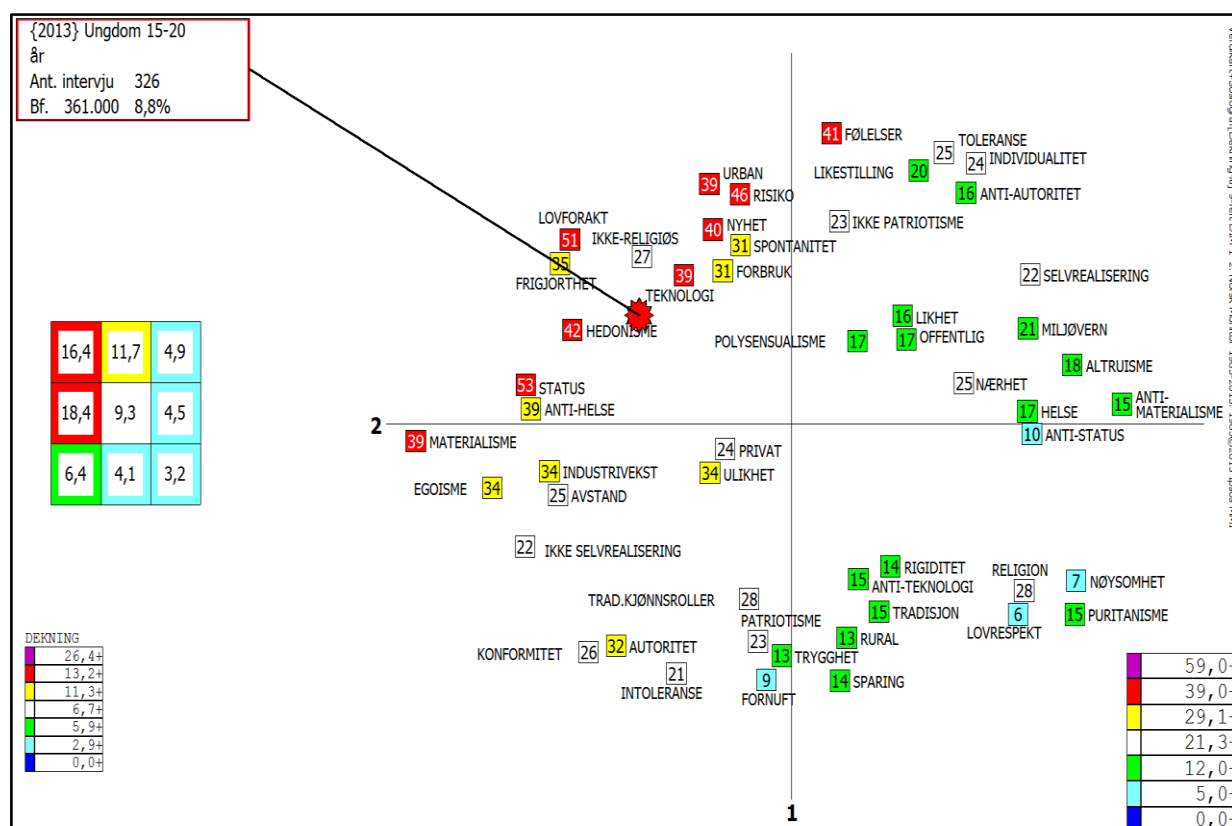
Vår erfaring fra undersøkelser blant ungdom er at det er betydelige forskjeller i holdninger og adferd mellom ungdom under og over 21 år. På denne bakgrunn vil vi først kontrollere om det er slike forskjeller også når det gjelder verdimønstre for disse aldersgruppene i Norsk Monitor.

I ovenstående figur ser vi at det er en viss, men ikke stor, forskjell mellom den yngste og den eldste gruppen. Som ved en del tidligere undersøkelser, finner vi at den eldste gruppen er noe mer moderne og materialistisk orientert enn de yngre ungdommene. En mulig forklaring på at de er noe mer materialistiske, kan være at hoveddelen av de yngste fortsatt bor hos foreldre og ikke opplever økonomiske utfordringer og materiell underdekning i samme grad som de som er litt eldre.

Mange i sistnevnte gruppe vil være avhengige av egen inntekt og/eller studielån, og har i mye større grad opplevd det fall i levestandard og økonomisk handlefrihet som de fleste opplever når de flytter hjemmefra. I en slik situasjon er det forståelig at mange blir adskillig mer opptatt av å dekke materielle behov enn tidligere. Nå som i tidligere undersøkelser observerer vi også at de yngste kan være hårfint mer tradisjonsorienterte enn de litt eldre, og vi tror det har sammenheng med at de i større grad påvirkes av foreldrenes verdier og stabilitet i tilværelsen enn de litt eldre som ofte står mer på egne ben. Endringsorientering skapes og dyrkes ved hyppig skifte av bolig, bosted, jobb, studier osv. – forhold som ofte preger aldersgruppen 21-26 år.

I nedenstående diagram viser vi verdikartet for de yngste, dvs. de som er i alderen 15-20 år. Som vi ser er denne målgruppens score på en del moderne og endringsorienterte verdier meget høy.

Spesielt legger vi merke til at de verdiene som har særlig høy oppslutning blant de yngste er status, risiko, materialisme, lovforakt og hedonisme. Vi legger også merke til ungdommens "høyreorientering" gjennom at mange aksepterer ulikhet i samfunnet når det gjelder inntektsfordeling. De yngste ungdommene scorer tilsvarende lavt på de verdier som er motpoler til de ovennevnte. Vi minner her om at oppslutningen om hver verdi er 25 % for befolkningen totalt. Følgelig forstår vi at avvikene som vi kan avlese her er markante.

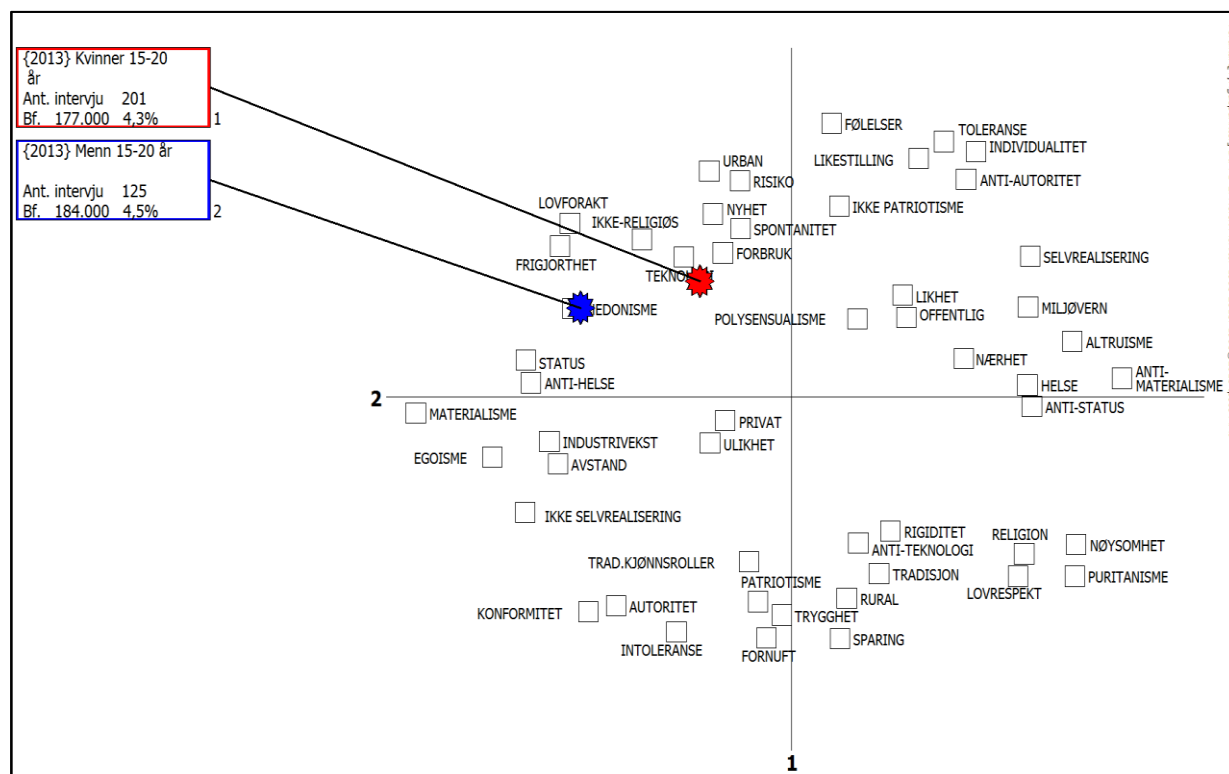
De som er litt eldre scorer høyere enn totalbefolkningen på de samme verdiene som de yngste. Her vil vi likevel påpeke at fargekode rød, som betyr score på 39 % eller høyere, regnes som meget store avvik. Når vi ser på sosiografene, finner vi forholdsvis sammenfallende mønstre i de to aldersgruppene.

kommunisere at nøkternhet og trygghet er grunner til sparing i seg selv. Fremtidig forbruk trykker på knappene *materialisme*, *status*, *teknologi* og *nyhet* – alle viktige verdier for ungdommer. Å trykke på knappene *trygghet*, *nøysomhet* og *puritanisme* vil sannsynligvis kaste lite av seg, da dette er verdier ungdommene scorer særlig lavt på.

Det er ingen tvil om at ungdommens risikovillighet, orientering mot ny teknologi og nye produkter bidrar til at verden går fremover. På mange måter kan vi si at ungdommen som gruppe er vårt samfunns pionerer som prøver og feiler for alle oss andre. Deres jakt etter anerkjennelse og status, deres spontanitet og oppmerksomhet om sinnsstemninger og opplevelse, lar få ting være uprøvd. Ungdommens iboende endringsorientering er tross alt en viktig drivkraft i det moderne samfunnets utvikling.

Kjønnsforskjeller blant 15-20 åringene

Selv om forskjellene mellom de yngste og de eldste ungdommene er slik vi beskrev ovenfor, er det interessant å se forskjeller innen hver av aldersgruppene. Nedenfor viser vi i verdikartet tyngdepunktene for 15-20 åringer fordelt etter kjønn.

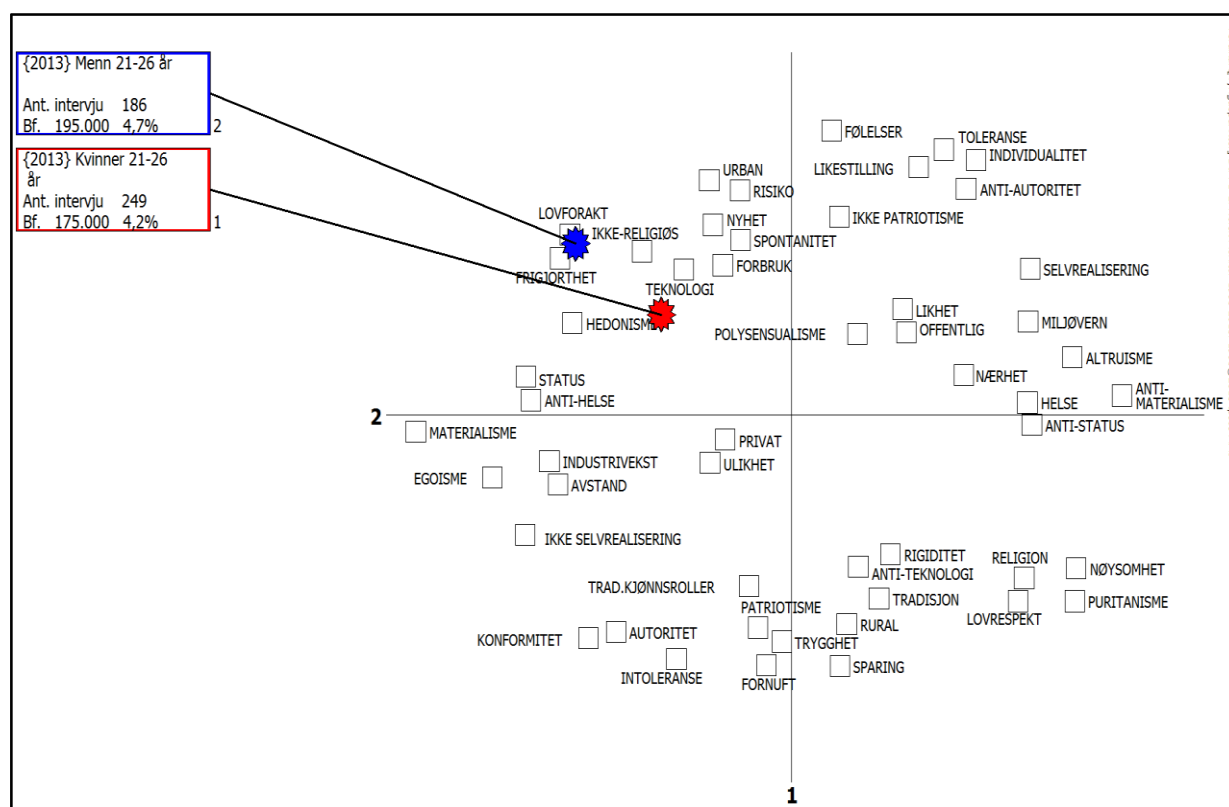

Ved tidligere monitorundersøkelser har vi funnet at det er klare forskjeller mellom kvinner og menn generelt og at disse forskjellene i særlig grad manifesterte seg langs den materialistisk-idealistiske aksen, altså i øst-vest retning. Dette mønsteret gjenfinnes blant den yngste gruppen der unge kvinner har en klart mer idealistisk orientering enn menn.

Kjønnsforskjeller blant 21-26 åringene

Som vi tidligere har kommentert, er 21-26-åringene som gruppe noe mer materialistisk orienterte enn de yngste, kanskje fordi de i større grad har opplevd de økonomiske utfordringer tilværelsen byr på ved å stå på egne ben og greie seg selv. Vi registrerte også at 21-26 åringene er litt mer orientert mot moderne og endringsorienterte verdier, skjønt forskjellen er temmelig liten.

Nedenfor viser vi tyngdepunktene for 21-26 åringer fordelt etter kjønn i verdikartet. Vi ser også her at det er betydelig forskjell mellom kjønnene og at forskjellen har samme retning som det vi har funnet tidligere og som vi for den saks skyld finner mellom kvinner og menn generelt. Avstanden mellom tyngdepunktene viser at unge menns verdier er forholdsvis forskjellig fra unge kvinners. Menn er mer materialistiske, men også noe mer moderne. Vi merker oss også at menn er mer «ekstreme» i sine verdiprioriteringer ved at de befinner seg lengre fra midten av kartet enn kvinner.

Ungdommen i dag og for 10 år siden

Når man har et så stort materiale som Norsk Monitor til disposisjon med tidsserier siden 1985, gir det store muligheter for analyse av endringer over tid. I så henseende har Ottar Hellevik vist hvordan man kan gjøre kohortanalyser i materialet, dvs. analyser av endring innen en og samme befolkningsgruppe over tid for å se hvordan f.eks. verdiprioriteringer endrer seg med årene. En annen måte å studere endring på, er å ta utgangspunkt i en aldersgruppe, f.eks. våre aldersintervaller og se hvordan dagens 15-26 åringer ser på tilværelsen i forhold til tilsvarende aldersgruppe for 10 år siden. Nettopp denne analysen er ønsket av BLD. Med 10 års aldersforskjell vil 15-26 åringerne fra 2003 ha kommet i alderen 25-36 år nå. Det vil si at så godt som samtlige har vokst seg ut av de aldersgruppene vi ser på som ungdom. Vi får med andre ord ingen nevneverdig overlapping.

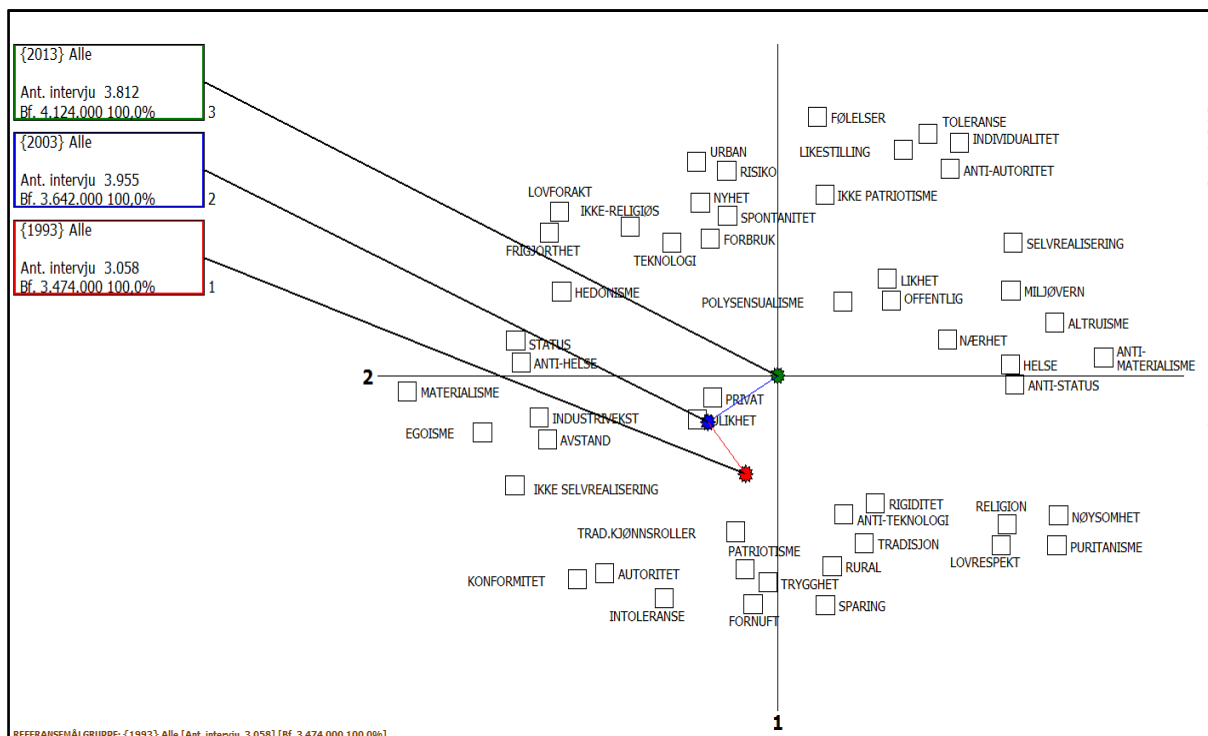
Endringer i ungdommens verdier

Slik monitoranalysene er lagt opp, er det ikke relevant å legge tyngdepunktet for ungdommen i 2003 inn i kartet for 2013. Det kunne skapt forvirring fordi akser/dimensjoner og verdimønstre har endret seg så mye at holdepunkter for sammenligninger mellom måletidspunktene er vanskelig å finne. Alle disse endringene i befolkningen totalt sett er imidlertid tatt hensyn til i de senere års utgaver av PC-Monitor, der vi kan konstruere *normerte* verdikart med tyngdepunktet for 2003-ungdom og 2013-ungdom i samme verdikart.

At verdikartene er normerte betyr at man eliminerer effekten av endringer i hele befolkningen når man sammenligner spesialmålgrupper. Faglig uttrykt betyr det at man setter gjennomsnittet i faktorscore for hele befolkningen til 0 (null). De endringer man da får i målgruppen, er kun innbyrdes endringer i perioden.

For å skape bedre inntrykk, viser vi først kartet for endring i totalbefolkningen i perioden 2003 til 2013. Vi har også lagt inn tyngdepunktet for året 1993 slik at tidsperspektivet blir 20 år.

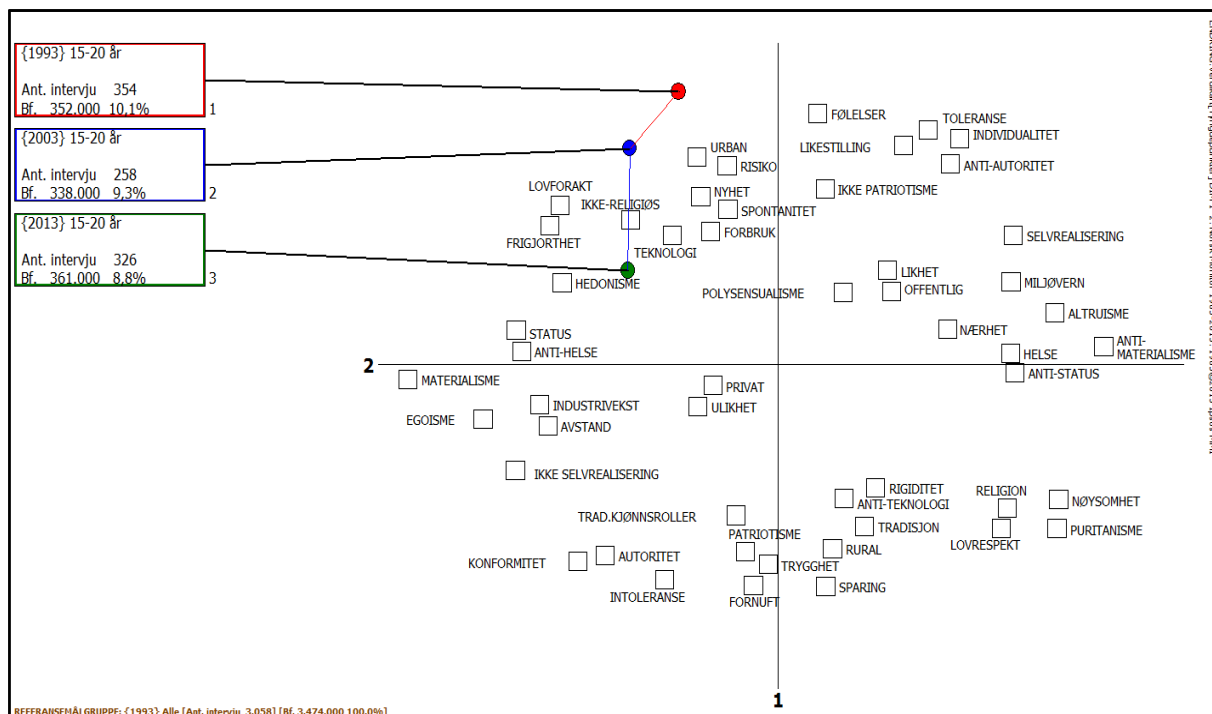
Kartet nedenfor viser at tyngdepunktet for befolkningen totalt sett er på vei oppover i kartet – altså i en mer ”moderne” retning. En slik utvikling kan i noen grad forklares ved at befolkningens utdanningsnivå er for oppadgående. For ordens skyld gjør vi oppmerksom på at kartet som viser endring for hele befolkningen ikke er *normert*. Hadde det vært normert, ville alle års tyngdepunkter havnet i origo.

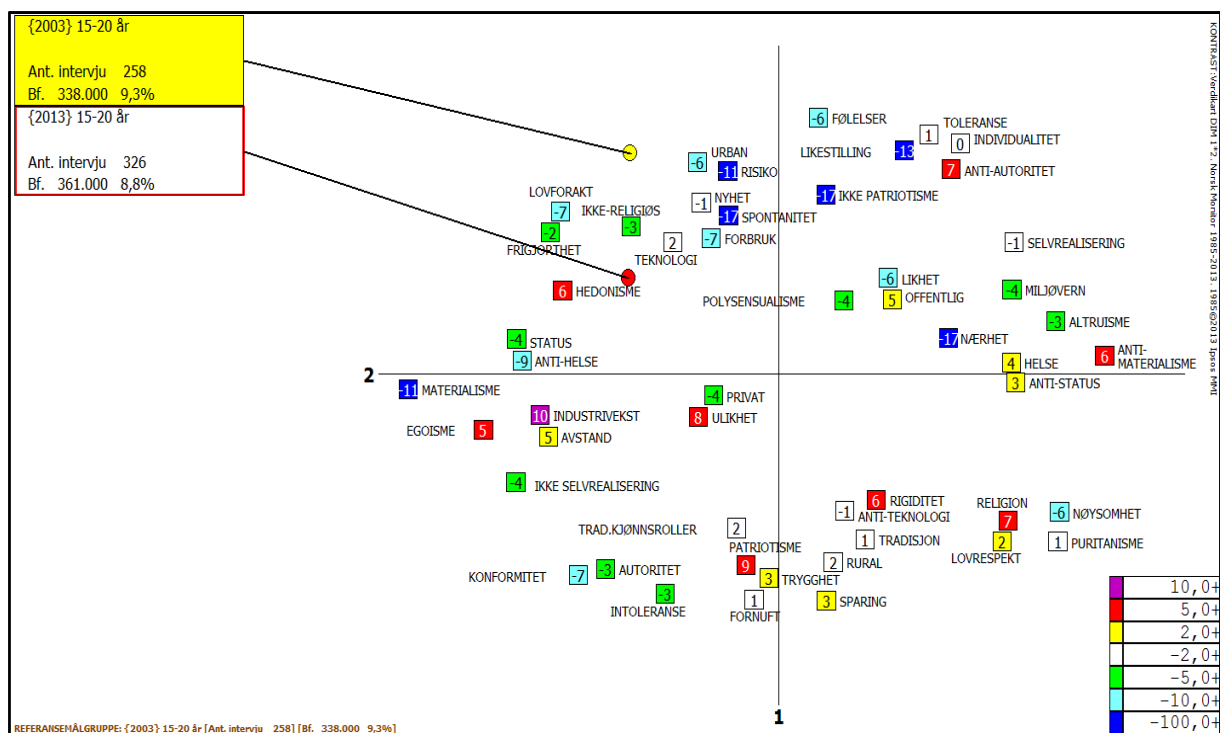
Aldersgruppen 15-20 år

Først skal vi se på den yngste av de to ungdomsgruppene vi har konsentrert oss om.

Nedenfor viser vi tyngdepunktene for ungdom i alderen 15-20 år i 1993, 2003 og 2013 i det normerte 2013-verdikartet. Vi merker oss først at alle de tre "årgangene" har tyngdepunkt i det moderne, materialistiske området av kartet. Bevegelsen over tid er imidlertid klart nedadgående, altså i retning av gjennomsnittsbefolkningen, men fortsatt med markert materialistisk orientering. Trenden er for øvrig en fortsettelse av noe som har pågått over lengre tid. Hadde vi tatt med tyngdepunktet for 15-20 åringer i 1989, ville vi sett dette som et punkt litt høyere opp i kartet enn de tre årgangene som er plottet inn. Figuren bekrefter at dagens ungdom føyer seg inn i en trend der ungdommen blir mer og mer lik hele befolkningen, selv om forskjellene fortsatt er store.

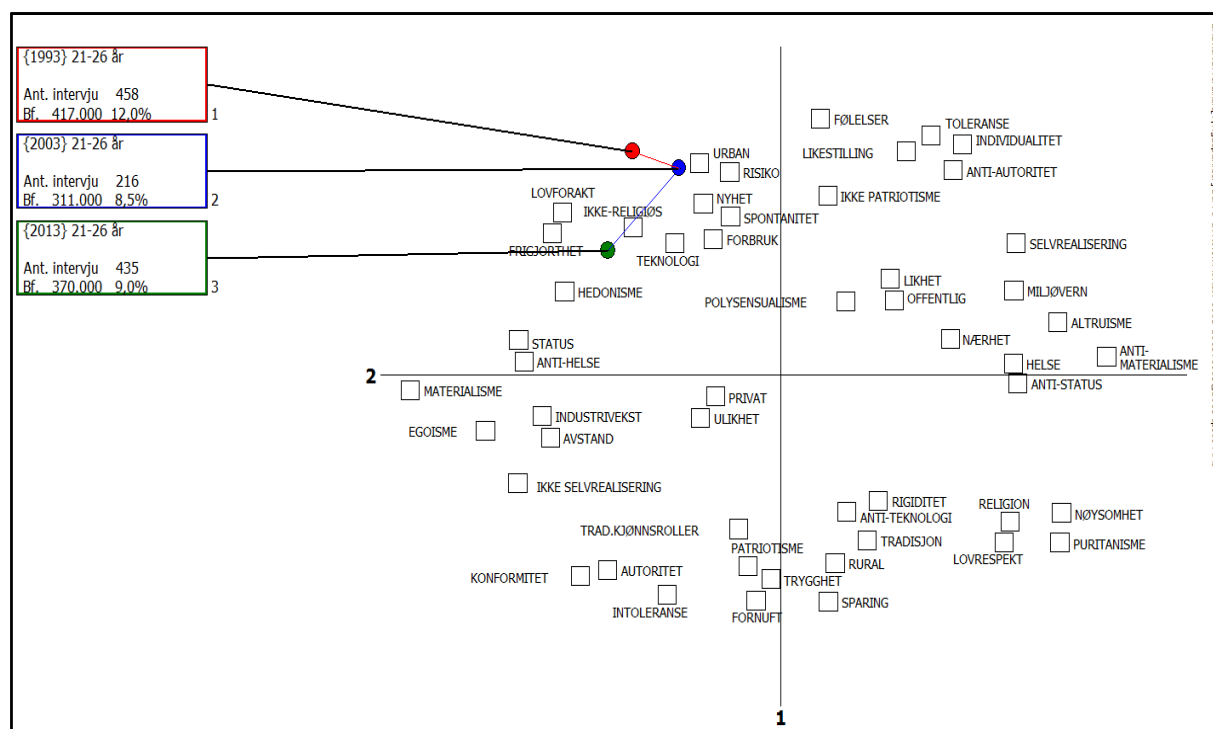
Det er interessant å se hvilke verdier som ungdommen har endret tilslutning til. I dette årets analyse kan vi da lage et såkalt kontrastverdikart der vi bruker 15-20 åringer i 2003 som referansegruppe og 2013 ungdommen som målgruppe. Kartet nedenfor viser forskjellen i verdiscore på samtlige verdier som er målt når man trekker referansegruppens score fra målgruppens ("2013 minus 2003").

Kartet viser nokså mangeartede forskjeller i verdimønsteret mellom de to årgangene av 15-20-åringene. Vi finner med andre ord en tallfesting av hvilke verdier som har økt og minsket oppslutning blant dagens unge i alle deler av kartet. Verdier med sterkest tilbakegang er spontanitet og ikke-patriotisme, nærhet, likestilling og risiko i øvre del av kartet, materialisme og konformitet i nedre del. Sterkest fremgang finner vi for verdiene industrivekst, patriotisme og ulikhet i sør-vestre del av kartet. I nord-øst finner vi økt oppslutning om verdiene anti-autoritet og anti-materialisme. I den sør-østlige kvadranten har religion og rigiditet økt. Til sammen gir dette et svært sammensatt og flertydig bilde av verdiutviklingen for denne aldersgruppen.

Aldersgruppen 21-26 år

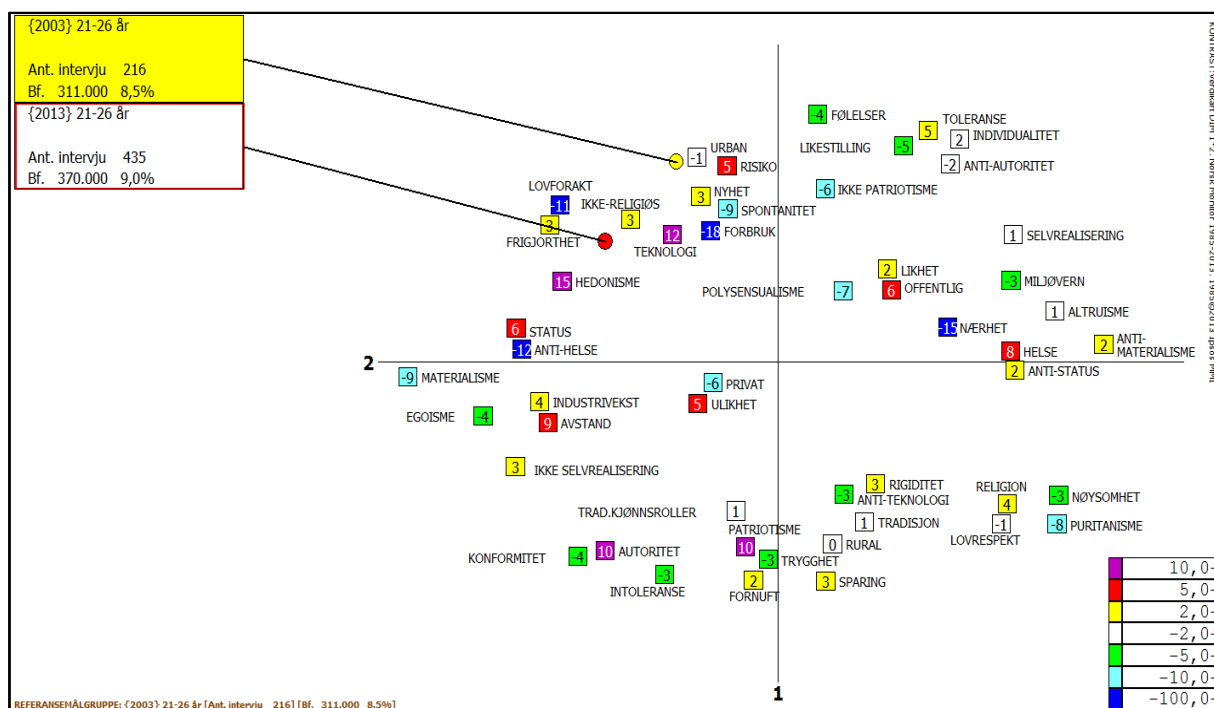
Den eldste av ungdomsgruppene har endret seg omtrent like mye i 10-årsperioden som den yngste, relativt sett. Bevegelsen går i samme retning, ved at tyngdepunktet har flyttet seg nedover mot origo over tid, men fortsatt på den materialistiske siden. Når vi får denne bekreftelsen, understøtter det konklusjonen ovenfor om at dagens ungdom er mer lik hele befolkningen enn for 10 år siden.

Kontrastverdikartet for ungdomsgruppen 21-26 år nedenfor viser betydelige forskjeller mellom de to årgangene, men uten noe entydig mønster. De fleste store forskjeller finner vi på kartets materialistiske side, men bildet viser her både økt og minsket oppslutning om mange av enkeltverdiene. Øverst til venstre i kartet ser vi at færre blant 2013-ungdommen sluttet opp om verdiene lovforakt, forbruk og anti-helse. Her økte verdiene hedonisme og teknologi. I den nedre venstre kvadrant ser vi igjen tilbakegangen i verdien materialisme. Her finner vi også en økt oppslutning om patriotisme og autoritet. På høyresiden av kartet ser vi at nærhet, som for eksempel ønske om å tilbringe tid med familien, går tilbake.

Forskjellene kan tolkes i mange retninger. Er for eksempel nedgangen i verdien forbruk et uttrykk for at denne aldersgruppen har det bedre materielt nå enn for ti år siden? I så fall, hvordan skal man tolke den samtidige økningen i hedonisme? Nedgangen i verdien anti-helse og økningen i helseverdien stemmer godt overens med medienes fremstilling av dagens ungdom og deres fokus på kropp og helse.

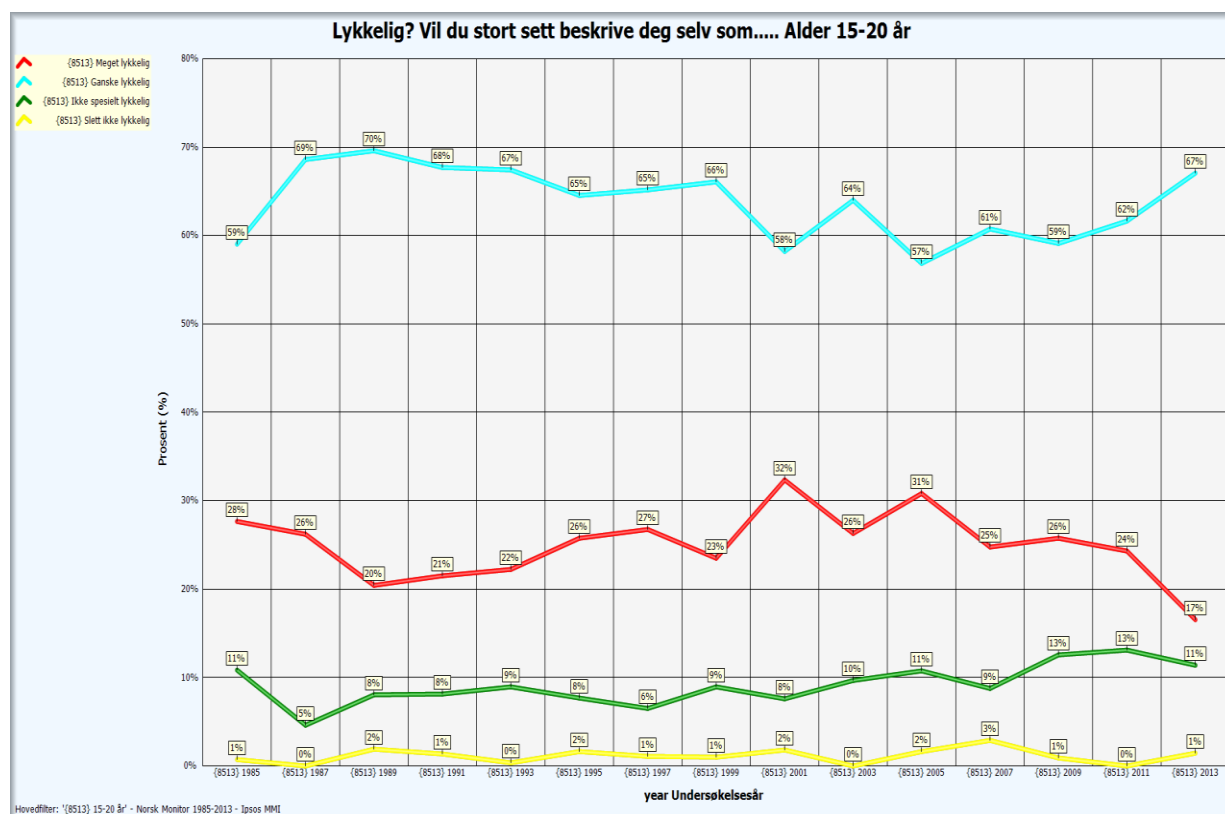
Den endring vi ser for begge ungdomsgruppene peker i retning av at ungdommen blir mer og mer lik gjennomsnittsnordmannen. Som påvist i hovedrapporten i Norsk Monitor, er det faktisk minst like mye de eldres bevegelse nordover i kartet, i moderne retning, som gjør at avstanden mellom ungdommen og hele befolkningen minsker. Vi vil her antyde at dette kan forklare det nesten totale fravær av ungdomsopprør der ungdommen utfordrer strukturer i det etablerte samfunn. Borte er rabulisme, demonstrasjoner, provokasjoner og systemkritikk. Det kan være nærliggende å tro at dette skyldes ungdommens tilfredshet med dagens samfunn, slik vi vil påvise senere i rapporten. Hvorfor skulle de gjøre opprør mot et samfunn som er så behagelig å leve i som det vi har? Spesielt synes det å ha sammenheng med den ufattelige velstanden nordmenn flest opplever, og som ungdommen også får ta del i.

I tillegg til å studere endringer i verdikartene har vi i samråd med departementet valgt ut noen problemstillinger som vi vil se litt nærmere på. Nå ser vi på konkrete svarfordelinger og altså ikke på relative forhold som vi studerte i verdikartene. Følgelig vil sammenstillingen kunne gi et godt og presist inntrykk av om ungdommen i 2003 hadde andre holdninger enn ungdommen i 2013. Vi understreker igjen at vi ser på to forskjellige grupper. 2003-ungdommene har jo nå blitt 10 år eldre og har kanskje også endret holdninger. Det er ikke gjenstand for analyse i denne omgang. Som man vil se nedenfor, er flere av disse endringsmønstrene analysert tidligere, slik at vi vil henvise dit fortløpende.

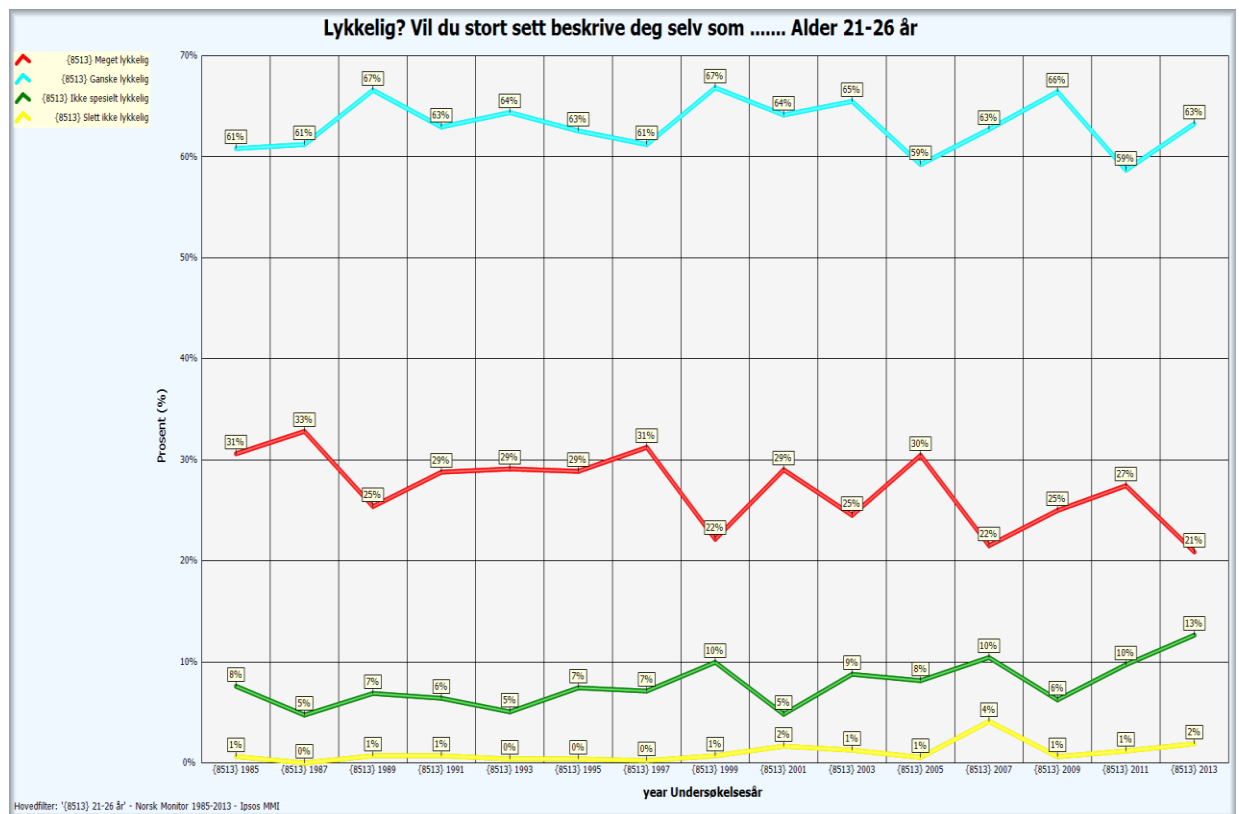
Lykke

Et spørsmål som er interessant å studere utviklingen på, er spørsmålet om hvor lykkelige ungdommen er, og om ungdommer er mer lykkelige nå enn for 10 år siden. I Norsk Monitor har vi et spørsmål som lyder "Vil du stort sett beskrive deg selv som: Meget lykkelig, ganske lykkelig, ikke spesielt lykkelig eller slett ikke lykkelig?" Ser man på hele befolkningen svarer de fleste at de er meget eller ganske lykkelige, med henholdsvis 22 og 67 %, omtrent det samme som i 2011. Nær 90 % av nordmenn sier med andre ord at de er svært eller ganske lykkelige. Nå skal vi se på ungdommens lykkefølelse. Først 15-20 åringene:

Målingen i 2013 viser en stabil utvikling hvis man ser på de som oppfattet seg selv som ganske eller svært lykkelige. I denne runden var det flere som krysset av for ganske lykkelig enn for svært lykkelig. Færre så seg selv som svært lykkelige enn ved noen av de tidligere målingene (17%). Men, denne nedgangen ble altså oppveiet av et høyere tall for ganske lykkelig.

Diagrammet for aldersgruppen 21-26 år viser det samme mønsteret; noe nedgang i andel som oppfatter seg som svært lykkelige, kompensert med en oppgang i de som sier de er ganske lykkelige. Slår man sammen de to gruppene sier 84 % av denne aldersgruppen at de er ganske eller svært lykkelige. Det er en liten nedgang siden sist måling. Motsatt finner man en mulig oppgang i de som ikke er spesielt lykkelige, fra 10 til 13 %.

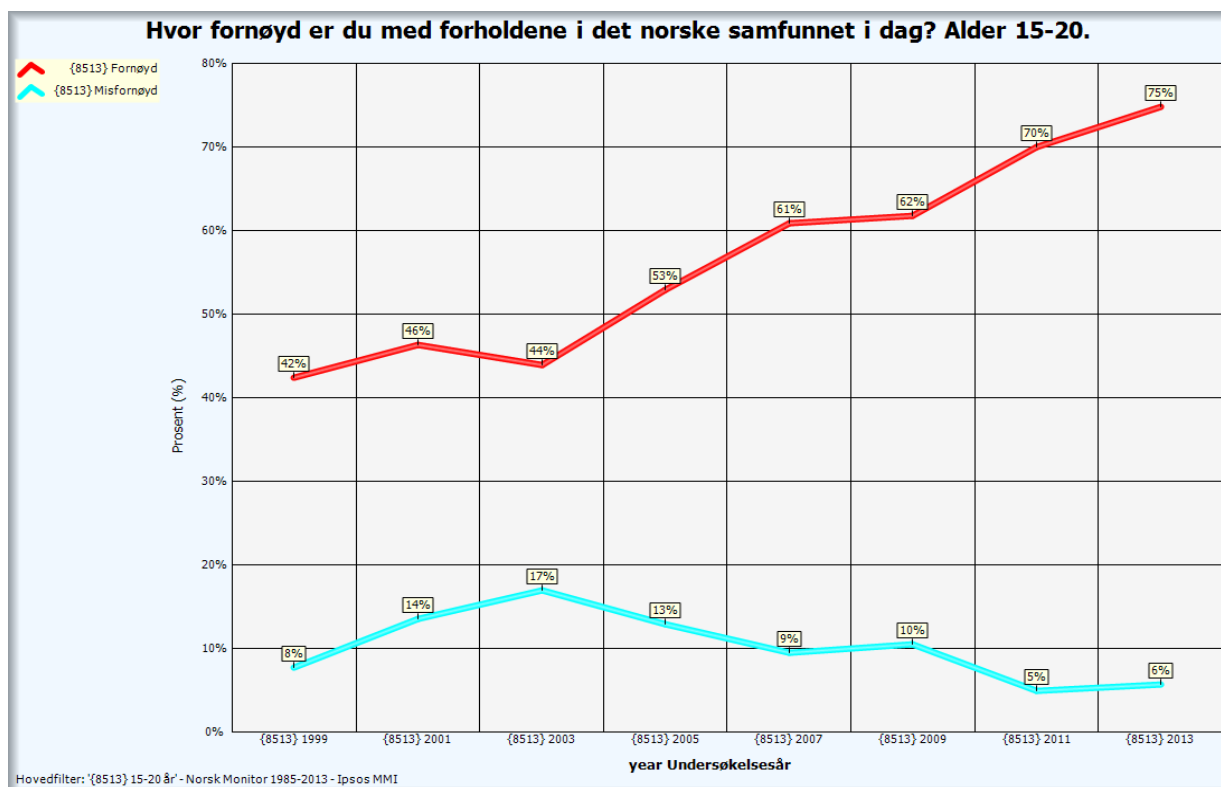

Syn på samfunnet

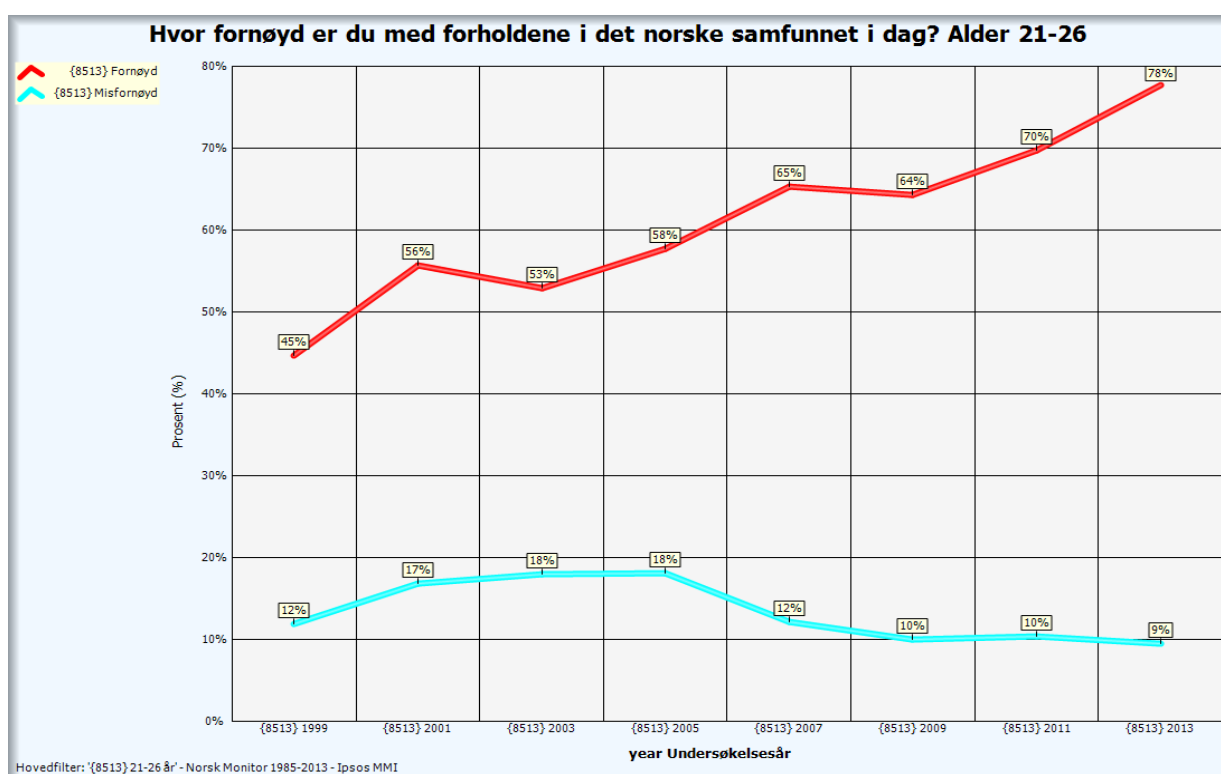
Vi har tidligere pekt på at ungdommens verdiprioriteringer blir mer og mer lik hele befolkningens. Dette har blitt illustrert tydelig ved at tyngdepunktene for de to ungdomsgruppene har flyttet seg nærmere og nærmere origo i verdikartet, dvs. gjennomsnittet for hele befolkningen. En mulig forklaring på dette har vi antydnet at kan være at ungdom er såre tilfreds med tilværelsen. Fravær av ungdomsopprør kan skyldes at man synes man har det så godt i verdens rikeste land at de fleste ikke ser noe å opponere mot.

I et eget spørsmål har vi spurt ungdommen om hvordan de ser på samfunnsutviklingen. Dette spørsmålet fremstår etter vår mening som meget viktig når vi ser det i sammenheng med resultater vi har beskrevet tidligere, og som vil bli kommentert også i senere kapitler i denne rapporten.

I figurene nedenfor ser vi hvordan dette har utviklet seg siden slutten av 1990-tallet. Vi har spurt ungdommen i de to aldersgruppene hvor fornøyde de er med forholdene i det norske samfunnet i dag. Svarene viser at det store flertallet er fornøyd med forholdene i samfunnet. I oversikten nedenfor er de som hverken var fornøyd eller misfornøyd tatt ut. Vi ser at for de som er 15-20 år har det vært en dramatisk utvikling siden 1999, da dette spørsmålet ble stilt første gang. Den gang var det 42 % som var fornøyd. Ved senere målinger fortsatte den positive trenden. Tre av fire sier nå at de er fornøyd eller svært fornøyd med samfunnsutviklingen. I meningsmålings-sammenheng er dette en meget sterk stigning sammenlignet med svarene fra samme gruppe for 14 år siden. De som er fornøyd med samfunnsutviklingen har økt fra 42 % til 75 %.

Det samme mønsteret finner vi blant dem som er i alderen 21-26 år:

Den samme positive utviklingen har funnet sted i den eldre ungdomsgruppen, og utviklingstakten har vært den samme som i den yngste. I 2013 svarte 78 % at de var fornøyde eller meget fornøyde med forholdene i det norske samfunnet i dag. Det er en oppgang på hele 8 prosentpoeng fra forrige måling og 33 prosentpoeng opp fra 1999. Tilsvarende finner vi et stort fall i andelen som sier at de er misfornøyde med det norske samfunnet. Denne andelen er halvert i løpet av de siste årene, fra 18 % i 2005 til 9 % i 2013.

Samfunnspolitiske saker

Norsk Monitor inneholder en rekke spørsmål om samfunnspolitiske saker og politikk. Vi kartlegger både politisk adferd og hvilke saker folk er opptatt av skal bli løst, og hvilke partier man mener er gode til å løse sakene. I årets hovedrapport fra Norsk Monitor er folks holdninger til partienes sterke og svake sider viktig. Målingen i september 2013 ble som kjent gjort noen uker etter valget. Spørsmålet er om det politiske skiftet gjenspeiles i ungdommens holdninger.

Samfunnspolitiske målsettinger

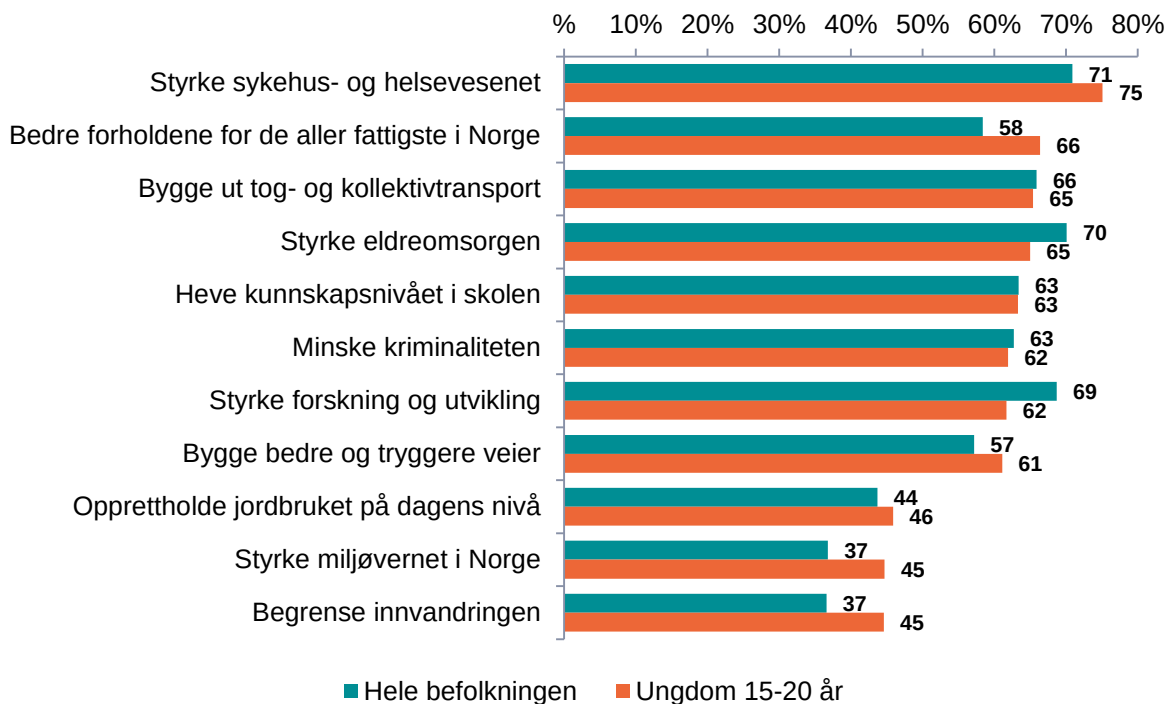
Før vi ser på endringer i holdninger over tid, vil vi vise ungdommens politiske saksprioriteringer sammenlignet den øvrige befolkningen. Hvordan skiller ungdommen seg ut?

I undersøkelsen ble de spurte presentert for en lang rekke politiske saker og bedt om å merke av alle man synes er spesielt viktige å løse i Norge. I diagrammene nedenfor ser vi svarene fra de to ungdomssegmentene vi studerer spesielt i denne rapporten.

Først skal vi se på prioriteringene til de yngste i alderen 15-20 år. Som man vil forstå, er dette spørsmålet også stilt til de yngste som ikke har stemmerett. Det betyr etter vår mening lite for det vi er ute etter, nemlig å danne oss en forståelse av hva unge mennesker er opptatt av. I løpet av tiden frem til neste valg, vil jo mange av disse få stemmerett og ha muligheten til å bli politisk aktive. I det første diagrammet viser vi resultater for hele ungdomsgruppen under ett. Vi har lagt inn resultatene for hele befolkningen til sammenligning og rangert etter hva ungdommene mener er viktigst.

Først skal vi se på de viktigste sakene blant de helt unge. Vi spurte: «Nedenfor ser du en liste over en del samfunnspolitiske saker. Merk av for alle de sakene du mener er spesielt viktig å løse i Norge». Følgende saker kom ut på topp:

Nedenfor ser du en liste med samfunnspolitiske saker. Kan du lese sakte gjennom listen og merke av for alle de sakene du mener er spesielt viktige å løse i Norge?

I figuren over ser vi at de yngste ungdommene er mer opptatt av å bedre situasjonen for de fattige, styrke miljøvernet og begrense innvandringen enn befolkningen for øvrig. Kanskje overraskende er denne gruppen også mer opptatt av tradisjonelle samfunnsoppgaver som å bygge gode veier og å bedre helsevesenet. Styrke eldreomsorgen er de yngste ungdommene mindre opptatt av enn befolkningen for øvrig. De samme gjelder forskning og utvikling. Begge områder kan sies å peke langt frem i tid og kan oppfattes som mindre relevante for denne gruppen.

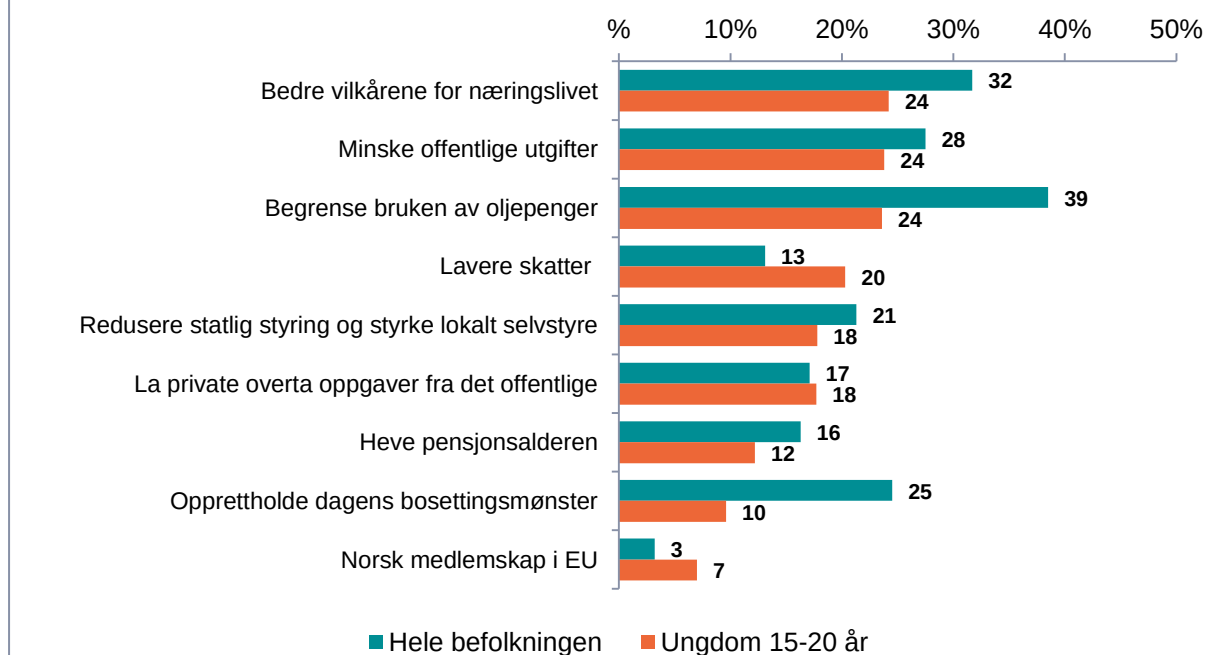
I diagrammet nedenfor ser vi oppslutningen om saker som blir vurdert som mindre viktige samfunnsoppgaver enn i det forrige diagrammet. Målet om full sysselsetting står her klart som noe færre i aldersgruppen 15-20 år ser som viktig å løse enn nordmenn flest. En forklaring her kan være at arbeidslivet fortsatt ligger et stykke frem i tid for den yngste ungdomsgruppen. Ellers er de yngste ungdommene mer opptatt av å få løst flere saker, blant annet å legge til rette for næringsutvikling i distriktene, minske offentlig byråkrati, holde lav rente, bedre vilkårene for barnefamilier og å redusere inntektsforskjeller enn resten av befolkningen.

Nedenfor ser du en liste med samfunnspolitiske saker. Kan du lese sakte gjennom listen og merke av for alle de sakene du mener er spesielt viktige å løse i Norge?

Den siste figuren viser de samfunnspolitiske sakene som er lavest prioritert blant de yngste:

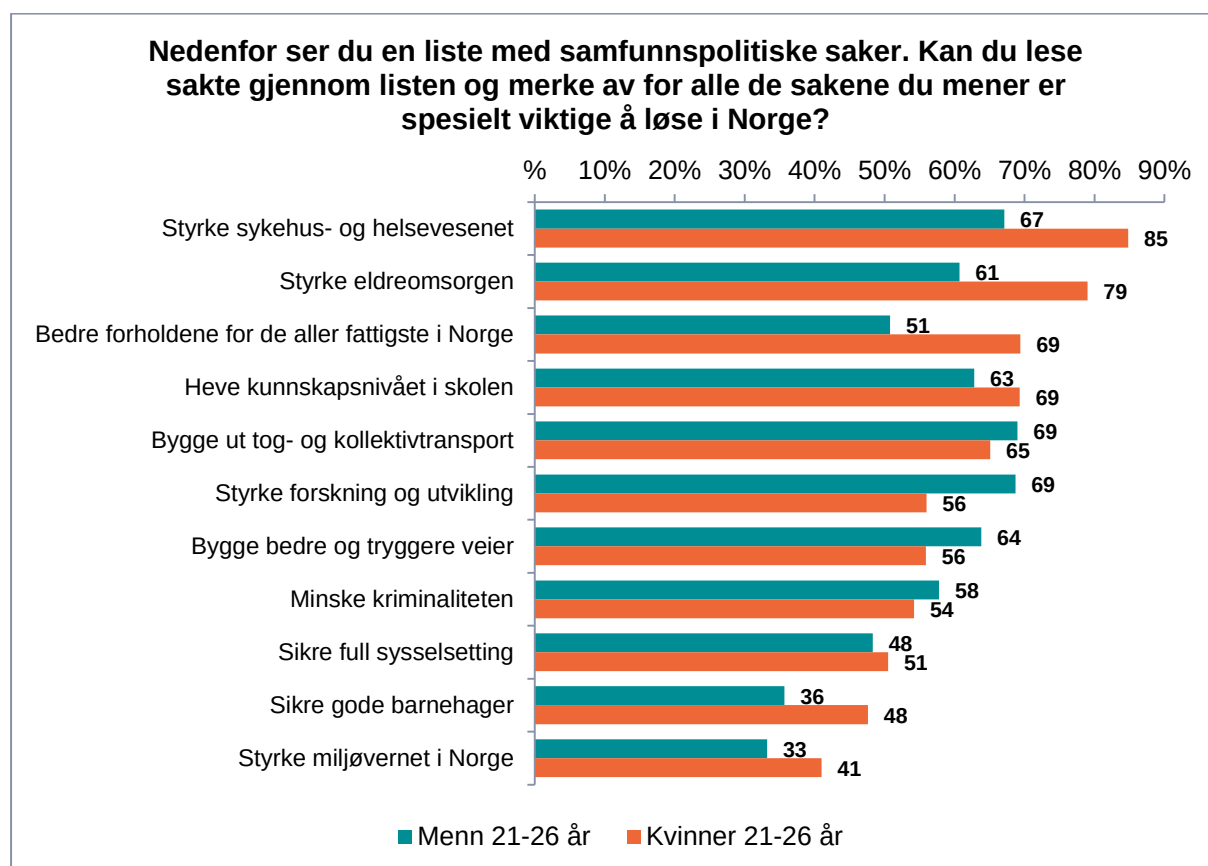
Nedenfor ser du en liste med samfunnspolitiske saker. Kan du lese sakte gjennom listen og merke av for alle de sakene du mener er spesielt viktige å løse i Norge?

Denne delen av listen viser at ungdommen er lite opptatt av å begrense bruken av oljepengene, beholde bosettingsmønsteret, og av å bedre vilkårene for næringslivet. Disse politiske sakene er 15-20 åringene også mindre opptatt av enn resten av befolkningen. Lavere skatter er ikke noe som kommer høyt opp på listen for denne aldersgruppen, noe som kan ha sammenheng med at få av dem er i arbeid, men det er likevel høyere prioritert enn for resten av befolkningen. EU-medlemskap er lavest prioritert av alle sakene på listen. Kanskje er det overraskende at de yngste ungdommene likevel mener dette er viktigere enn nordmenn flest?

Personer i alderen 21-26 år vil på vesentlige punkter oppleve en helt annen livssituasjon enn de som bare er noen få år yngre. Mens de yngste domineres av personer som ennå bor hjemme hos foreldrene, vil flertallet av de eldste ungdommene ha flyttet hjemmefra. Mange i gruppen vil også være selvforsørgende. Dette vil også kunne påvirke saksprioriteringene vi måler her.

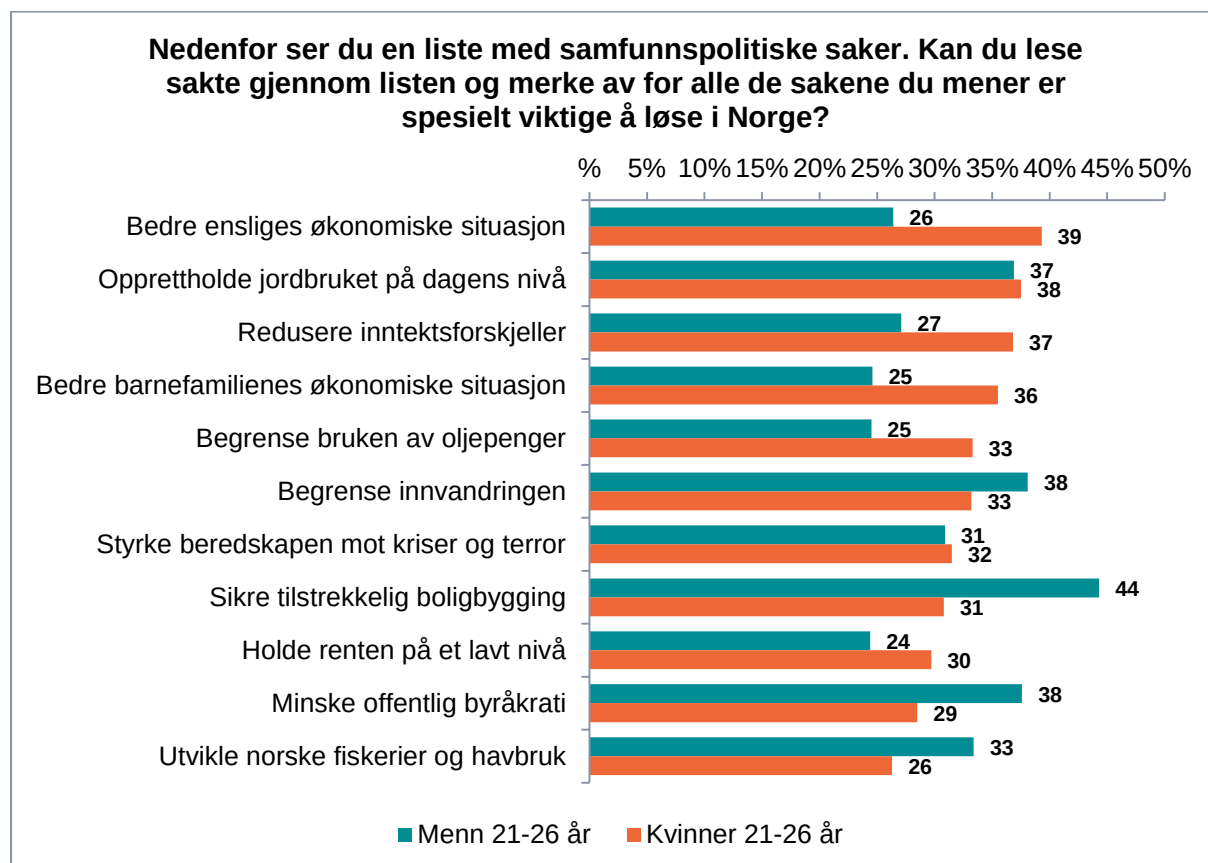
I diagrammet nedenfor viser vi igjen de sakene som flest prioriterer blant 21-26 åringene. Rangeringen er gjort på grunnlag av svar fra unge kvinner.

Vi ser at de litt eldre ungdommene prioriterer styrking av helsevesenet og eldreomsorgen på topp i likhet med den yngste ungdomsgruppen. Eldreomsorgen kommer høyt ut på denne listen. Grunnen er at sakene i denne oversikten er rangert etter svarene fra de unge kvinnene. Mennene har denne omsorgssaken lenger ned på listen. Det samme gjelder å bedre vilkårene for de aller fattigste. Mens det er den tredje viktigste saken for kvinnene er det den syvende

viktigste for de unge mennene. Kvinnene er også overrepresentert når det gjelder barnehager og miljøvern, mens mennene er mer opptatt av veibygging, transport og forskning. De unge kvinnene og mennene deler opptattheten av å minske kriminaliteten og å sikre full sysselsetting. Tar vi et skritt tilbake, ser vi at kvinnene er mest opptatt av helse- og sosialsaker, mens mennene er mest opp tatt av veiutbygging og transport, i tillegg til forskning.

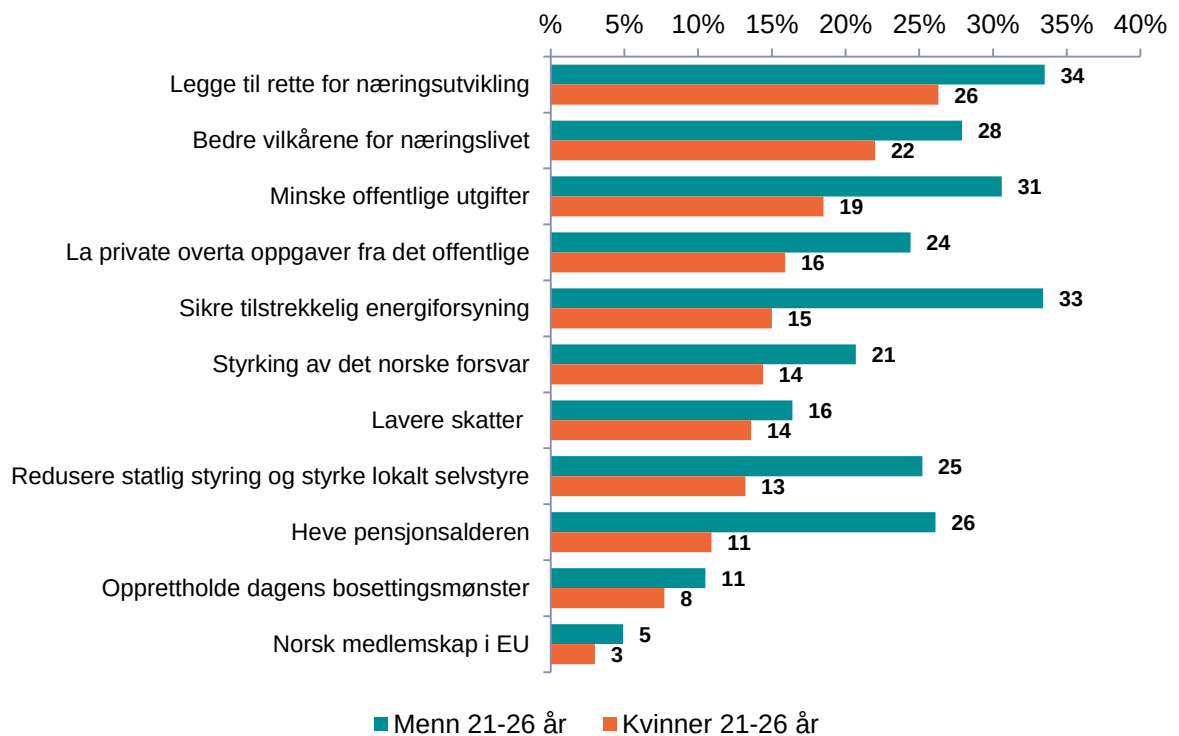
I diagrammet nedenfor ser vi hvordan den neste puljen av saker blir prioritert.

Det som kanskje er mest interessant her, er å se på forskjellene mellom kvinner og menn. Vi finner igjen mønsteret fra tidligere: kvinnene prioriterer sosial- og omsorgsrelaterte saker høyere enn mennene. Dermed er kvinner overrepresentert på samfunnspolitiske saker som gjelder ensliges økonomiske situasjon, å redusere inntektsforskjeller, barnefamilier og å holde renten på et lavt nivå. De unge mennene er mer enn kvinnene opptatt av å sikre boligbygging og utvikle fiskerier i tillegg til å begrense innvandringen og minske offentlig byråkrati.

Neste diagram viser de sakene som kommer nederst på rangeringen blant ungdom i alderen 21-26 år.

Nedenfor ser du en liste med samfunnspolitiske saker. Kan du lese sakte gjennom listen og merke av for alle de sakene du mener er spesielt viktige å løse i Norge?

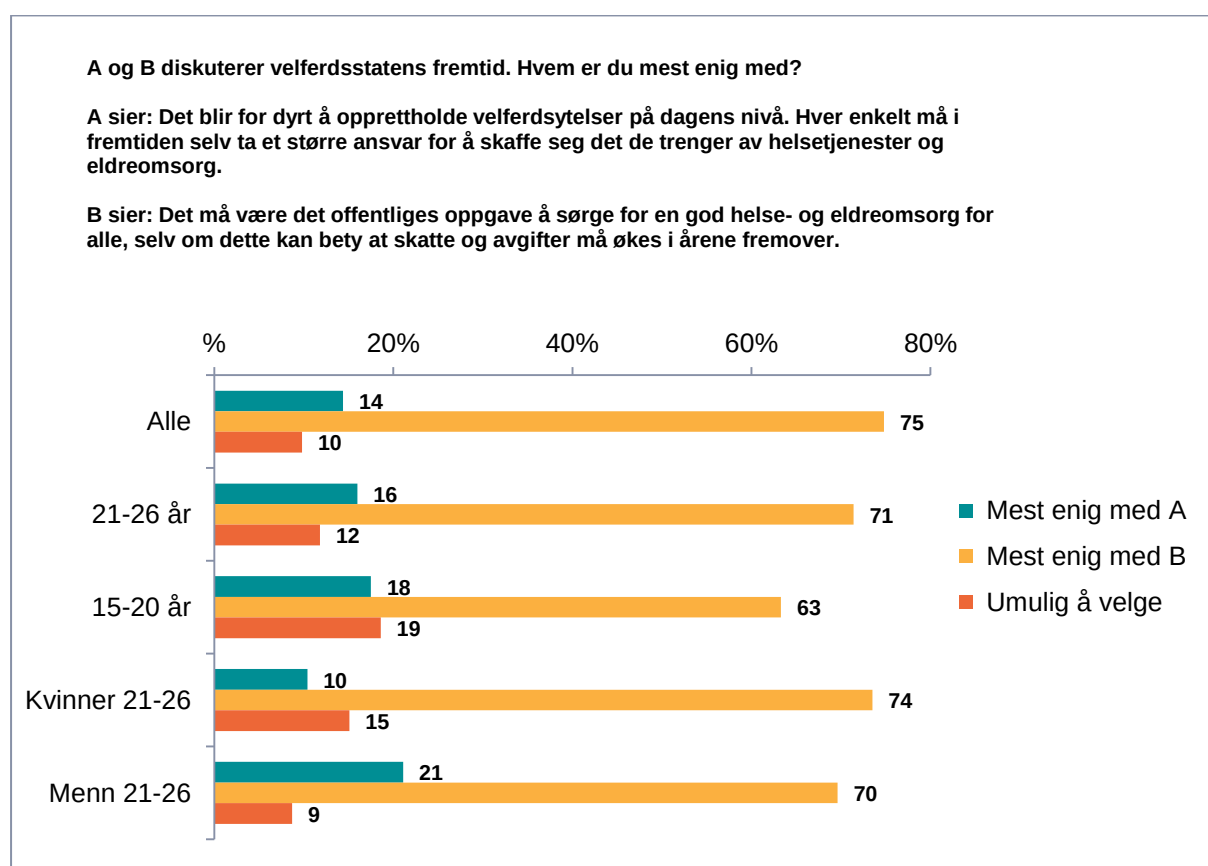
Vi legger igjen merke til store forskjeller mellom kvinner og menn når det gjelder de lavest prioriterte samfunnsoppgavene. De unge mennene legger klart mer vekt på å sikre energiforsyning, minske offentlige utgifter, redusere statlig styring og styrke lokalt selvstyre. Menn er også mer opptatt av å heve pensjonsalderen. Igjen finner vi at EU-saken er lavest prioritert, selv om noe flere unge menn ser dette som en viktig sak enn kvinner.

Syn på velferdsstaten

Det siste avsnittet i dette kapitlet skal belyse ungdommens syn på velferdsstaten. Som vi har beskrevet foran i denne rapporten, har ungdommen gjennom de siste 10 årene utviklet meget høy tilfredshet med forholdene i samfunnet, og det ligger kanskje implisitt at man også er positiv til velferdsstaten, så lenge denne er et av de meste karakteristiske trekk ved samfunnet vårt når vi sammenligner med andre land og med tidligere tider.

I Norsk Monitor har vi to spørsmål som direkte dreier seg om velferdsstaten. Det ene omhandler velferdsstatens fremtid, mens det andre omhandler en eventuell effekt av velferdsstaten. Begge disse spørsmålene er relativt nylig blitt tatt inn i Norsk Monitor, så vi har ikke tidsserier som vi vil legge vekt på.

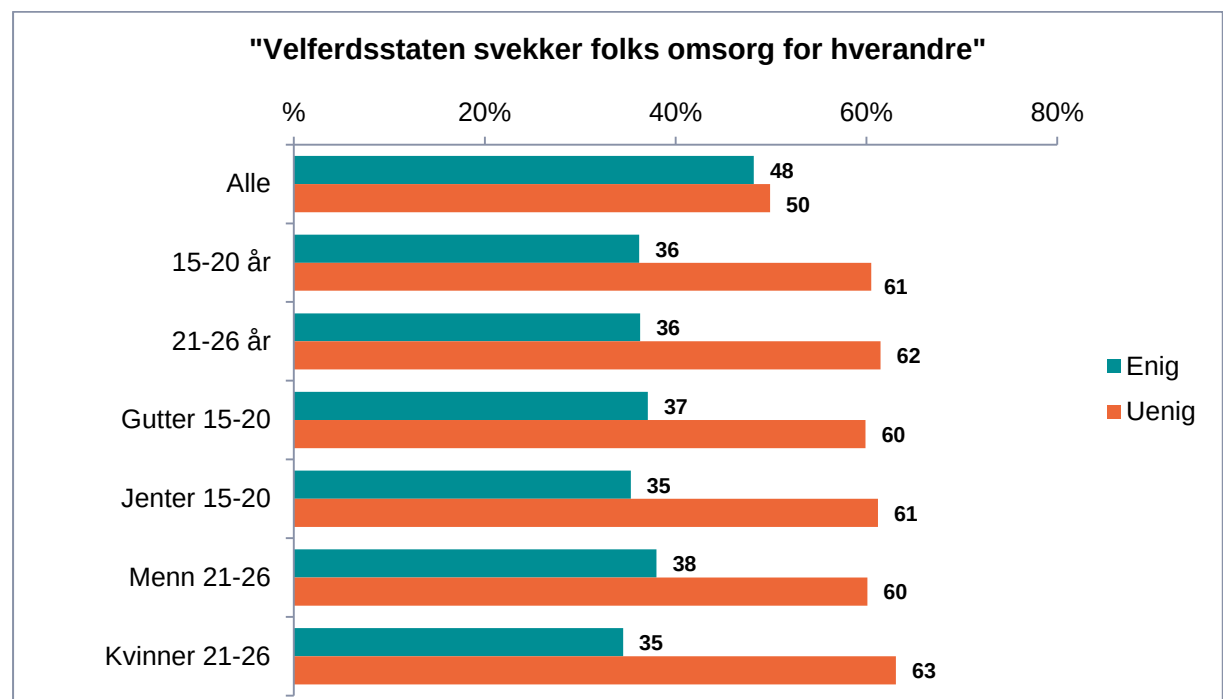
Først skal vi studere synet på velferdsstatens fremtid.

Det går tydelig frem i diagrammet over at dagens ungdoms oppslutning om velferdsstaten ligner oppslutningen i befolkningen for øvrig. Vi skal huske på at ungdommen er i mindre kontakt med velferdsstaten på mange områder hvor man skal være opp i årene før man har hatt kontakt med eller følt behov for ytelsene. Vi ser at noen færre av de yngste er positive til velferdsstaten enn de eldre. Kvinnene i aldersgruppen 21-26 viser en høyere oppslutning enn mennene i samme alder. Disse unge kvinnene ligger nær tallet for hele befolkningen.

Det andre spørsmålet vi skal se på er formulert som en påstand om uønskede følger av velferdsordningene. Er det slik at ordningene reduserer den enkeltes bevissthet for å ta ansvar og omsorg for andre? Nedenfor viser vi befolkningens og ungdommens holdninger til dette spørsmålet. Her fremgår det at ungdommen er signifikant mer uenige i påstanden enn befolkningen totalt sett. Det betyr at de har større tiltro til velferdsstaten enn folk flest og mener i mindre grad at den har negative virkninger på folks omsorg for hverandre.

Det er små variasjoner mellom ungdomsgruppene. Det ser med andre ord ut til at ungdommen generelt mener at velferdsstaten ikke svekker nordmenns omsorg for hverandre. Ungdommens positive innstilling til velferdsstaten på tvers av grupper og kjønn er verdt å merke seg.

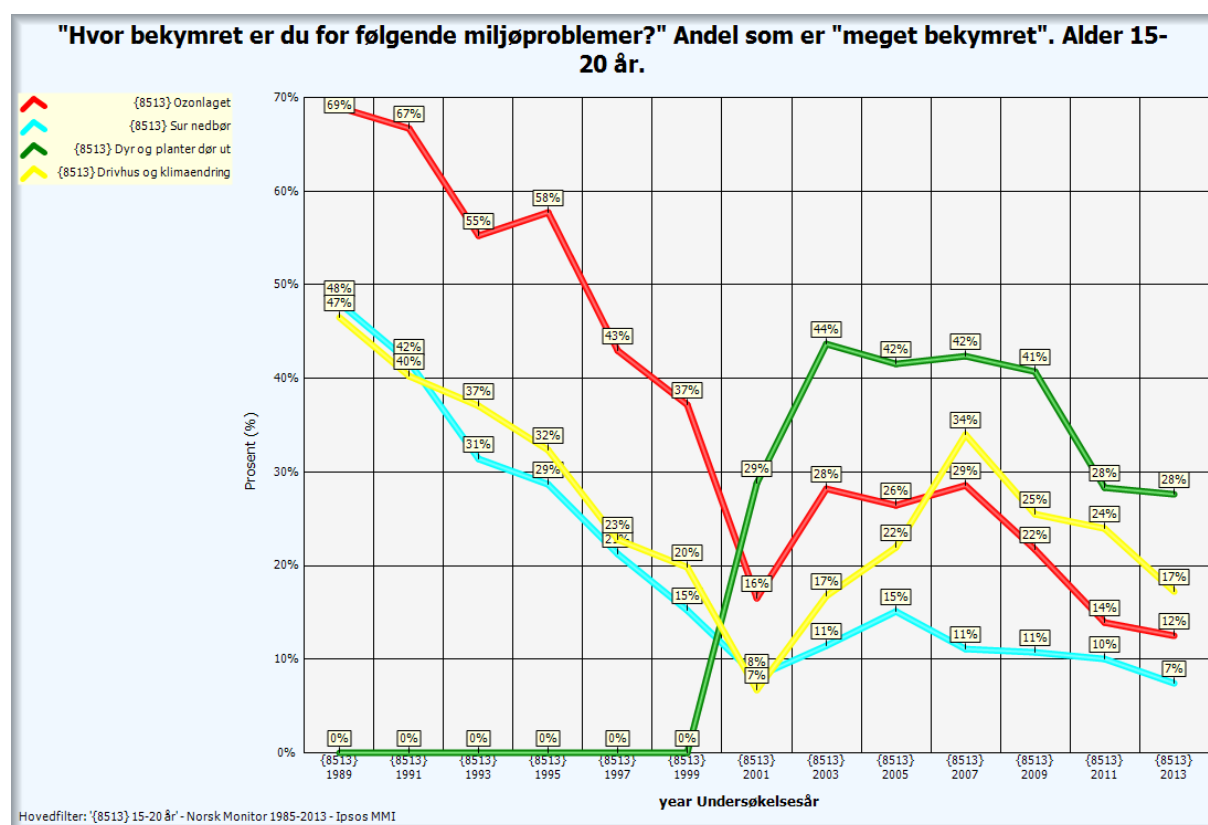

Miljøbevissthet

Spørsmål om miljøbevissthet og miljøengasjement har stått sentralt i analysene av står svært sentralt i samfunnsdebatten og dels at vi har observert store endringer i miljøbevissthet gjennom de siste 25 år. Dette gjelder også blant ungdom.

Vi har, som i tidligere analyser, trukket ut ulike miljøproblemer og fremstilt andelen som sier seg meget bekymret. I denne forbindelse vil vi vise til den dramatiske utviklingen i bekymring for miljøtrusler som vi har observert gjennom de senere 15-20 årene i hele befolkningen. Etter å ha hatt en kraftig nedgang i andeler som mener miljøsituasjonen er svært alvorlig, eller som er meget bekymret for forskjellige miljøproblemer, i perioden 1989 til 2003, har vi siden 2003 opplevd at bekymringsnivået har steget noe frem til 2007 for så å avta igjen. Som vi slo fast i hovedrapporten fra Norsk Monitor, er det trolig økningen i bekymring for drivhuseffekt og klimaendringer som ga et lite "blaff" i 2007, men som nå ser ut til å bekymre færre.

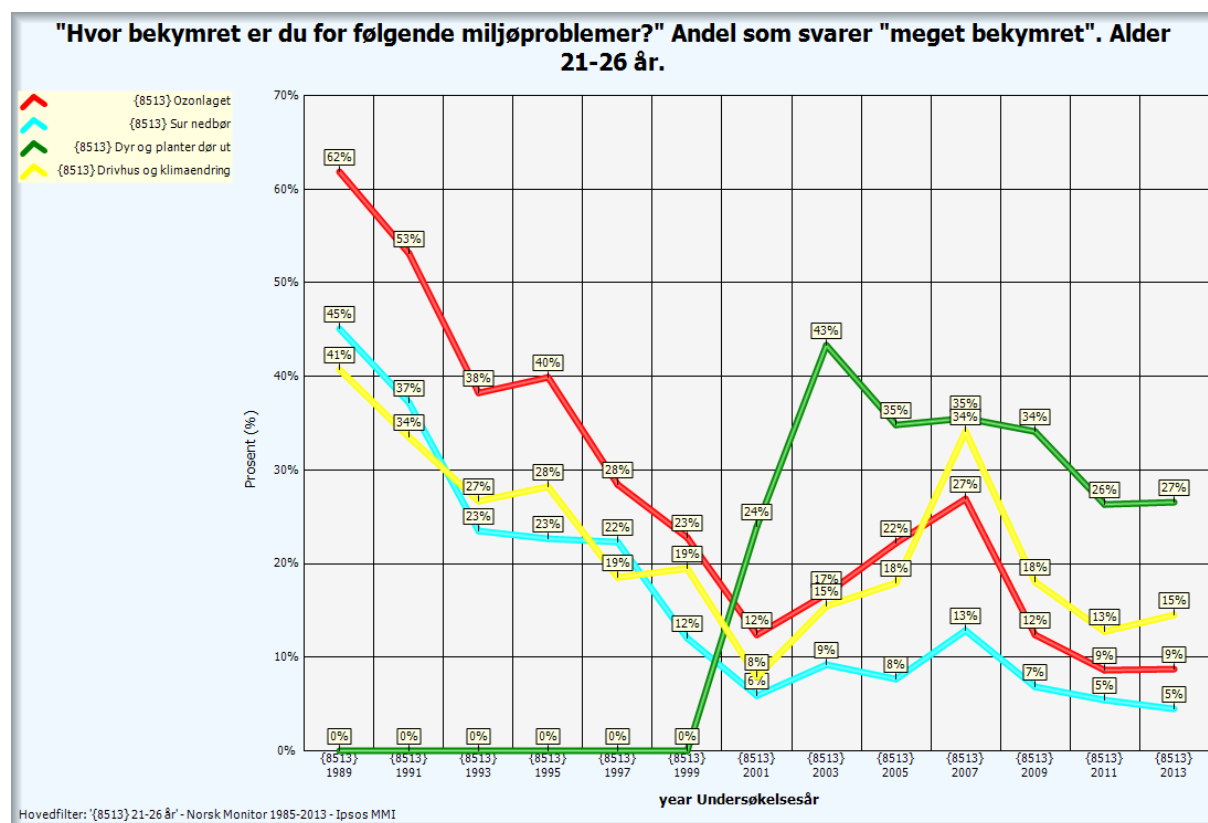
I diagrammet nedenfor ser vi først på utviklingen i andel av 15-20 åringene som er meget bekymret for de fire aktuelle miljøtruslene vi har målt.

Resultatene viser at nedgangen i miljøbekymring blant ungdommen fortsetter. Siden toppen i 2007 har stadig færre i aldersgruppen 15-20 år vært svært bekymret for disse fire miljøindikatorene; klimaendring, sur nedbør, ozonlaget og at dyre- og plantearter dør ut. Den siste bekymringen rangerer høyest på den listen vi har tatt med her. Utviklingen i bekymring for de forskjellige miljøtruslene følger den utviklingen vi har sett i hele befolkningen: En kraftig

nedgang fra 1989 til 2003 og deretter en stabilisering for alle truslene utenom drivhuseffekt og klimaendringer frem til 2007 og så et nytt fall. Det er liten tvil om at bekymringen for de utvalgte miljøtruslene ikke er sterkt utbredt blant de yngste ungdommene.

Det samme hovedmønsteret har vært gjeldende også for de unge i alderen 21-26 år; en nedgang i bekymringen for miljøet frem til 2001, så økning i perioden 2001-2007, og deretter nedgang igjen. Siste måling kan imidlertid tyde på at bekymringen for klimaendringene igjen tiltar. Også på de andre miljøområdene var det tegn til en utflating.

Det er verdt å merke seg at ungdommen som spørres om miljø påvirkes av hvilke betegnelser som brukes på miljøutfordringene. I siste runde med Monitor spurte vi også om holdningen til «global oppvarming». I den yngste ungdomsgruppen svarte 27 % at de var meget bekymret for dette, mens 25 % av den eldre gruppen sa det samme. Det var med andre ord flere som var bekymret for «global oppvarming» enn for «drivhuseffekt og klimaendring».

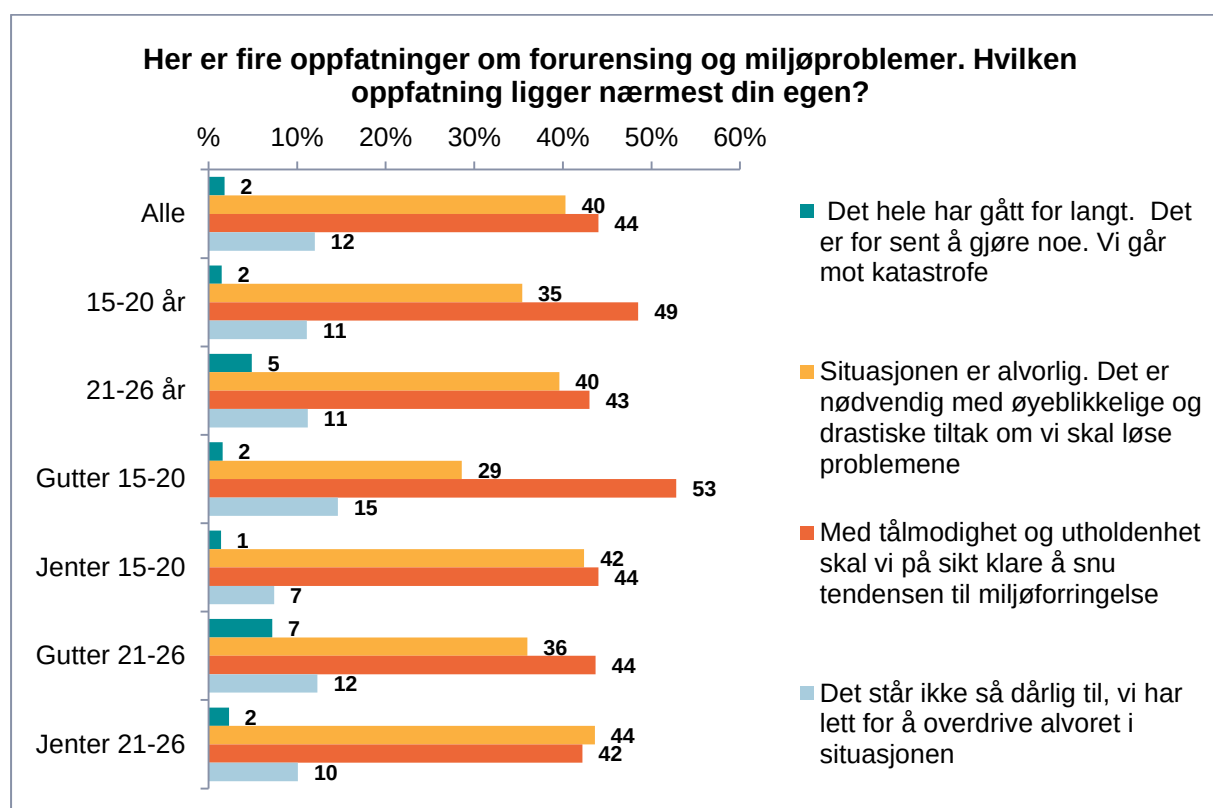
Norsk Monitor har et spørsmål hvor respondentene skal krysse av for den oppfatning som passer best på deres oppfatning av fire beskrivelser av miljøsituasjonen. Vi minner her om at de spurte kan se spørsmålsteksten og alle svaralternativene i skjemaet når de svarer ved selvutfylling. Følgelig gir vi alle svaralternativene samme mulighet til å bli benyttet.

Spørsmålet stilles på følgende måte:

”Her er fire oppfatninger om forurensning og miljøproblemer. Hvilken oppfatning ligger nærmest din egen?”

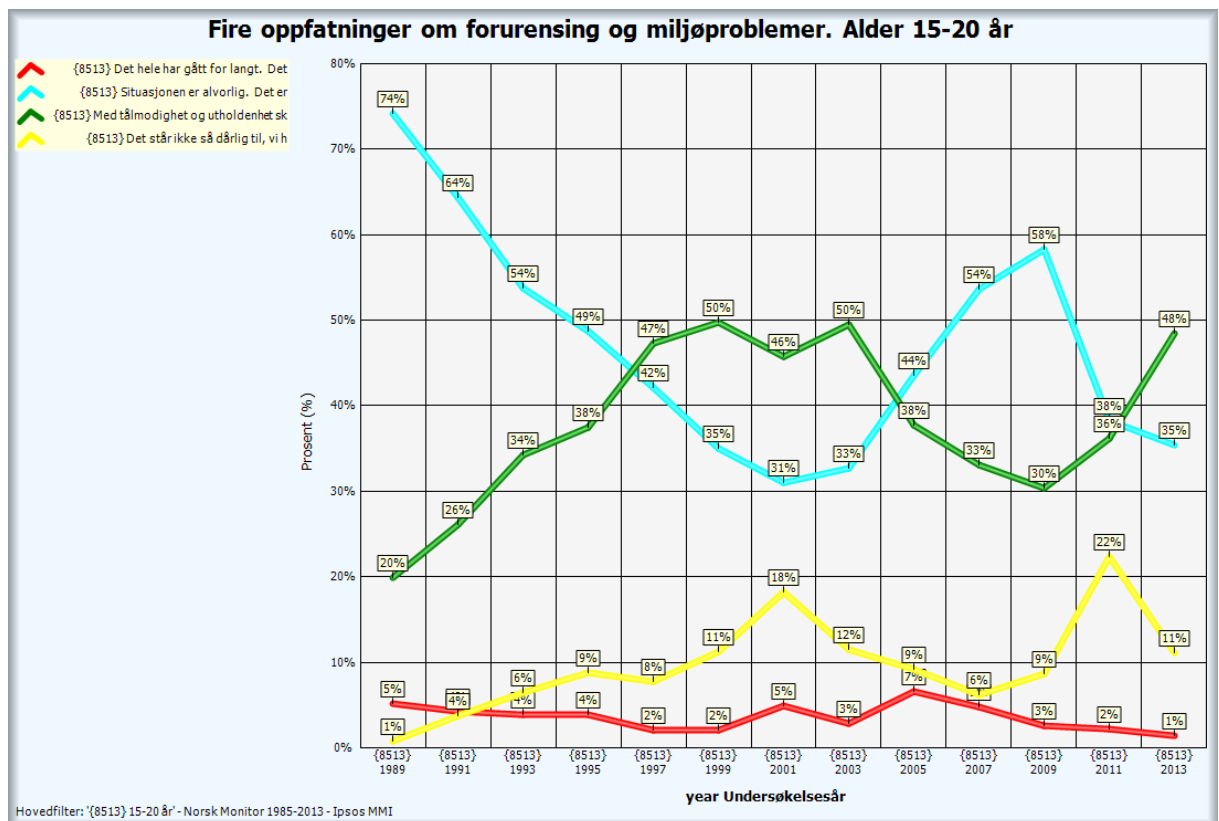
1. Det hele har gått for langt. Det er for sent å gjøre noe. Vi går mot katastrofe.
2. Situasjonen er alvorlig. Det er nødvendig med øyeblikkelige og drastiske tiltak om vi skal løse problemene.
3. Med tålmodighet og utholdenhet skal vi på sikt klare å snu tendensen til miljøforringelse.
4. Det står ikke så dårlig til, vi har lett for å overdrive alvoret i situasjonen.

Svarfordelingen er fremstilt i diagrammet på neste side:

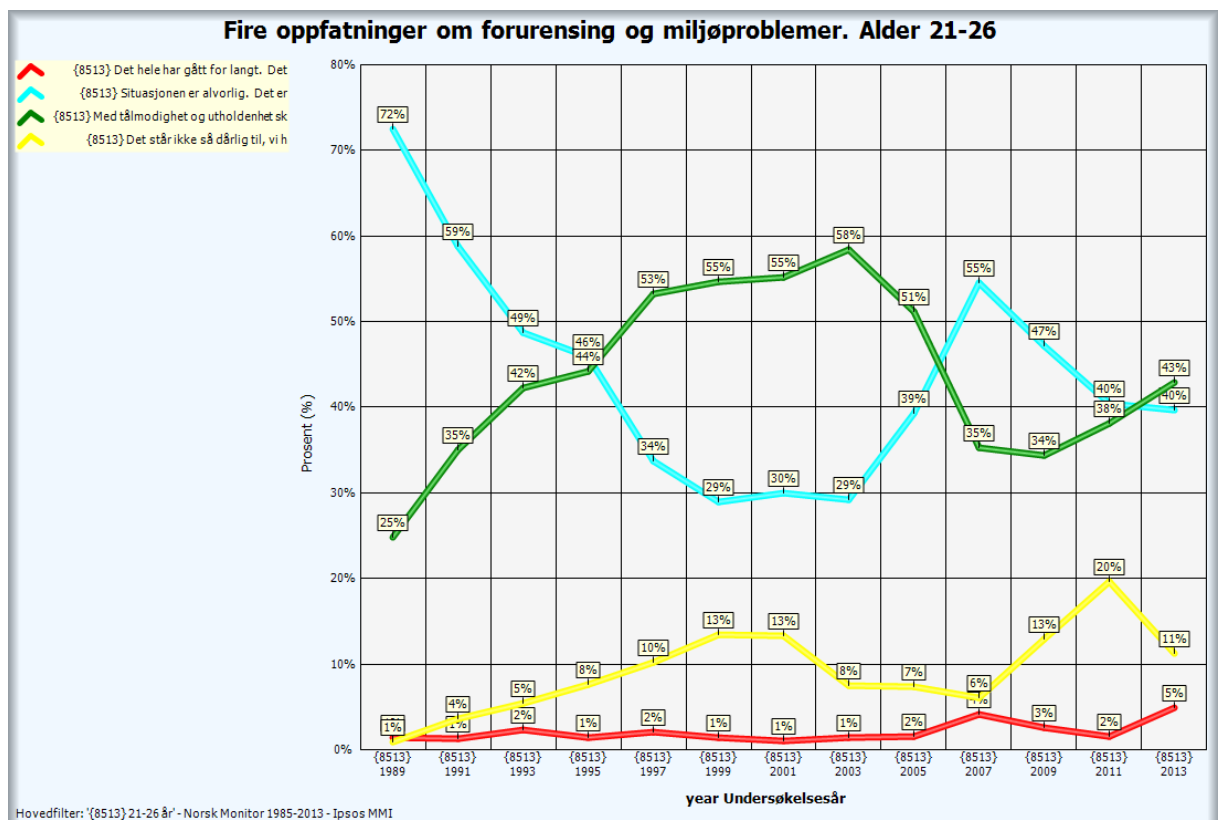

Vi ser av diagrammet at ungdommen i hovedsak har samme oppfatning av dette som den øvrige befolkningen: Med tålmodighet skal disse utfordringene løses på sikt. En ungdomsgruppe, kvinner mellom 21 og 26 år, skiller seg ut ved at flere oppfatter miljøtruslene som alvorlige. På det andre ytterpunktet finner vi guttene i den yngre ungdomsgruppen der 53 % holdt på tålmodighetsalternativet mot 29 % som så situasjonen som alvorlig.

Nedenfor ser vi utviklingen over tid. Først skal vi se på de yngste i alderen 15-20 år. Det slår oss at det har vært store variasjoner i tilslutningen til de to mellomste standpunktene. Oppfatningen om at situasjonen er alvorlig har svingt og lå lenge over kurven for at vi kan løse miljøutfordringene med tålmodighet. Dette endret seg ved målingen i 2013 da vi så en kraftig økning i tålmodighetskurven. Det er ellers interessant å merke seg at andelen «miljøskeptikere» som mener at alvoret i situasjonen er overdrevet, falt i samme periode.

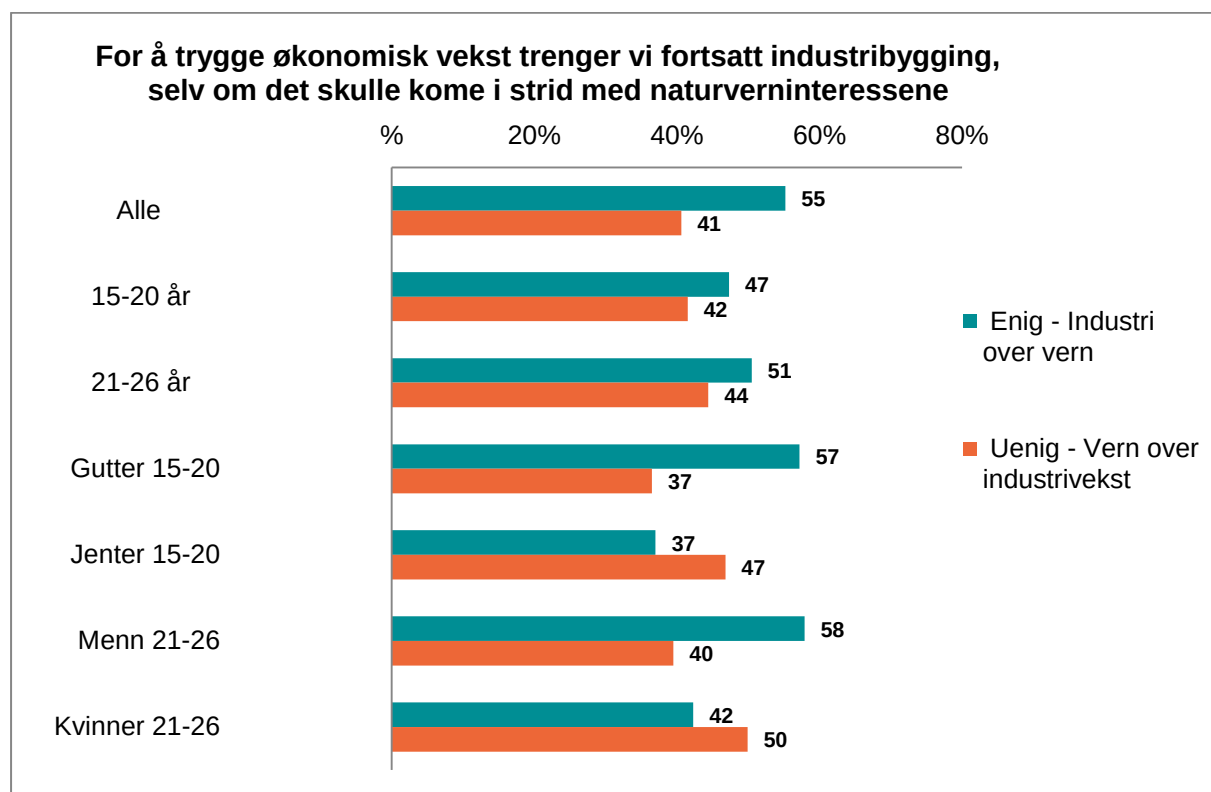
Når det gjelder de litt eldre ungdommene, ser endringsbildet slik ut:

Endringsmønsteret ligner de yngre ungdommenes. Også her har andelen som mener at vi med tålmodighet vil kunne endre utviklingen passert dem som mente situasjonen er alvorlig. Færre i gruppen mener med andre ord at miljøsituasjonen er kritisk.

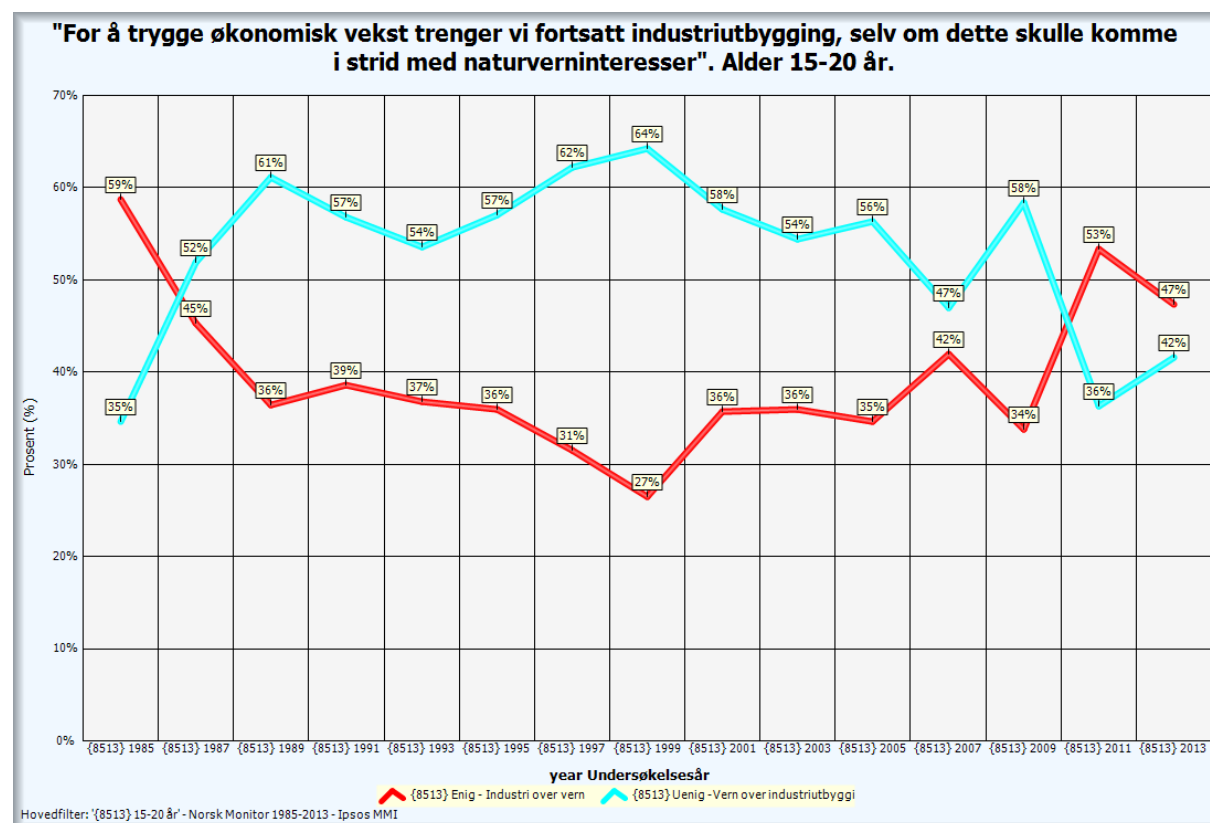
I diskusjonene om miljøvern og miljøbevissthet, får man inntrykk av at det er spørsmålene om klimaendringer som i dag er det dominerende problemet. Historisk har imidlertid naturvernet vært et svært viktig tema. Man kan jo gå 40-50 år tilbake i tid for å studere diskusjonene om hvorvidt kraftutbygging i for stor grad truet befolkningens behov for tilgang til uberørt natur. Slikt sett var det først og fremst industrien som trengte kraften, slik at man godt kan si at kravet om industrivekst var trusselen mot naturen. Man kan så spørre seg hvordan ungdom ser på naturvernet i dag og hvilken status dette har i ungdommens bevissthet.

Helt siden første runde av Norsk Monitor har vi hatt med det klassiske vekst/ vernspørsmålet som inngikk i Institutt for samfunnsforskning valgundersøkelser helt tilbake i 1957. I dette spørsmålet settes industrivekst opp mot naturvern på den måten som vi ser av påstandsformuleringen i nedenstående diagram.

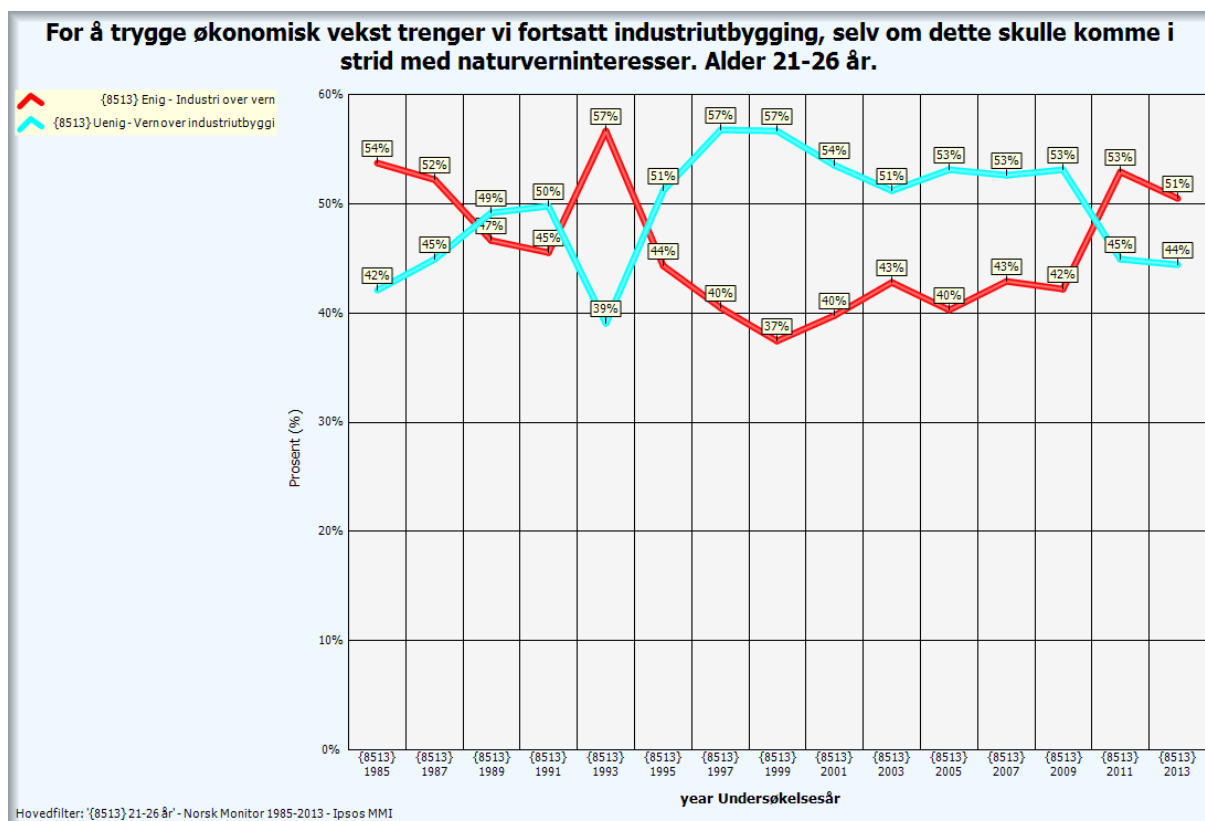

Her ser vi at det er flere som gir sin tilslutning til industrivekst fremfor naturvern. Den store forskjellen finner vi mellom de vekstorienterte mennene i alderen 21-26 år, som skiller seg kraftig fra de kvinnene i samme aldersgruppe som i større grad er opptatt av naturvern.

Nedenfor ser vi utviklingen over tid blant de yngste ungdommene. Her finner vi at dagens vekstorientering blant de yngste er av nyere dato. Helt fra 1987 til 2009 var det flere som svarte til støtte for naturvernet enn for industrivekst. Omslaget kom ved målingen i 2011. Endringen ble bekreftet i 2013, selv om kurvene da nærmet seg hverandre noe.

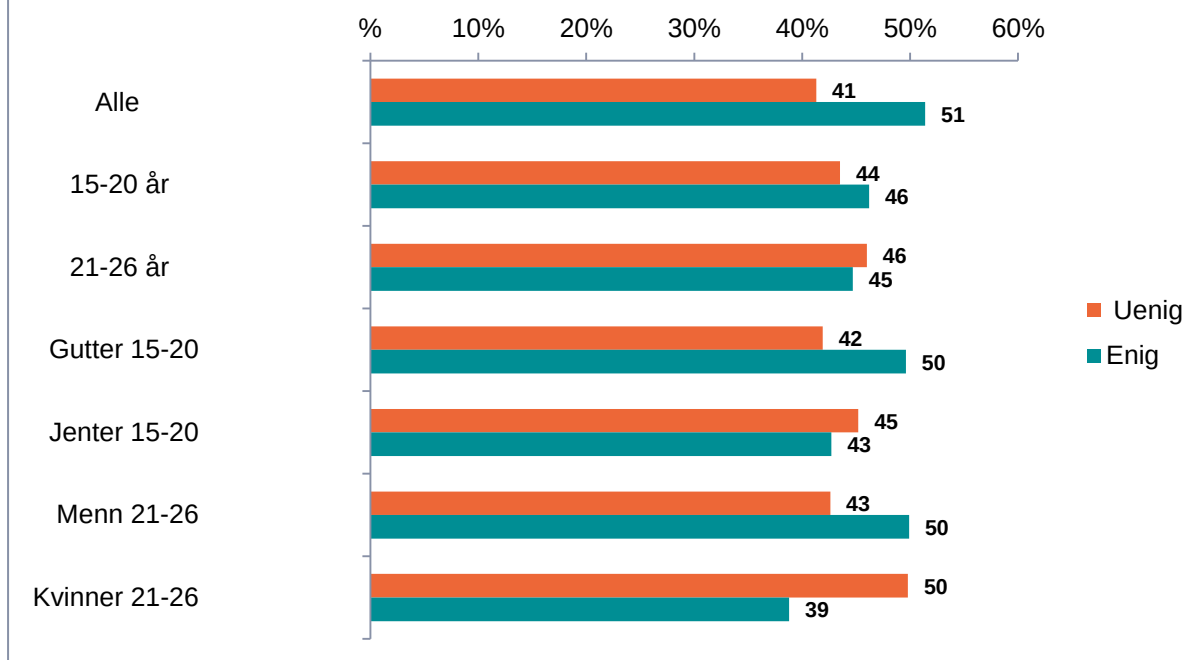

De litt eldre ungdommene i alderen 21-26 år, svarer over tid slik vi ser i nedenstående diagram. Her finner vi for det første at det er mindre forskjeller i holdninger mellom vekst og vern enn blant de yngste, og at flertallet for vekst har vært mindre dominerende i en kortere periode, fra 1995 til 2009. Omslaget fra 2009 til 2013 er sammenfallende i begge ungdomsgruppene.

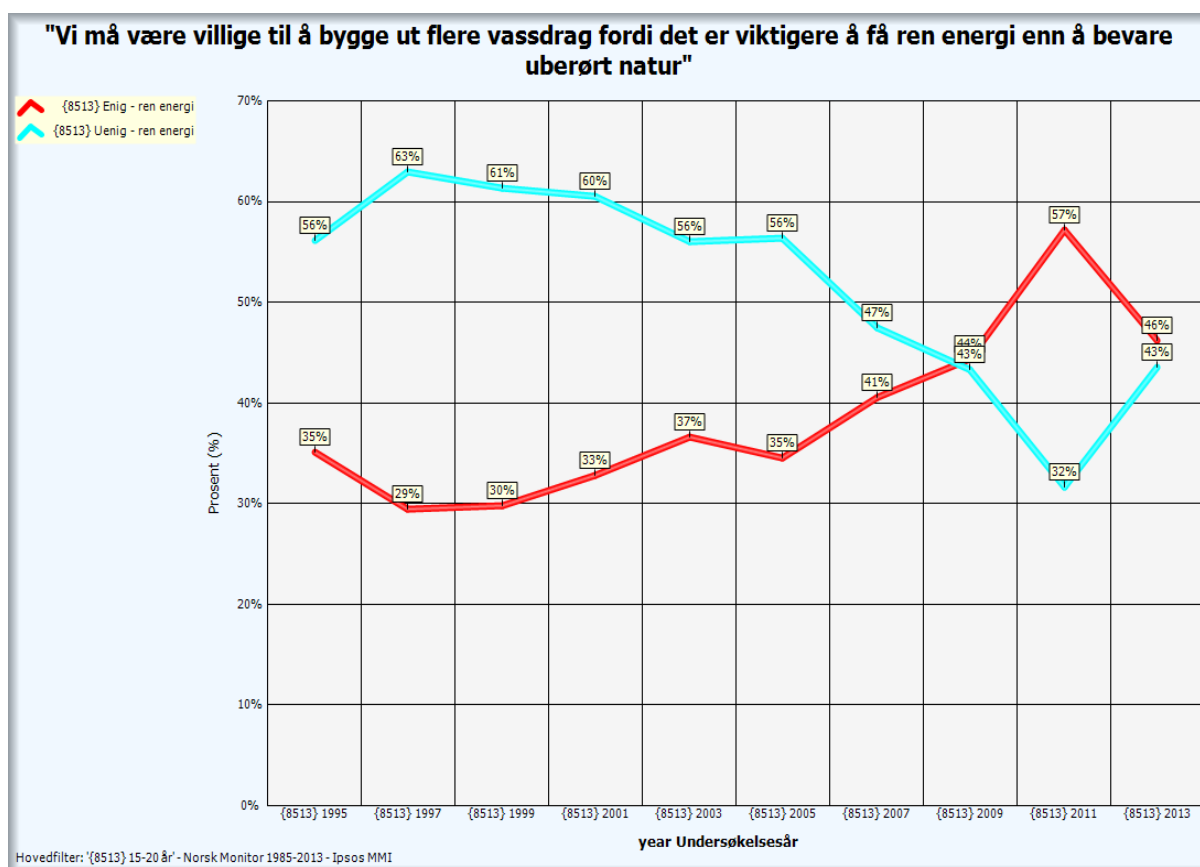

Vi har også et annet spørsmål som reflekterer ungdommens holdning til naturen. I dette tilfellet er det en påstand der uberørt natur veies opp mot "ren energi". Formuleringen fremgår av figuren på neste side. Her kan man få inntrykk av at ungdommen er konsistent i sine svar, på den måten at flere prioriterer kraftutbygging enn naturvern. Totalt sett svarer ungdommen omtrent som totalbefolkningen, men vi ser at kvinner i alderen 21-26 år svarer motsatt, med sterkere støtte til uberørt natur enn til vassdragsutbygging. Det gjør at totaltallene for den eldre ungdomsgruppen også bikker i retning av å bevare den uberørte naturen. Dette holdningsmønsteret sammenfaller med det vi har sett tidligere.

"Vi må være villige til å bygge ut vassdrag fordi det er viktigere å få ren energi enn å bevare uberørt natur"

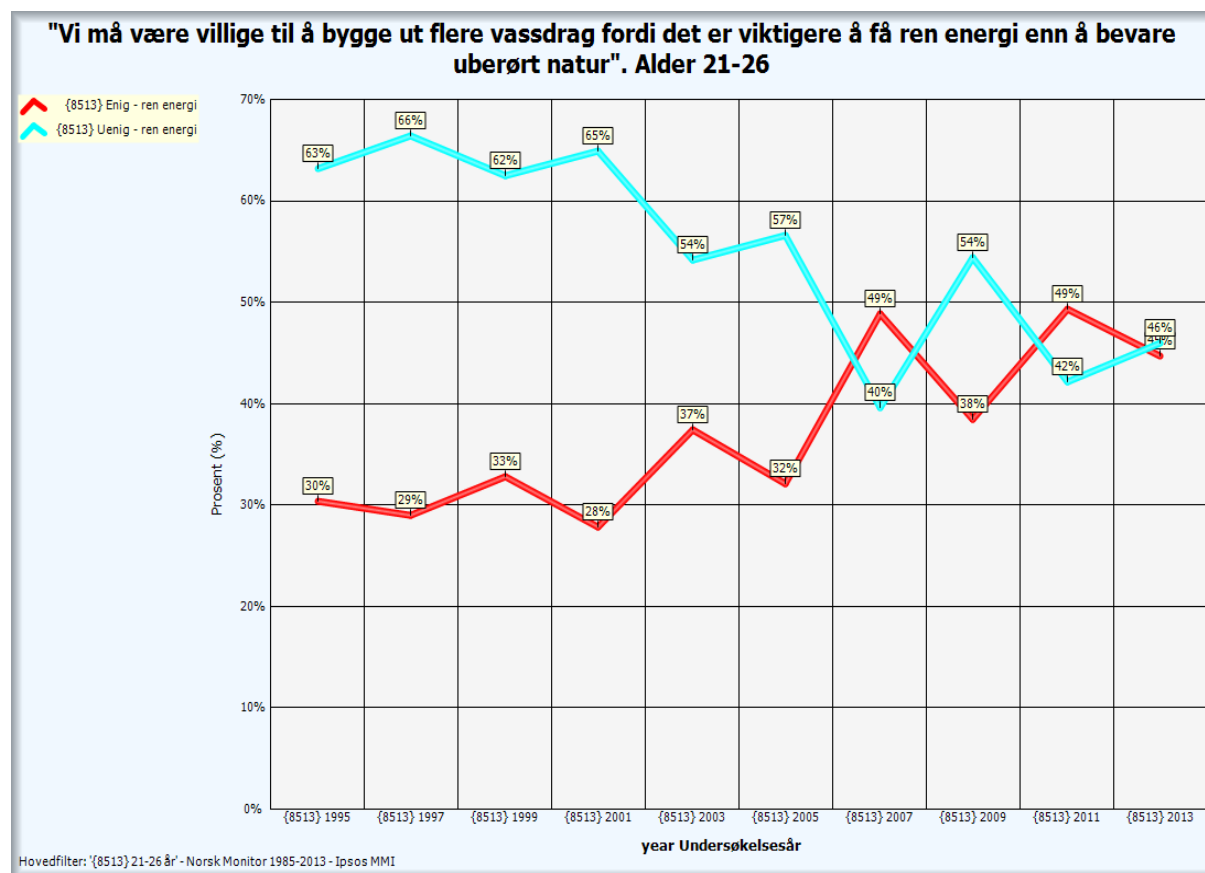

Utviklingen over tid i svarene på dette spørsmålet ser slik ut i den yngste aldersgruppen, 15-20 år:

Som vi ser er det en tilnærming mellom de to posisjonene i 2013. Fortsatt er det imidlertid en overvekt av ungdommer som sier seg enig i utbygging av vassdragene. Vekst står altså fortsatt over vern. Målingen i 2013 er et brudd med trenden siden 1997, der kurven for vekst har steget jevnt. Tilsvarende har kurven for de som sier seg uenige i utbygging, som altså prioriterte vern av naturen, falt jevnt siden 1997 før vendingen oppover i 2013.

Blant de litt eldre ungdommene finner vi et mer utydelig bilde, der utbygging og vern har byttet på å skåre høyest siden 2007.

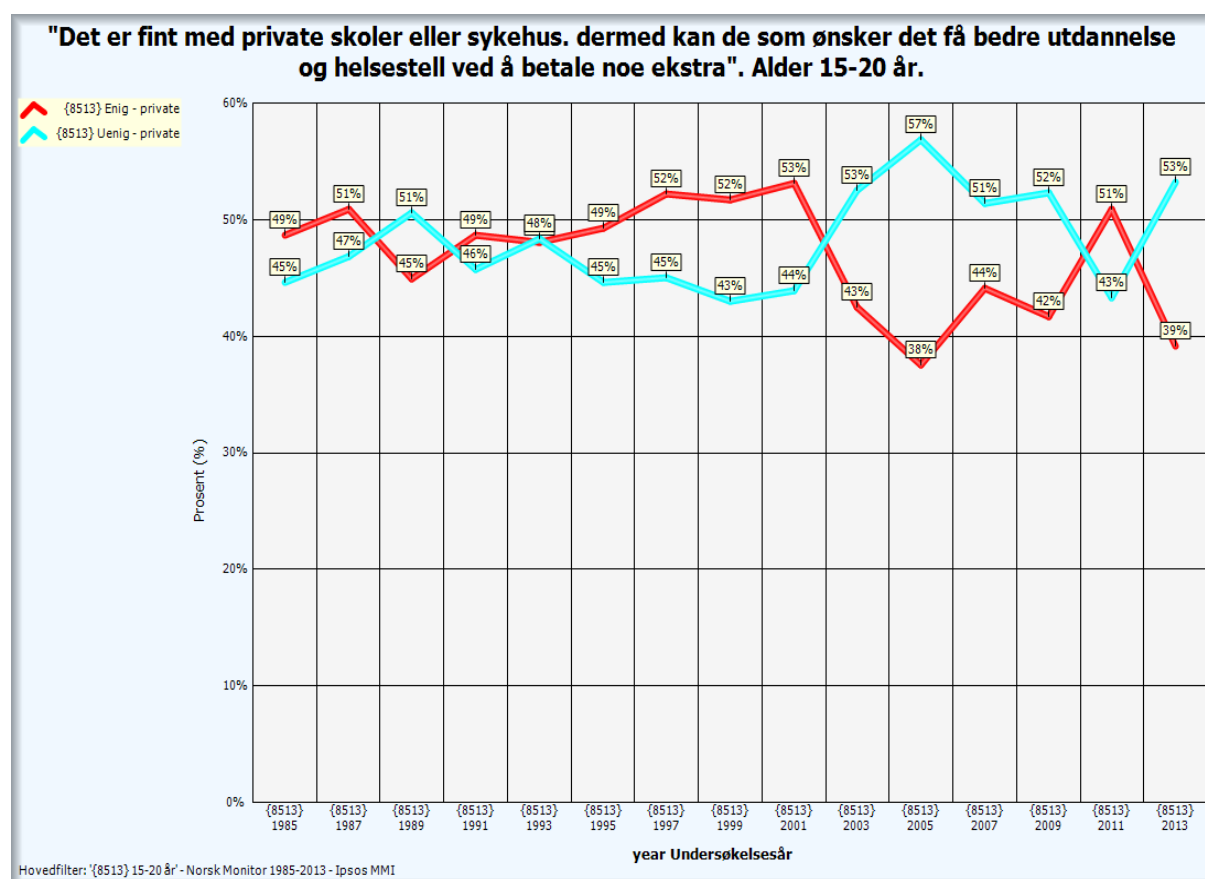

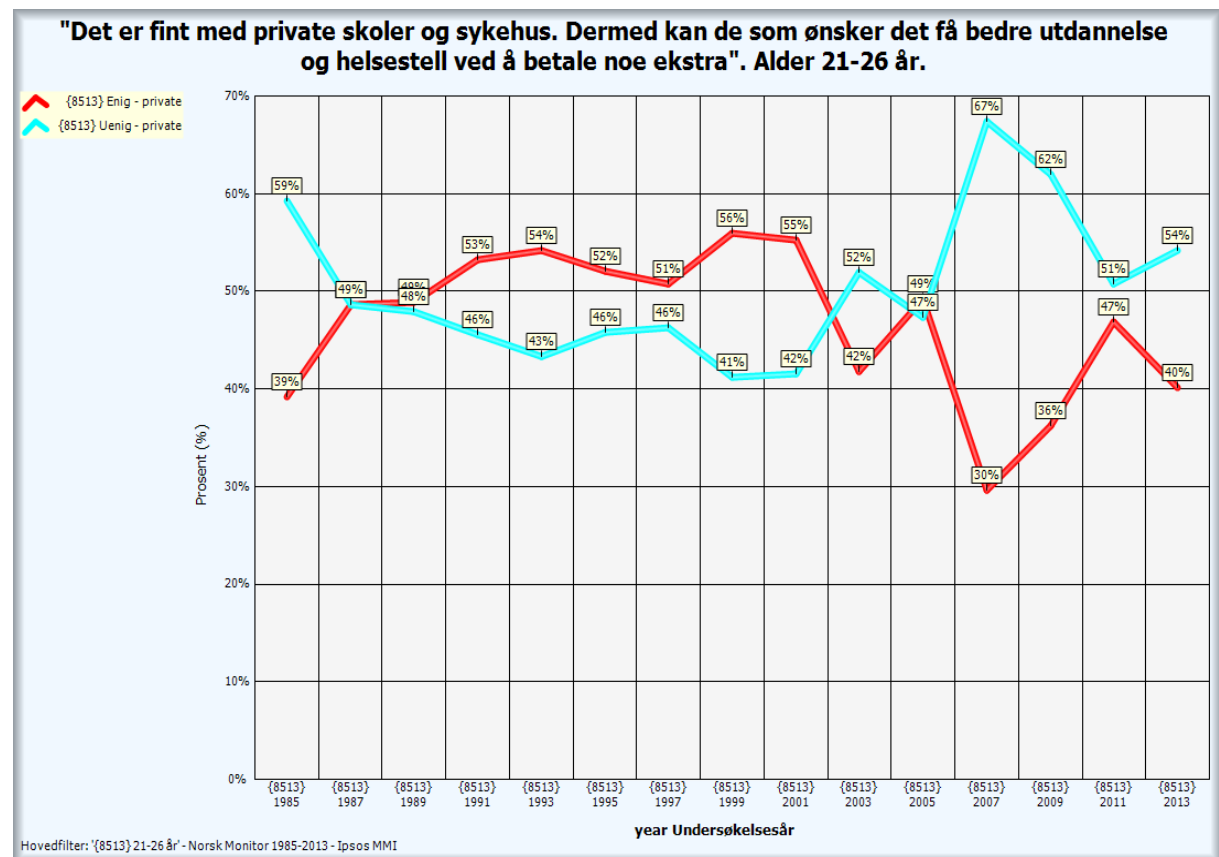
Hovedtrendensen over tid kan likevel sies å være den samme som hos de yngre ungdommene; en økning i de som ønsker vekst og en tilbakegang for de som ønsker vern. De siste målingene gjør at man likevel må stille spørsmålet om denne trenden nå er erstattet av en utfliating.

Holdninger til privatisering

En samfunnstrend som vi har viet mye oppmerksomhet de senere år er den synkende tilslutning til private løsninger på områder der det er debatt om private løsninger skal erstatte offentlige. Siden 2003 har vi sett at tilslutningen til private løsninger og konkurranseutsetting av offentlige tjenester har avtatt ganske kraftig. Privatisering av offentlige tjenester var et sentralt diskusjonstema etter at Bondevik II regjeringen overtok i 2001. Allerede i 2003 kunne vi gjennom de politiske barometrene se at det rødgrønne regjeringsalternativ hadde flertall i befolkningen og at den viktigste årsaken til dette kunne være svikt i tilslutning til privatisering. Denne holdningen holdt seg frem til stortingsvalgene i 2005 og 2009. I målingen fra 2013 fortsatte denne anti-privatiseringstrenden.

Figurene nedenfor viser utviklingen i ungdom som sier seg enige eller uenige i følgende påstand: «Det er fint med private skoler eller sykehus. Dermed kan de som ønsker det få bedre utdanning og helsestell ved å betale noe ekstra». Der ser vi at flere i begge ungdomsgruppene viser en økende motstand mot privatisering. De nedenstående diagrammene viser et markert oppsving mot private løsninger. Tilhengerne av private løsninger har i begge aldergrupper tapt terreng. Motstanderne av privatisering ligger nå 14 prosentpoeng høyere både for 15-20 åringene og 21-26 åringene.

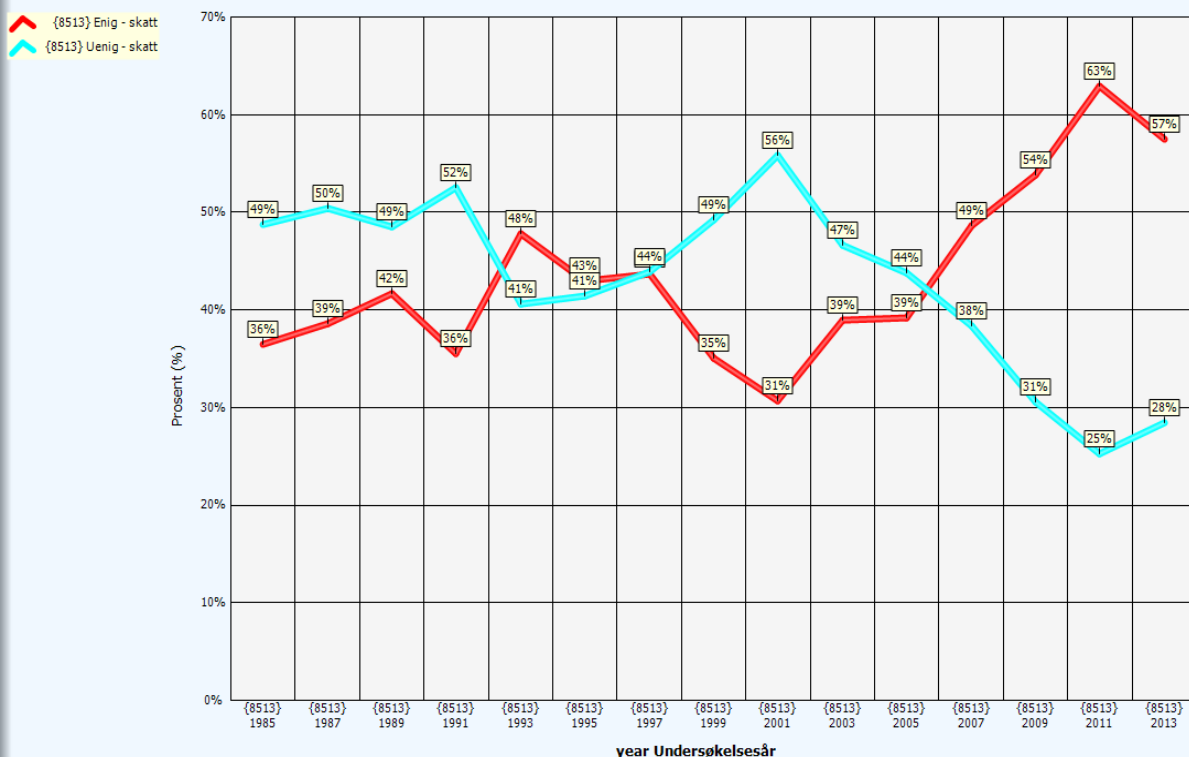

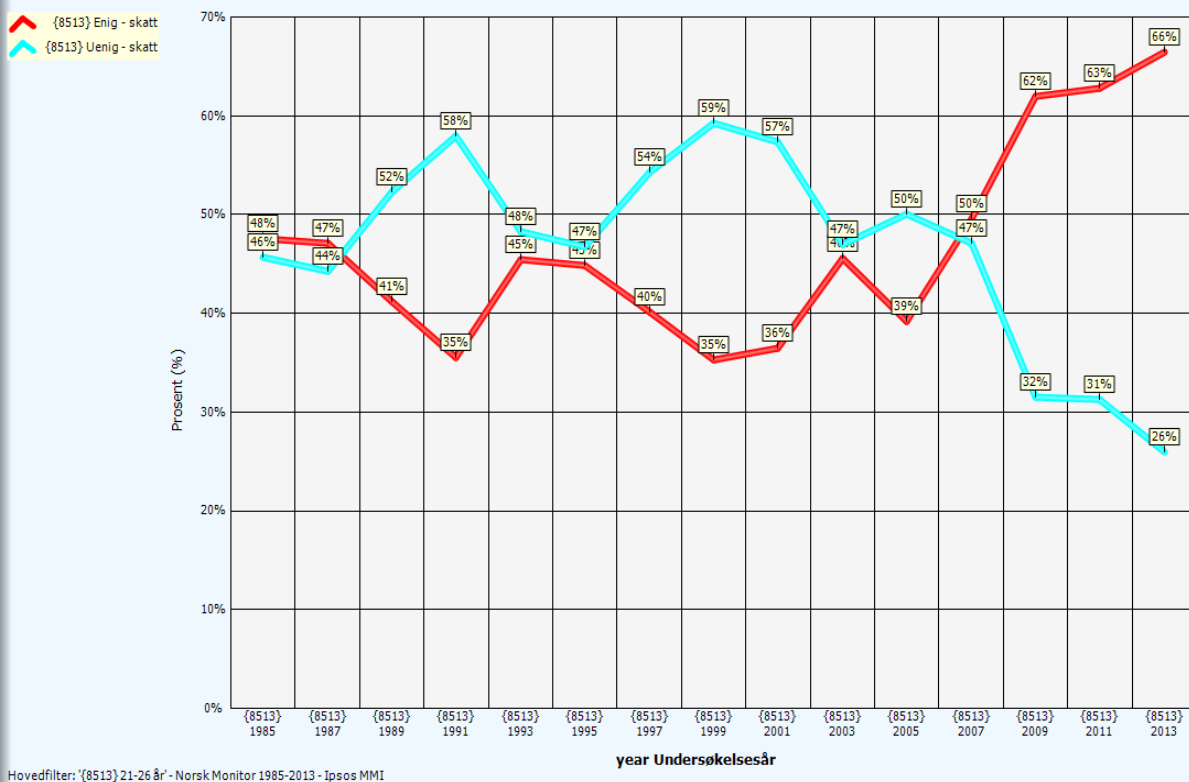
Det er tidligere vist at mange nordmenn har evnen til å se sammenhengen mellom nivået for offentlige tjenester og skattenivået. Selv om enkelte politikere lover både lavere skatter og styrking av offentlige tjenester, er det mange som mener at tjenestene må betales. Følgelig vil man kunne tenke seg at når tilslutningen til privatisering avtar, vil støtten til høyt skattenivå tilta. Slik er det i totalbefolkningen, og i nedenstående diagrammer fremgår det at ungdommen også mener det samme. Nå skal man imidlertid ikke se bort fra at holdninger til skattenivået kan påvirkes av andre forhold enn synet på offentlige versus private løsninger. Den dramatiske økningen i velstand som mange nordmenn opplever, kan nok gjøre flere positive til et høyt skattenivå. Mange sitter igjen med mer enn de trenger selv om de betaler mer i skatt.

I begge ungdomsgruppene ligger de som er enige i koblingen mellom skatt og offentlig virksomhet vesentlig høyere enn de som er uenige. I diagrammet nedenfor ser vi at hver fjerde ungdom sier seg uenig i utsagnet om at høyt skattenivå er nødvendig.

"Det er nødvendig med et høyt skattenivå for å opprettholde viktig offentlig virksomhet". Alder 15-20 år.

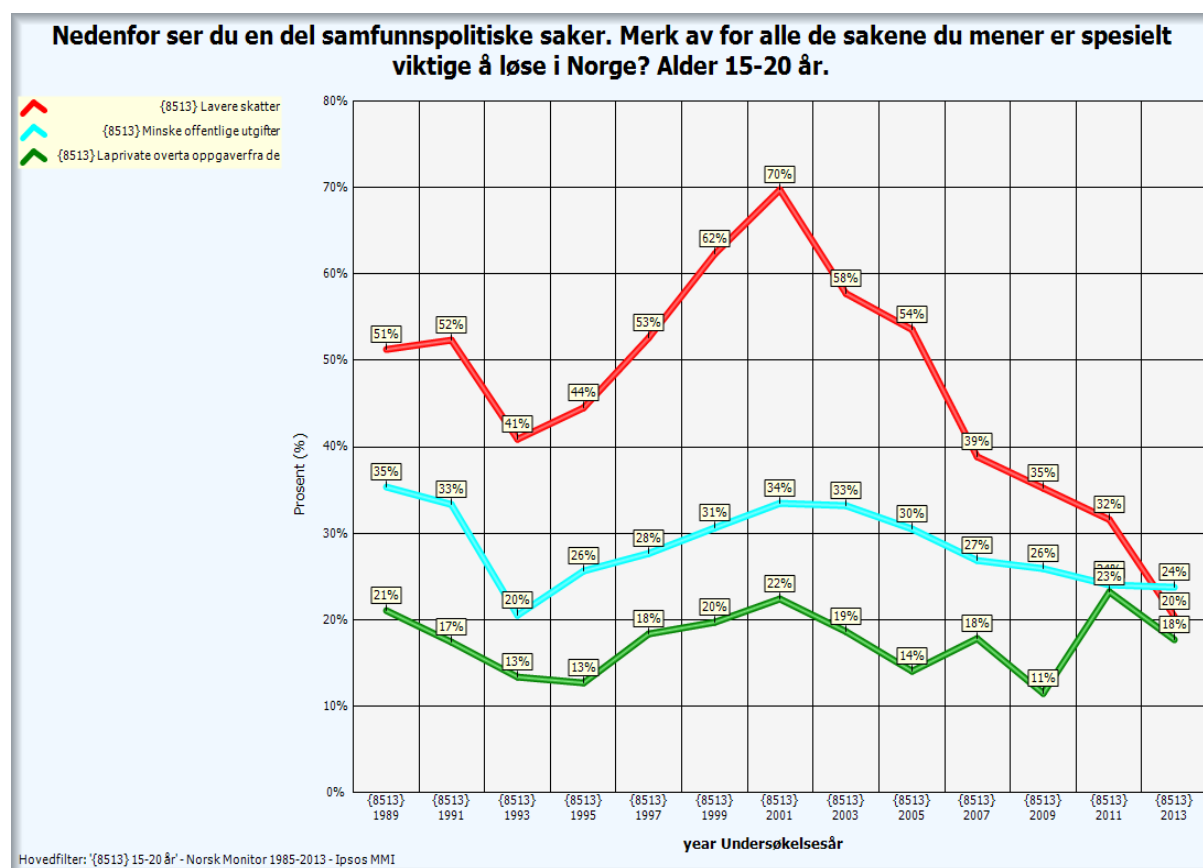

"Det er nødvendig med et høyt skattenivå for å opprettholde viktig offentlig virksomhet". Alder 21-26 år.

Holdninger til skatt kommer også til uttrykk i andre spørsmål vi stiller i Norsk Monitor. I diagrammene nedenfor ser vi på utviklingen i ungdom som mener at lavere skatter er en viktig samfunnspolitisk oppgave.

Som vi ser i figuren fortsatte fallet blant ungdom når det gjelder ønske om lavere skatter. Stadig færre i aldersgruppen mener at lavere skatter er en viktig samfunnspolitisk oppgave. Det er nå kun en av fem 15-20 åringer som mener dette. Nedgangen har vært langvarig og gjenspeiles i andelen som mener det er viktig å minske offentlige utgifter. Også andelen som ønsker at private skal overta oppgaver fra det offentlige falt ved sist måling.

I den eldre ungdomsgruppen finner vi igjen det samme fallet i ønske om lavere skatter. Kun en av seks merket av dette som en viktig politisk sak. De to øvrige sakene viste en flatere tendens.

Det kan være interessant å merke seg at utviklingen i de tre saksområdene har beveget seg fra forholdsvis store forskjeller i oppslutningen til nokså lik oppslutning for hvert av områdene. Nivåene på oppslutningen i 2013 er dessuten ikke spesielt høye for noen av sakene (15 – 25 %). Dette kan være en indikasjon på at ungdommene er (blitt) nokså indifferente til disse spørsmålene, eller om man vil, at de ikke anser de tre saksområdene som spesielt viktige i dag.

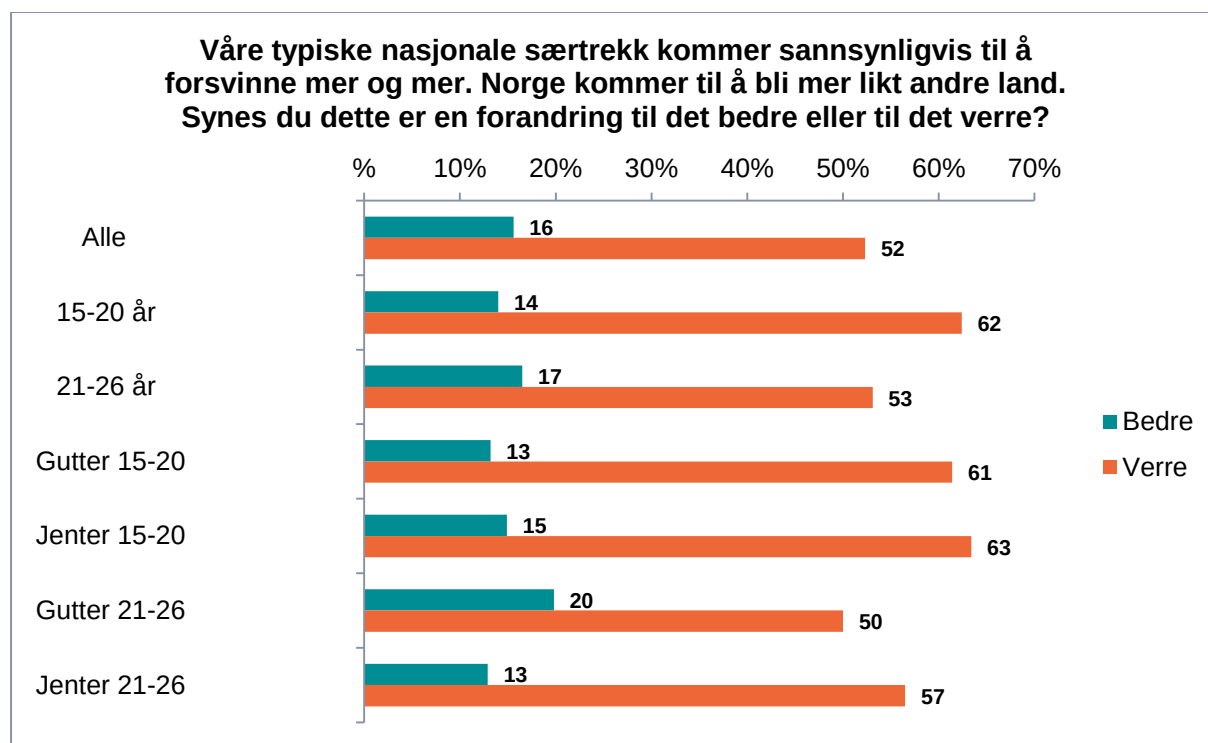
Nedenfor ser du en del samfunnspolitiske saker. Merk av for alle de sakene du mener er spesielt viktige å løse i Norge? Alder 21-26 år.

Internasjonal orientering

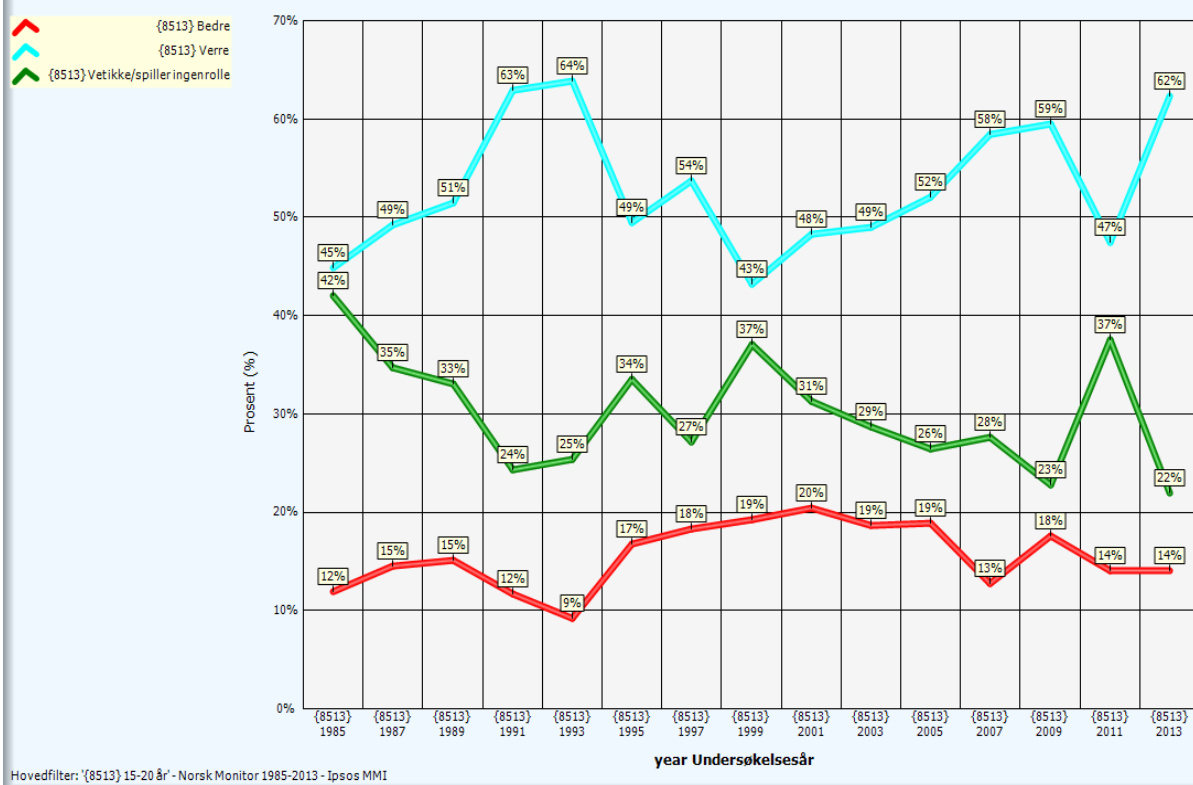
Som i rapporten fra de foregående undersøkelsene har vi også denne gang trukket ut spørsmål knyttet til internasjonalisering. Vi begynner med spørsmålet: "Våre typiske nasjonale særtrekk kommer sannsynligvis til å forsvinne mer og mer. Norge kommer til å bli mer likt andre land. Synes du dette er en forandring til det bedre eller til det verre?"

I befolkningen generelt ser vi at 16 % mener at det er en utvikling til det bedre og 52 % en utvikling til det verre at nasjonale særtrekk forsvinner. Dette er omtrent slik det var i 2011. I ungdomsgruppene er standpunktene omtrent som for befolkningen totalt. Likevel er det flere blant de unge og blant kvinnene som mener at en slik utvikling vil være til det verre.

Ser vi på resultatene over tid, finner vi at det har skjedd endringer i holdninger til dette spørsmålet i begge ungdomsgruppene. Nedenfor ser vi svarene over tid blant 15-20 åringer helt siden 1985.

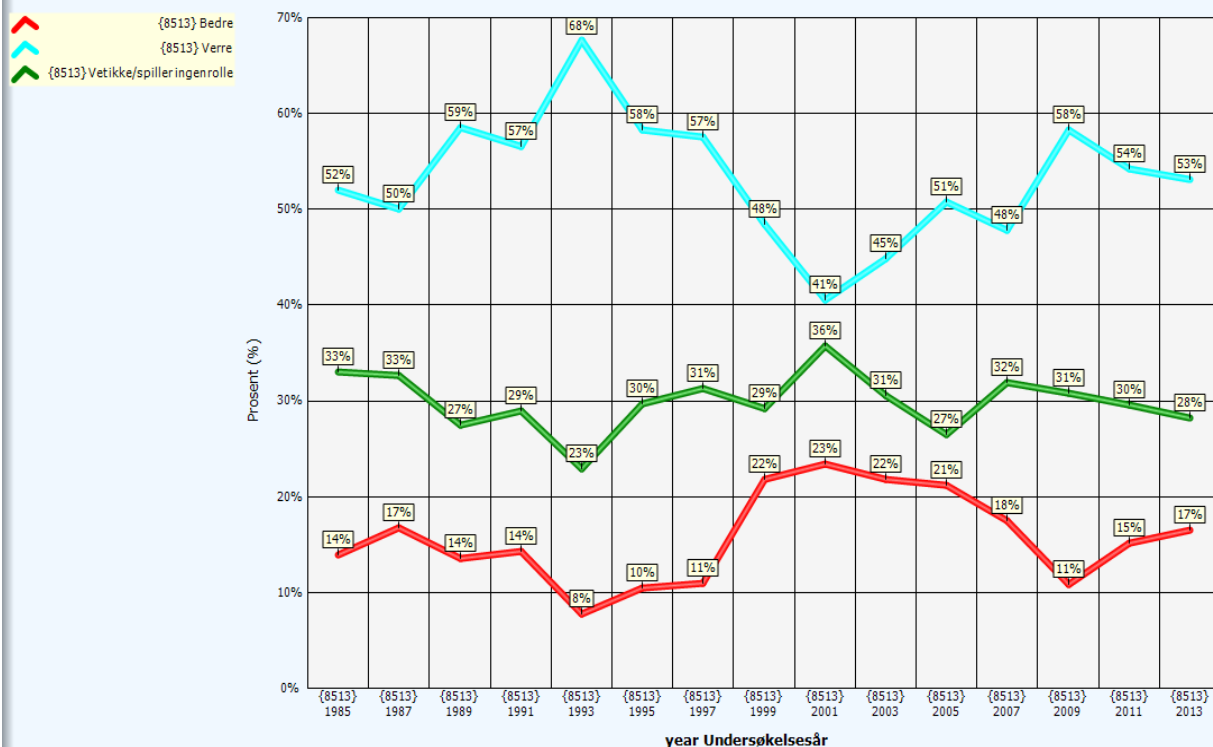
Våre nasjonale særtrekk kommer sannsynligvis til å forsvinne mer og mer. Norge kommer til å bli mer likt andre land. Synes du dette er en forandring til det bedre eller til det verre? 15-20 år.

Som vi ser, har holdningene svingt betydelig over tid. Fra et lavt nivå i 1985, steg andelen som synes det var forandringer til det verre til hele 64 % i 1993. Så husker vi at vi hadde EU-debatten og folkeavstemningen i 1994 og kanskje var det denne som endret stemningsutviklingen. Andelen som mente det var en forandring til det bedre begynte å stige, samtidig som andelen som mente det motsatte gikk ned. Et nytt stemningsskifte kom imidlertid i 1999 da andelen som var negative til en utvisking av nasjonale forskjeller begynte å stige. Denne trenden har fortsatt frem til siste måling, med unntak av 2011, da kurven falt. Vi merker oss imidlertid at usikkerheten omkring dette spørsmålet økte markant nettopp dette året. Andelen som svarte "vet ikke" steg fra 23 % i 2009 til 37 % i 2011 før den igjen falt i 2013. En mulig forklaring på den høye usikkerheten i 2011 kan ha vært ettervirkninger av terroraksjonene 22. juli det året som rammet denne aldersgruppen spesielt sterkt og der nettopp spørsmål om norsk egenart ble satt i fokus.

Utviklingen blant de litt eldre ungdommene følger det samme utviklingsmønster som blant de yngre, men med interessante ulikheter i utviklingen fra 2009 til 2013. Av det etterfølgende diagrammet ser vi at mens oppslutningen om forverringsalternativet også her er avtakende, er det nå en større andel som synes det er til det bedre. I denne aldersgruppen er dessuten andelen som er usikker/vet ikke omtrent stabil.

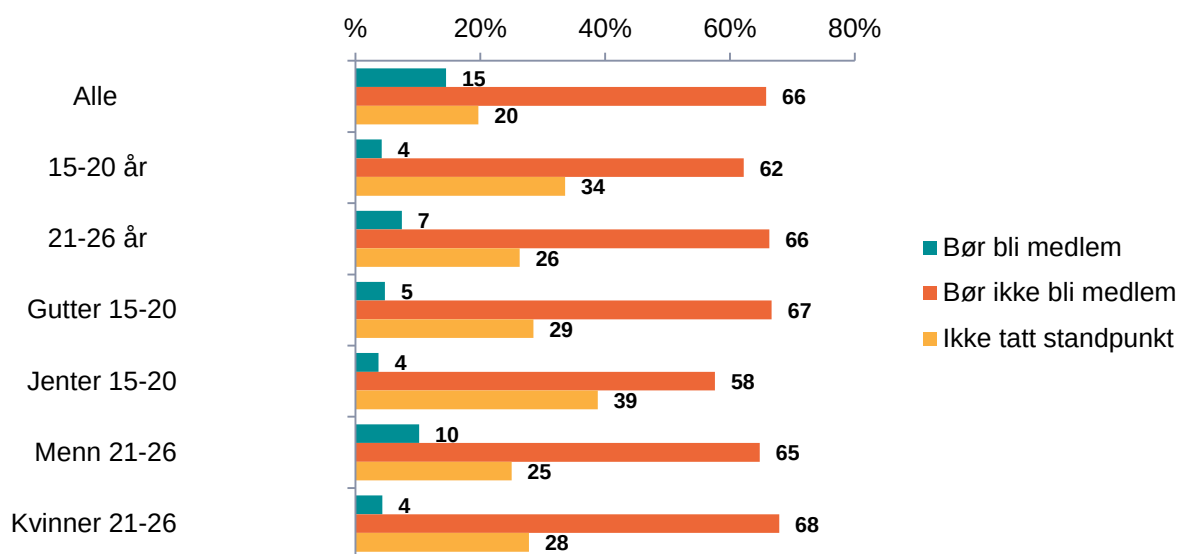
Våre nasjonale særtrekk kommer sannsynligvis til å forsvinne mer og mer. Norge kommer til å bli mer likt andre land. Synes du dette er en forandring til det bedre eller til det verre? Alder 21-26 år.

Begge de ovenstående diagrammene viser at norsk ungdom i dag viser en form for nasjonal patriotisme som er ganske påfallende når vi stiller den opp mot den pågående globalisering, som ikke minst når ungdommen gjennom deres medier.

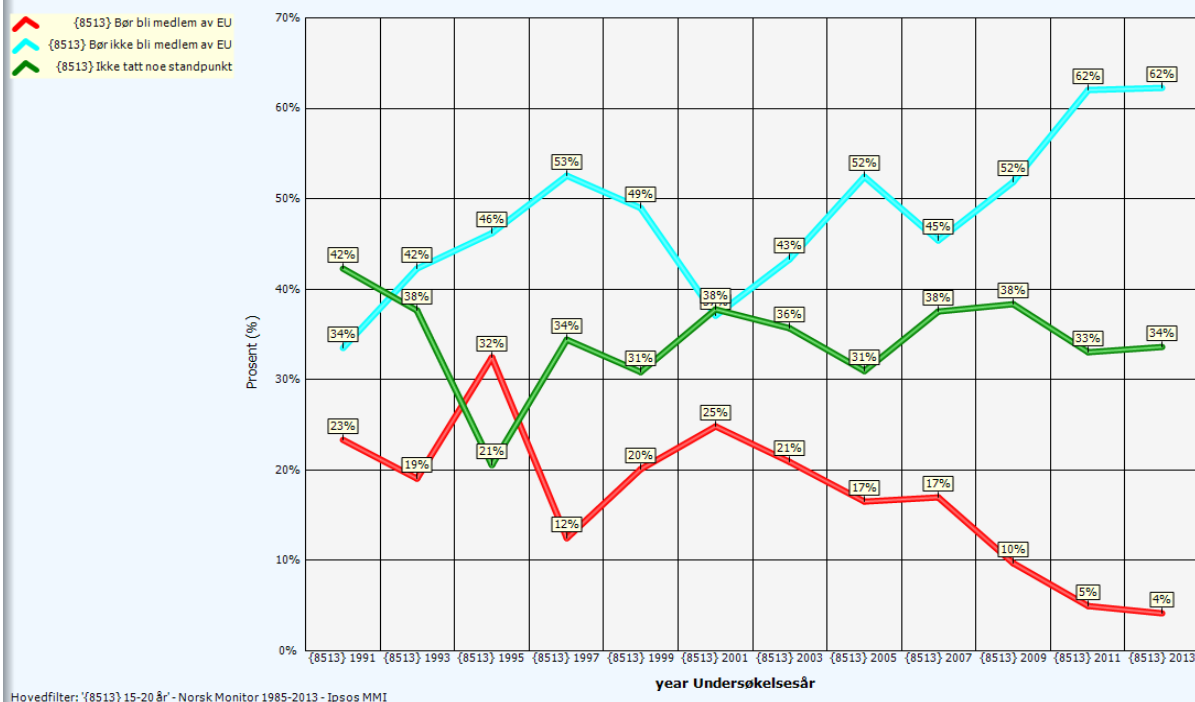
Holdning til EU-medlemskap skal vi også se litt nærmere på fordi vi mener holdningen her er et uttrykk for internasjonal orientering. Dette er et spørsmål som ble stilt til alle, uavhengig av om de har stemmerett eller ikke. Som vi ser i diagrammet, er ungdommen, i likhet med befolkningen totalt, forholdsvis lite entusiastiske til norsk medlemskap i EU. Det er ingen store forskjeller mellom aldersgruppene, men menn 21-26 år er mer positive enn kvinner i samme aldersgruppe. Det er imidlertid slik at kvinnene i denne aldersgruppen sammen med den yngste gruppen avviker fra de øvrige ved at det er betydelig flere som ikke har tatt standpunkt til spørsmålet om norsk EU-medlemskap.

Mener du at Norge bør bli medlem av EU, eller mener du at Norge ikke bør bli medlem, eller har du ikke noe standpunkt til dette?

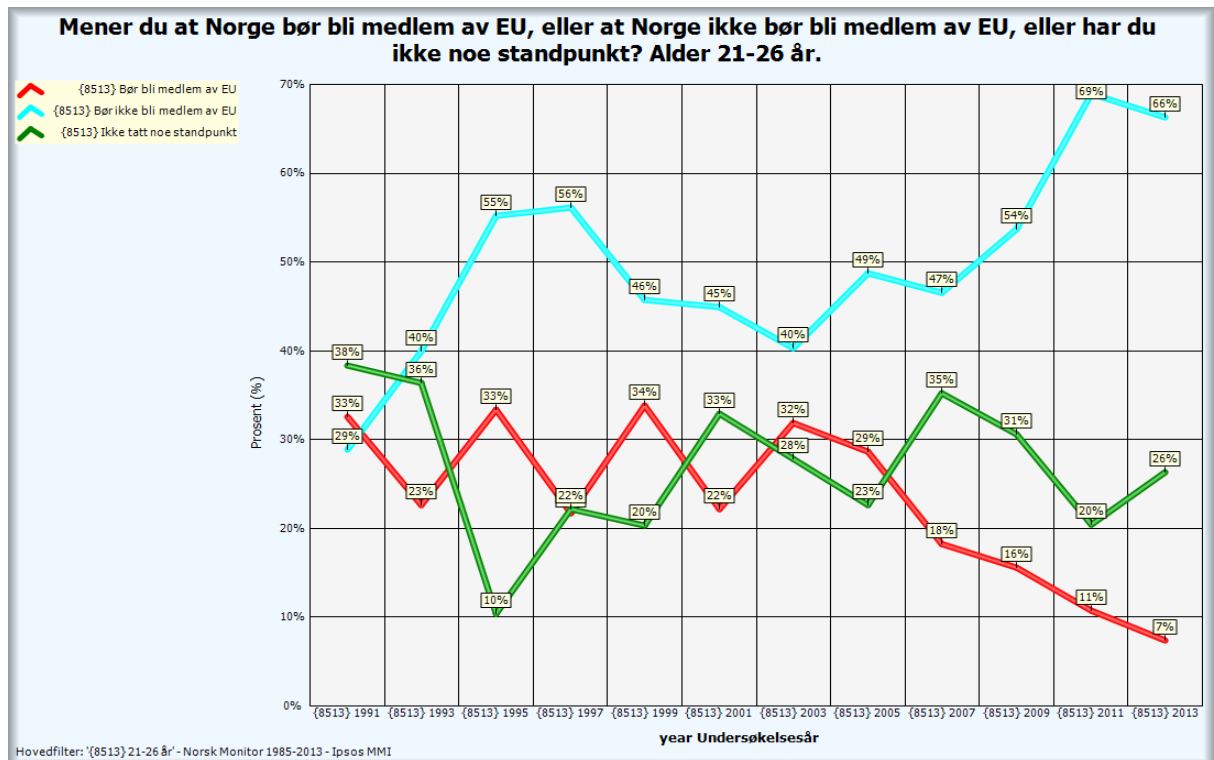

Også når det gjelder spørsmålet om holdninger til norsk medlemskap i EU, er det interessant å se på endringer over tid. Som vi ser i diagrammet under som viser 15-20 åringenes holdninger, har motstanden økt over tid om vi ser bort fra noen mer turbulente år rundt tusenårsskiftet. Motsvarende har andelen tilhengere sunket, mens andelen som ikke har tatt noe standpunkt har vært mer stabil med variasjoner rundt 35 %.

Mener du at Norge bør bli medlem av EU, eller mener du at Norge ikke bør bli medlem av EU, eller har du ikke noe standpunkt til dette? Alder 15-20 år.

Utviklingen i den eldre ungdomsgruppen ligner på det vi ser ovenfor. Etter en periode med forholdsvis store svingninger, har utviklingen det siste ti-året vært klart negativ hvis man ser det fra tilhengernes side. Vi ser også at andelen som er i tvil er for nedadgående. Ungdom i denne alderen synes altså å bli mer og mer overbevist om at norsk EU-medlemskap ikke er et attraktivt alternativ.

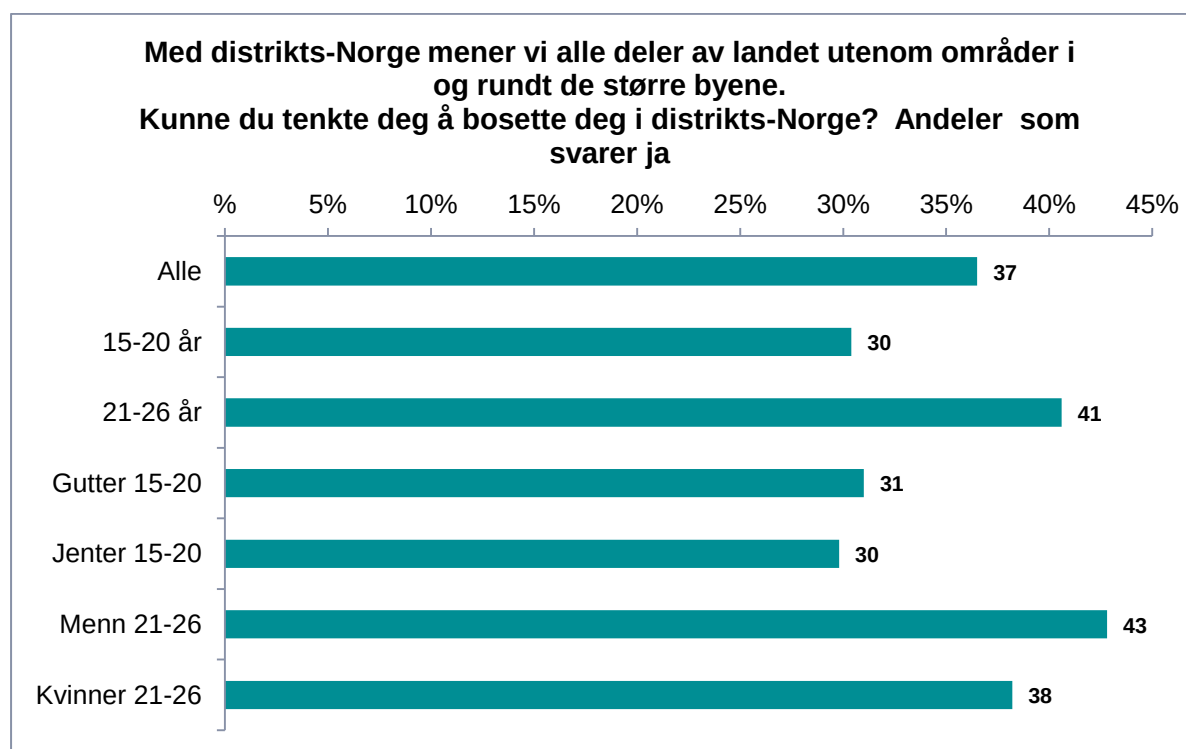

Bosette seg i distrikts-Norge?

Et annet område det har vært viktig for BLD å få belyst, er om ungdom kunne tenke seg å bosette seg i distrikts-Norge (noe vagt definert som "alle deler av landet utenom områder i og rundt de større byene"). Ved tolkning av tallresultatene bør en ta hensyn til at en viss del av befolkningen allerede bor i "distrikts-Norge". I 2013 oppgir 22 % av totalbefolkningen at de bor der i dag. Andelene for de to aldersgruppene vi studerer her er hhv 18 % for 15-20-åringene og 13 % for 21-26-åringene. I sistnevnte gruppe er mange flyttet hjemmefra for å ta videre utdanning eller finne seg en jobb.

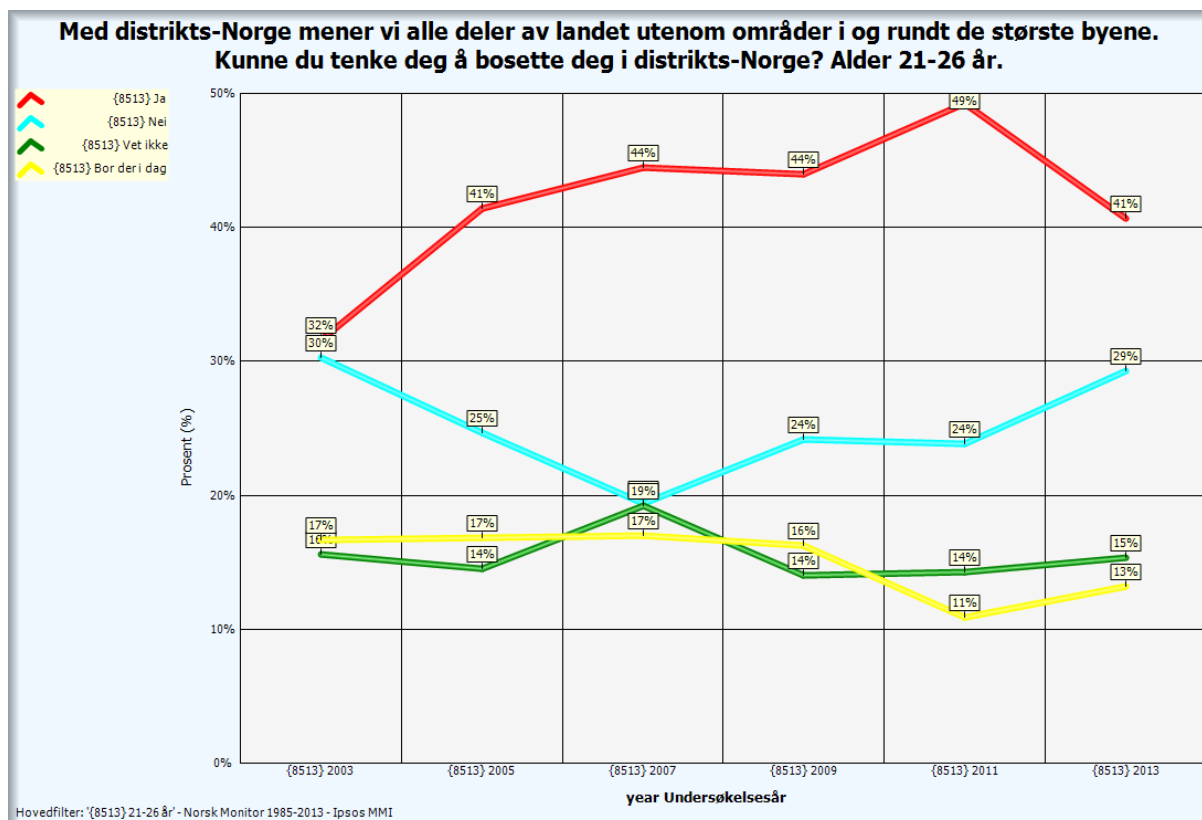
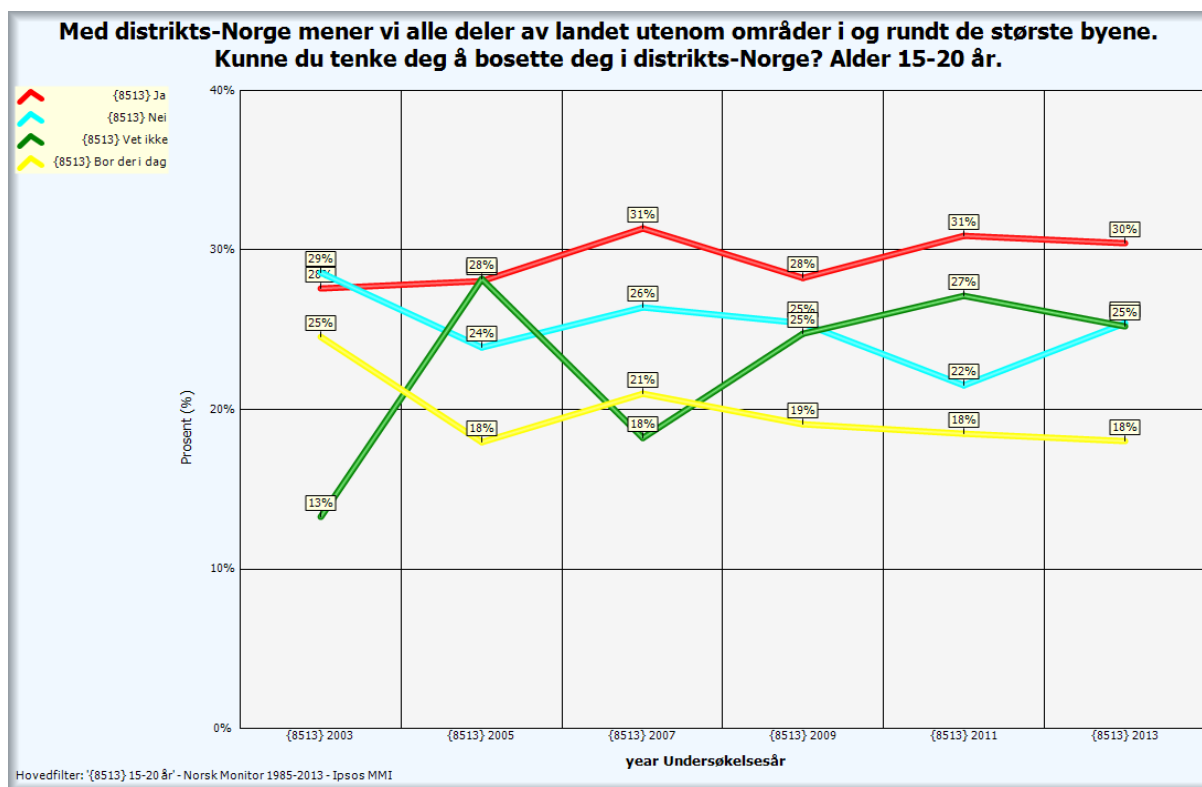
Resultatene viser at andelene som sier at de kunne tenke seg dette, er høyere blant de unge i alderen 21-26 år enn for befolkningen totalt sett. Siden færre fra denne gruppen allerede bor i distriktene kan man spørre seg om disse er utflyttede som ønsker å flytte hjem igjen? Det er en noe lavere andel av de yngste som kunne tenke seg å bosette seg i distrikts-Norge enn i befolkningen totalt. Blant 21-26-åringene var det noe flere menn enn kvinner som ønsket å bo i distriktene.

Kanskje denne forskjellen mellom aldersgruppene har å gjøre med livsfaser. Mens de yngste bor hjemme hos foreldre, er kanskje ikke spørsmålet om å flytte med det første så aktuelt. De litt eldre har imidlertid kommet i en alder der de er tvunget til å tenke på etablering av egen husholdning, og at det derfor er høyere andeler som kan tenke seg å flytte (tilbake?) til distrikts-Norge.

De følgende to diagrammene viser utviklingen over tid (fra 2003) i dette spørsmålet for de to aldersgruppene. For den yngste har oppfatningene vært forholdsvis stabile over tid.

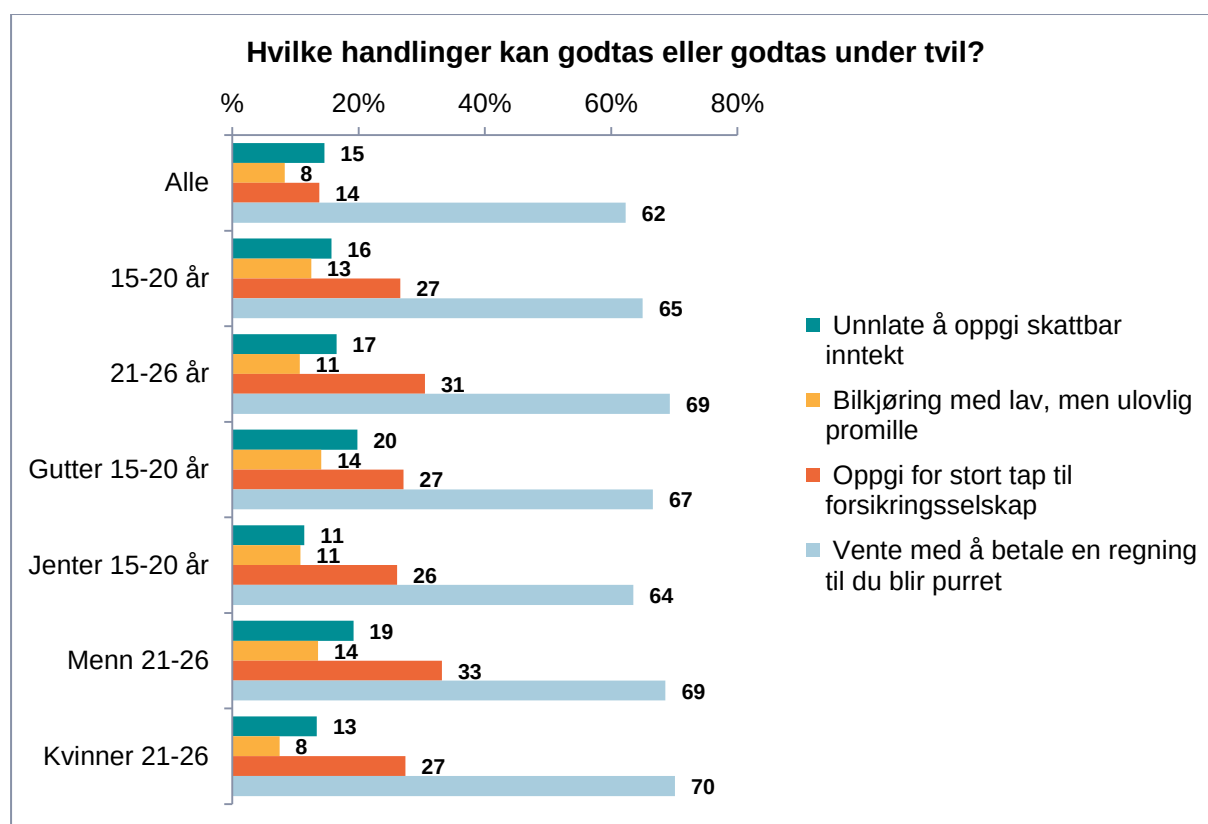
Variasjonene har i hovedsak vært en utveksling mellom "nei" og "vet ikke". For den eldste gruppen er imidlertid trenden for "ja" vært stigende de siste årene før en nedgang ved sist måling.

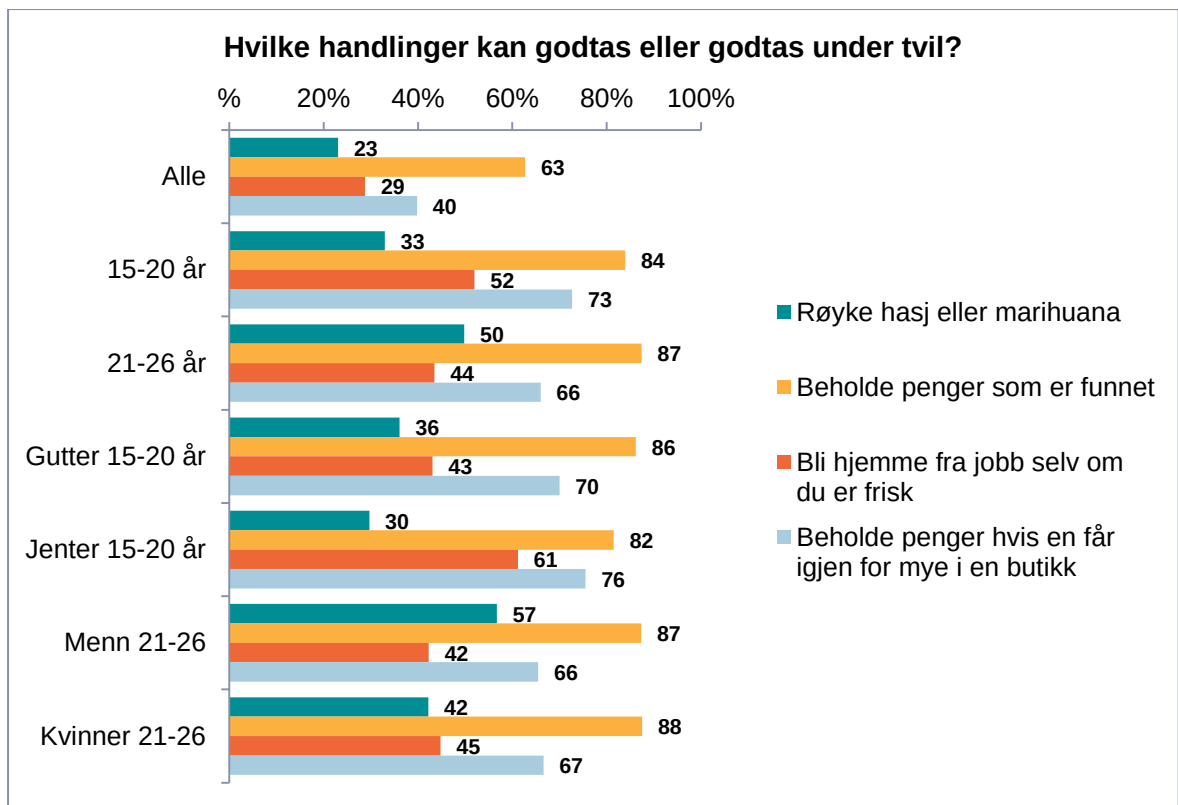

Lovlydighet

I Norsk Monitor måler vi ungdommens lovlydighet gjennom spørsmål om enkelte handlinger kan godtas eller ikke. De fleste av disse handlingene kan karakteriseres som milde lovbrudd. Noen av disse handlingene er med blant dem som inngår i verdien lovlydighet. Meningen med spørsmålene er å skape indikasjoner på hvor grensen går mellom det lovlige og det forbudte, rent kulturelt. Som kjent endrer oppfatningene seg over tid, og lovgivningen blir ofte omtalt som et konservativt uttrykk for normene som til enhver tid gjelder.

Nedenfor vises svarene i to diagrammer. Merk at vi har slått sammen andelene som svarer at lovbruddene "kan godtas" og "kan godtas under tvil".

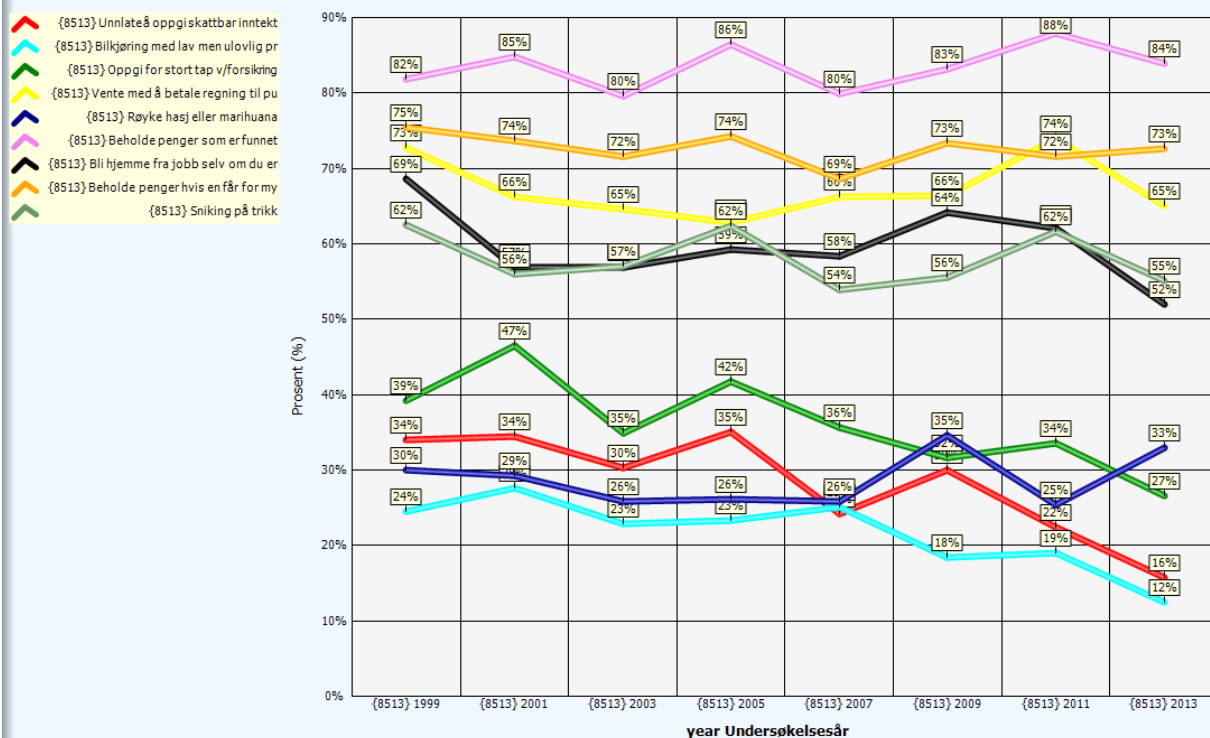
Som man ser, har ungdom til dels mye høyere aksept for milde lovbrudd enn befolkningen ellers. Dette gjelder så godt som samtlige av de eksemplene som er målt.

Vi ser ellers en forholdsvis stor forskjell mellom de to ungdomsgruppene når det gjelder hasjrøyking. Røyking av hasj og marihuana er mer akseptabelt blant de eldre ungdommene enn blant de yngre.

Alt i alt er det en høyere andel av de unge som mener disse handlingene kan godtas enn i befolkningen generelt. Dette kan tyde på en lavere lovlydighet blant unge enn blant de eldre, men det kan også tolkes som et tegn på hvilken retning normene forandres.

Det er selvsagt interessant å se utviklingen over tid når det gjelder holdningene til lovbruddene. I diagrammet nedenfor ser vi tidsseriene blant 15-20 åringene. Også her har vi slått sammen "kan godtas" og "kan godtas under tvil".

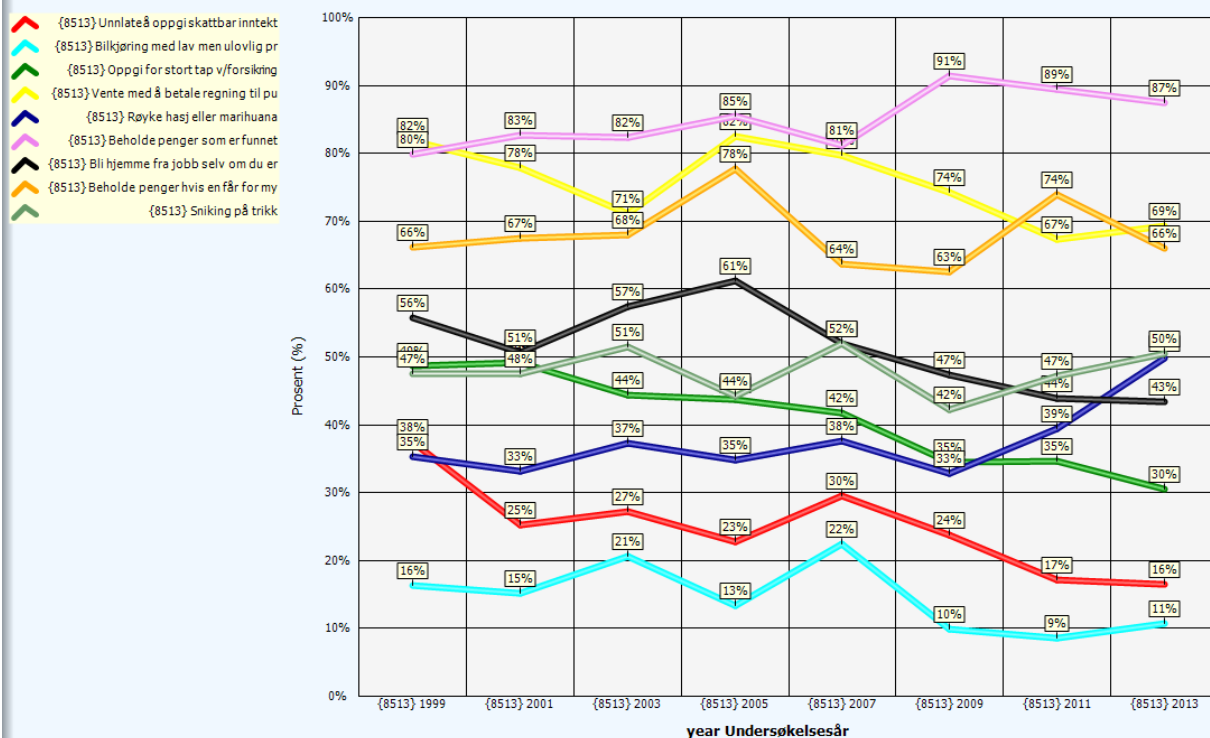
Andeler som mener at følgende handlinger "kan godtas" eller "kan godtas under tvil". Alder 15-20 år.

Det å røyke hasj eller marihuana har blitt mer godtatt hvis man sammenligner med så langt tilbake som 1987 (33 % i 2013 mot 7 % i 1987). De siste femten årene har det likevel vært en flat utvikling der rundt eller i overkant av 30 % av de yngste ungdommene godtar denne handlingen. Ser vi på perioden etter årtusenskiftet, er det påfallende at de yngste ungdommene ser ut til å ha blitt mer lovlydige. Det gjelder så vel skatteunndragelser og forsikringssvindel, som promillekjøring. Svarene i denne undersøkelsen avkrefter etter vår mening myten om at ungdommen blir verre og verre, selv om vi kan fastslå at ungdom i høyere grad enn befolkningen ellers aksepterer flere av de milde lovbruddene vi spør om.

Også blant 21-26 åringene har det skjedd endringer over tid. Diagrammet nedenfor viser en økende aksept for røyking av hasj og marihuana (den mørkeblå kurven). Ellers er det interessant å merke seg endringen i holdningen til det å unnlata å betale skatt. Det har blitt mindre aksept for denne handlingen i perioden. Dette kan kanskje sees i sammenheng med den positive holdningen til skatt som vi har sett på tidligere.

Andeler som mener at følgende handlinger "kan godtas" eller "kan godtas under tvil". Alder 21-26 år.

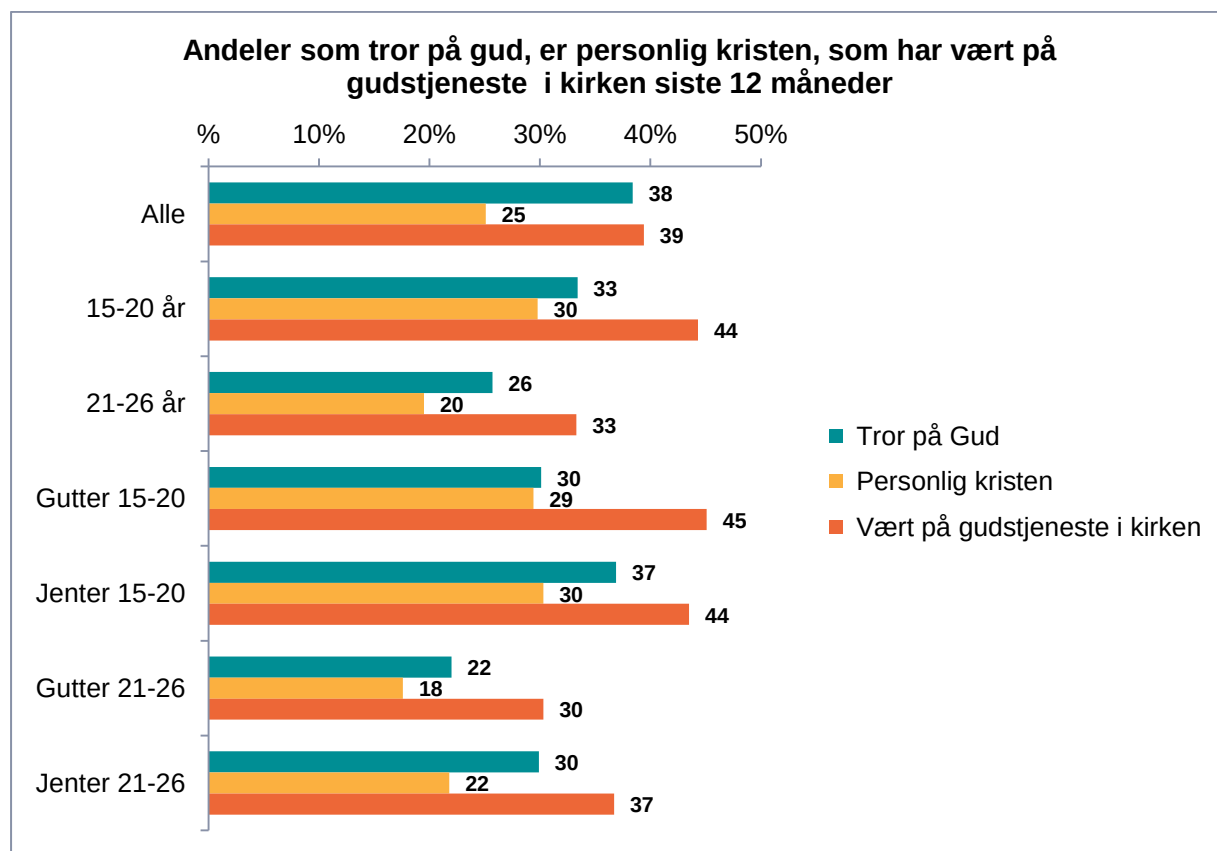
Begge de ovenstående diagrammene viser at omtrent halvparten av all ungdom synes det er greit å snike på buss eller trikk, på samme måte som nesten alle vil beholde penger som er funnet.

Sekularisering

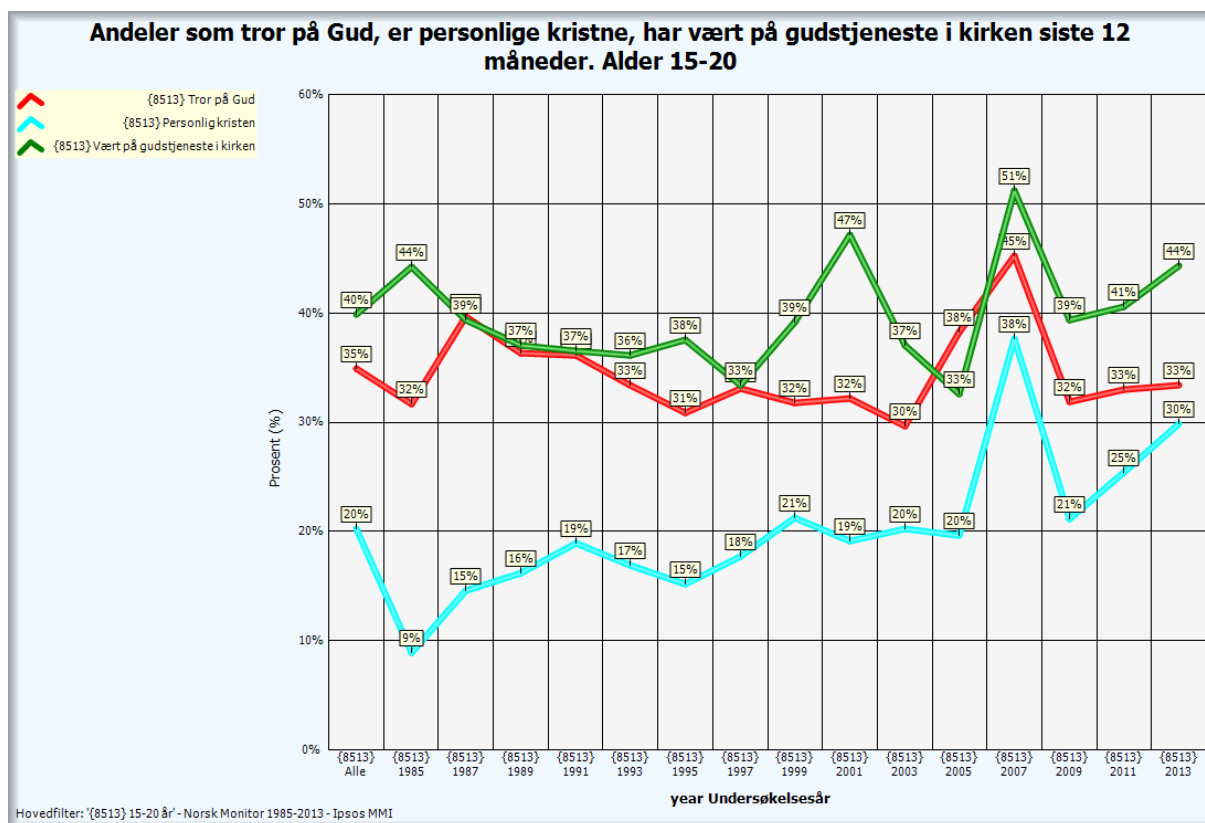
Norsk Monitor har vist at vi gjennom de siste 24 år har opplevd en sekularisering i befolkningen. Færre og færre oppgir at de tror på Gud, mens det på den annen side er flere og flere som anser seg som personlige kristne. Etter ønske fra departementet, skal vi i denne utredningen se nærmere på ungdommens religiøse orienteringer og praksis. Til å belyse dette temaet, skal vi benytte svarene på tre forskjellige spørsmål. Det første er om man tror på Gud, det andre om man regner seg som personlig kristen og det tredje om hvor ofte man har vært i gudstjeneste i kirken siste 12 måneder. Andre trosretninger har ikke vært undersøkt.

I befolkningen er det 38 % som bekrefter at de tror på Gud. Som vi ser i nedenstående diagram, er det i 2013 færre som tror på Gud blant ungdommen enn blant hele befolkningen. På den annen side skiller ikke ungdommen seg særlig fra befolkningen når det gjelder å ha vært tilstede på gudstjeneste i kirken.

Her ser vi at de yngre ungdommene skiller seg fra de eldre. Flere unge ungdommer enn eldre har vært i kirken på gudstjeneste i løpet av det siste året. Dette kan ha sammenheng med skolegudstjeneste, men kan også tenkes å være en følge av kontakt med kirken i forbindelse med konfirmasjon. Ser vi på hvem som ser på seg selv om personlig kristen, får vi samme bilde. De eldre ungdommene er i det hele tatt mindre religiøse enn både de yngste ungdommene og den øvrige befolkningen. Og det er mennene i aldersgruppen 21-26 som i minst grad tror på gud, er personlige kristne eller går i kirken.

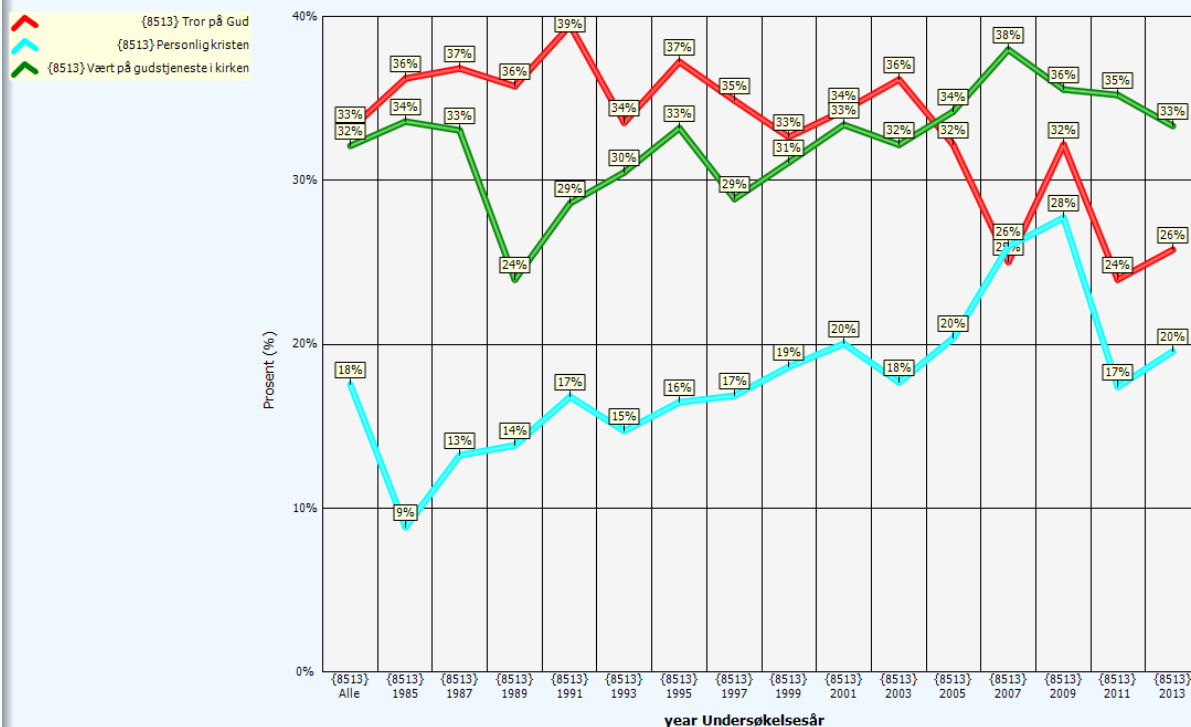
Hvordan utviklingen har vært over tid kan vi se i nedenstående diagram. Først skal vi studere de yngste.

I noen grad kan vi si at utviklingen blant de yngste faller sammen med befolkningens når det gjelder andeler som regner seg som personlig kristne. Om vi ser bort fra observasjonen i 2007, da vi sannsynligvis har fått et utslag som skyldes tilfeldigheter ved utvalgstrekningen, ser vi en svakt stigende andel av 15-20 åringene som regner seg som personlige kristne fra ca 10 % i 1985 til ca. 30 % i 2013. Men den sekulariseringstendensen som vi finner i befolkningen når det gjelder å tro på Gud, gjenspeiles ikke blant de yngste. Her har gudstroen holdt seg relativt stabil over perioden på rundt 33 %. Det samme kan vi si om andelen som har vært på gudstjeneste i kirken siste 12 måneder, rundt 40 %.

Når det gjelder de som er litt eldre, er endringsmønsteret ganske likt det vi fant i hele befolkningen, selv om nivåene er lavere på de tre faktorene. Andelen som tror på Gud har gått nedover jevnt og trutt, fra rundt 35 % i 1985 til 26 % i 2013. Andelen som svarer at de er personlig kristne har i samme periode økt fra et nivå på rundt 10 % til ca. 20 %. Andelen som har vært på gudstjeneste i kirken siste 12 måneder har imidlertid vært nokså stabil på rundt 33 %, dog med en del svingninger i målingene.

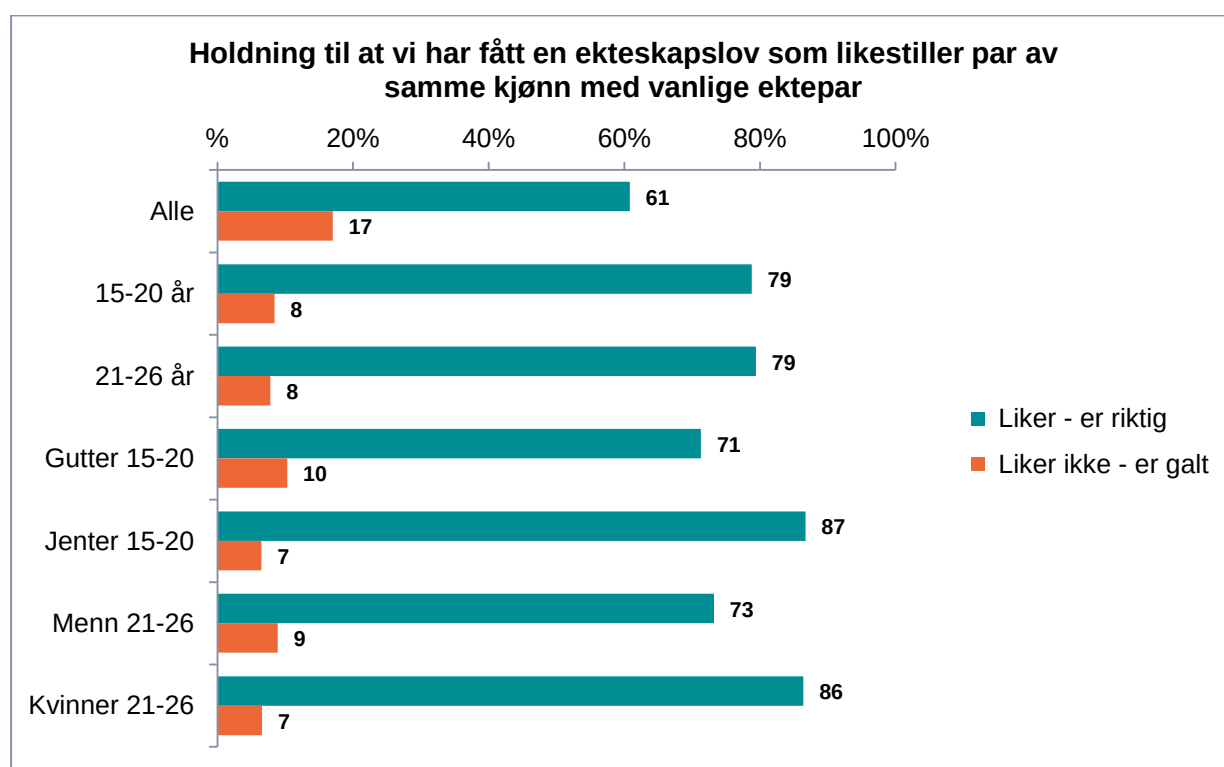
Andeler som tror på Gud, er personlige kristne, har vært på gudstjeneste i kirken siste 12 måneder. Alder 21-26 år.

Homofili/partnerskap

I tiden etter at Norsk Monitor ble gjennomført første gang i 1985, har det skjedd store forandringer i lovgivningen rundt homofili og mulighetene for personer av samme kjønn å inngå faste forhold som partnerskap eller ekteskap. I de siste undersøkelsene frem til 2007 stilte vi i denne forbindelse spørsmål om holdning til at det ble innført en offentlig seremoni og registrering av partnerskap for homofile. Før målingen i 2009 ble imidlertid loven endret, slik at vi fikk en ekteskapslov som likestiller par av samme kjønn med heterofile par, en såkalt kjønnsnøytral ekteskapslov. På denne bakgrunn endret vi spørsmålet i 2009, slik at vi nå spør om holdning til den nye loven.

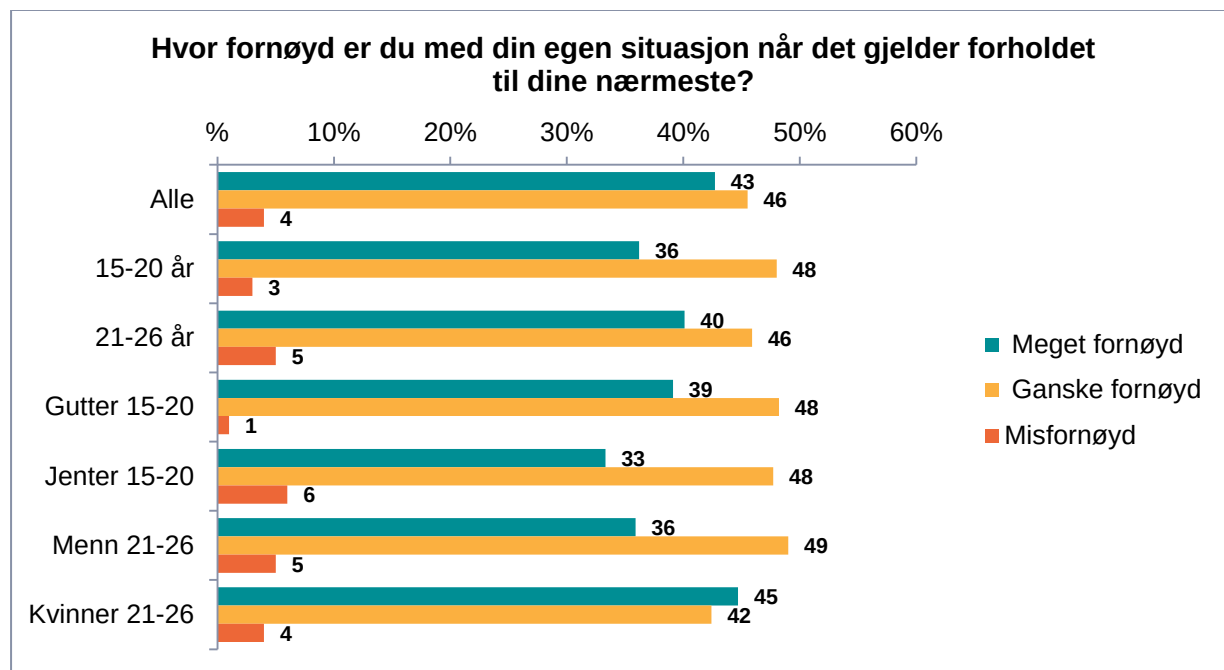
Som vi ser av nedenstående diagram, er det i befolkningen et betydelig flertall som liker at vi har fått en kjønnsnøytral ekteskapslov. Samtidig ser vi tydelig at ungdommen er mer positive enn folk flest, noe som også ble observert i 2011.

Vi finner også at kvinner er betydelig mer positive enn menn. Dette gjelder for begge ungdomsgruppene.

Familieliv og likestilling

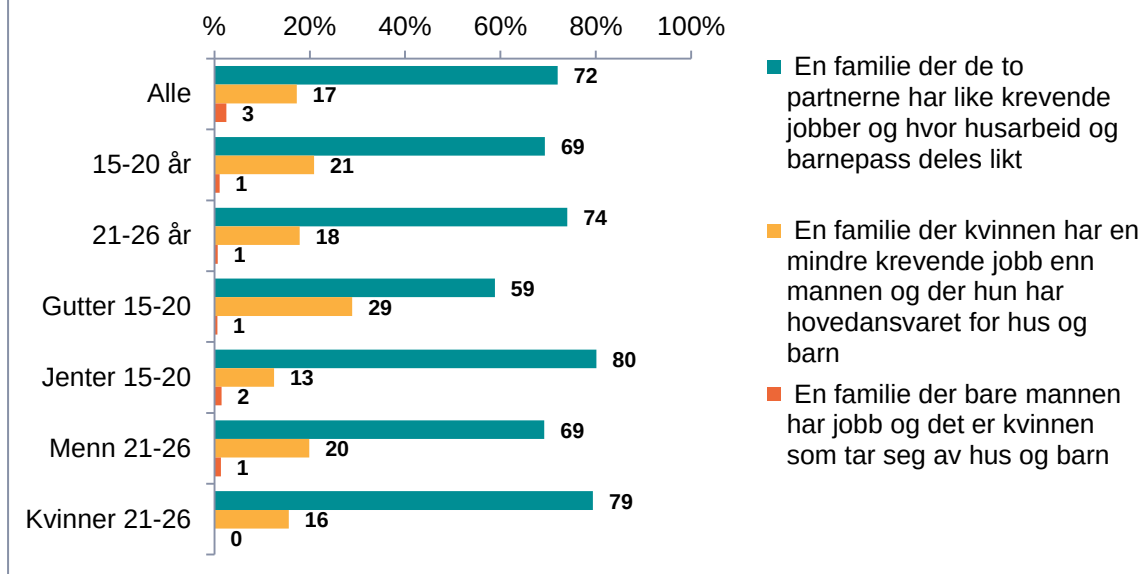
Norsk Monitor har flere spørsmål knyttet til familieliv og likestilling, og vi vet at oppfatninger knyttet til dette temaet kan variere kraftig. Før vi går løs på ungdommens holdning til likestilling, vil vi ta med et spørsmål om hvordan de unge ser på forholdet til sine nærmeste (familie og venner).

Vi ser at ungdommen i hovedsak er fornøyd med forholdet til sine nærmeste. Samtidig ligger ungdommen som svarer «meget fornøyd» under andelen i befolkningen for øvrig. Her er kvinner i alderen 21-26 år et unntak. Blant disse finner vi den høyeste andelen meget fornøyd. Jentene i alderen 15-20 er den gruppen med færrest «meget fornøyd».

Hvordan er så holdningen til likestilling blant ungdommene? Det første vi skal se på, er spørsmålet om hvordan man mener en familie skal være.

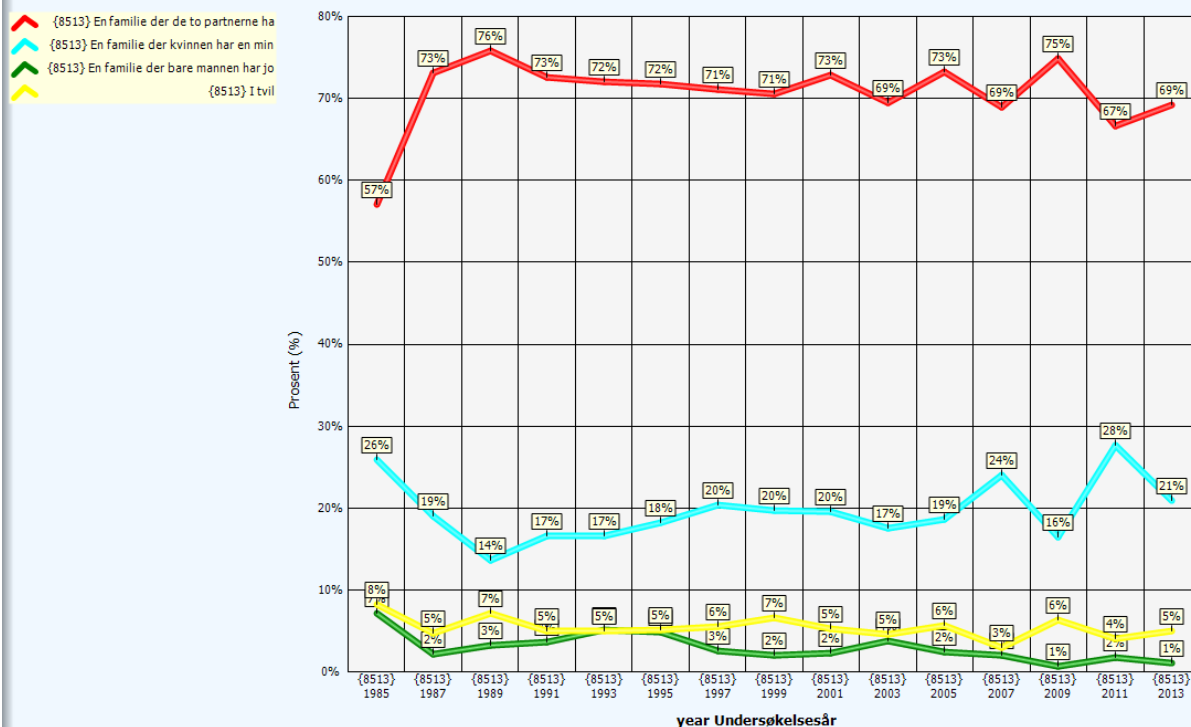
**Det snakkes om endringer i kvinners og menns roller i familien.
Nedenfor beskrives tre slags familier. Hvilken av disse svarer
best til din oppfatning av hvordan en familie skal være?**

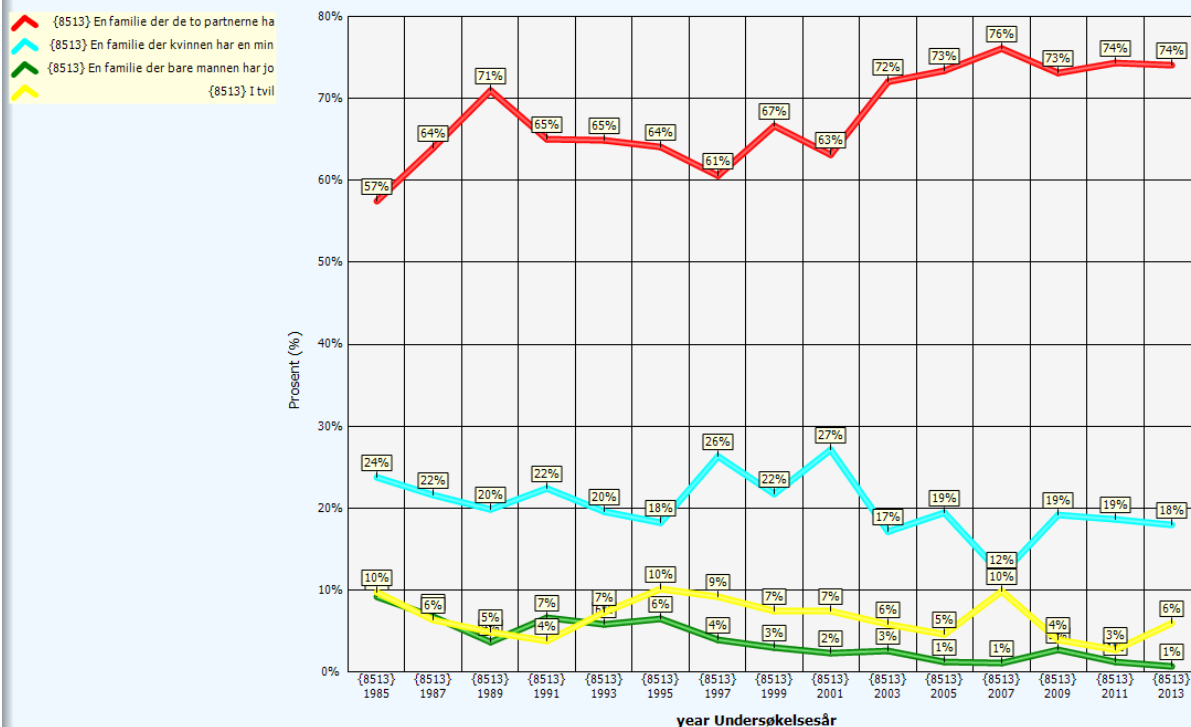
Et stort flertall både i befolkningen og blant ungdommene (både kvinner og menn) mener at begge parter skal ha like krevende jobber og dele arbeidet med familien likt. 15-20 åringene ligger her noe under totalbefolkningen i tilslutning, til tross for meget høy andel av jentene i denne gruppen (80 %) velger full likestilling. I gruppen 21-26 år trekkes igjen snittet opp av kvinnene. Vi merker oss også at den yngste gruppen og menn 21-26 år ligger noe over snittet når det gjelder oppslutningen om alternativ 2 – dvs. en familie der kvinnen har en mindre krevende jobb enn mannen, og der hun har hovedansvaret for hus og barn.

Ser vi på utviklingen over tid på dette spørsmålet, viser diagrammet nedenfor at holdningene blant de yngste ungdommene er forholdsvis stabile. Dette gjelder ikke for svarene ved de to første målingene i 1985 og 1987, der svarene gir inntrykk av mer tradisjonelle kjønnsrolleoppfatninger enn senere.

Nedenfor beskrives tre slags familier. Hvilken av disse svarer best til din oppfatning av hvordan en familie skal være? Alder 15-20 år.

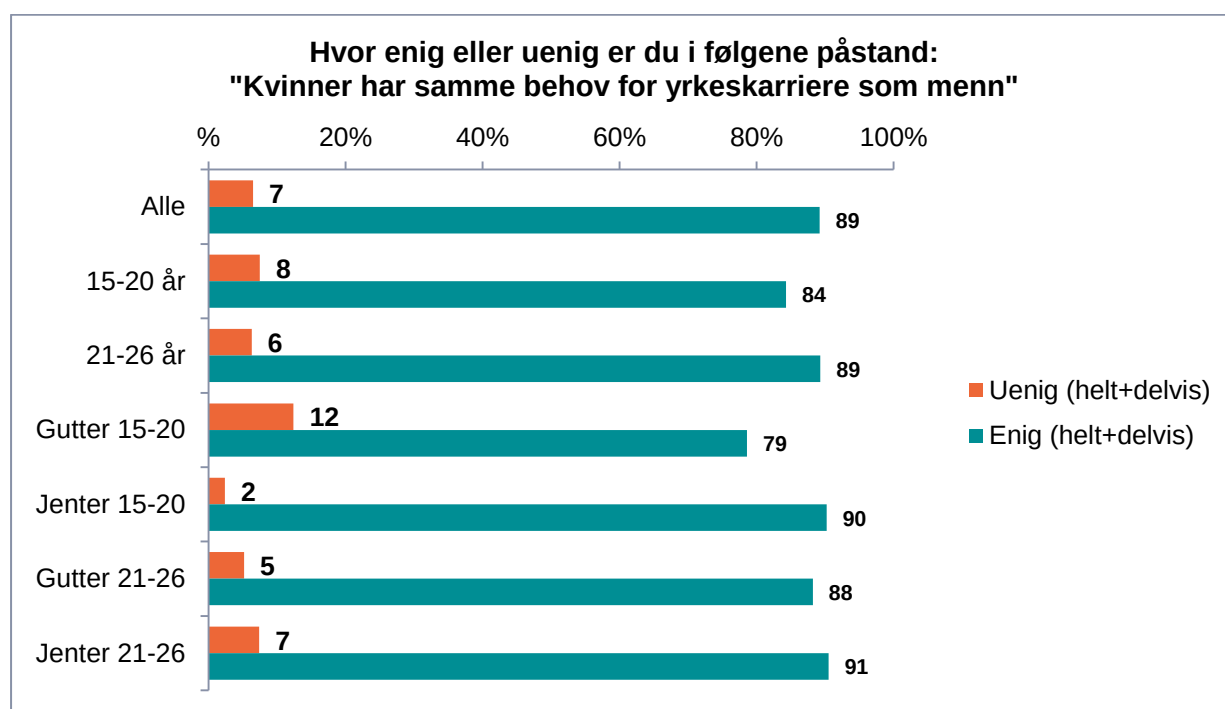

Nedenfor beskrives tre slags familier. Hvilken av disse svarer best til din oppfatning av hvordan en familie skal være? Alder 21-26 år.

Også blant 21-26 åringen ser vi at holdningene er stabile, dog med en svak tendens til økende oppslutning om full likestilling. Ser vi på de siste 12 årene finner vi at oppslutningen om full arbeidsdeling har økt fra 63 % i 2001 til 74 % i 2013.

Spørsmål om økonomisk likestilling er mye et spørsmål om kvinners yrkesaktivitet og yrkeskarriere. I denne forbindelse har vi stilt et spørsmål som en påstand man skal si seg enig eller uenig i. Påstanden lyder "Kvinner har samme behov for yrkeskarriere som menn har". Nedenfor viser vi holdningene knyttet til behovet for yrkeskarriere blant kvinner. Det store flertallet mener at kvinner har samme behov for yrkeskarriere som menn. Vi ser at den yngste ungdomsgruppen skiller seg ut som noe mer konservativ enn de eldre og totalbefolkningen. Igjen er det de unge guttene som trekker ned snittet.

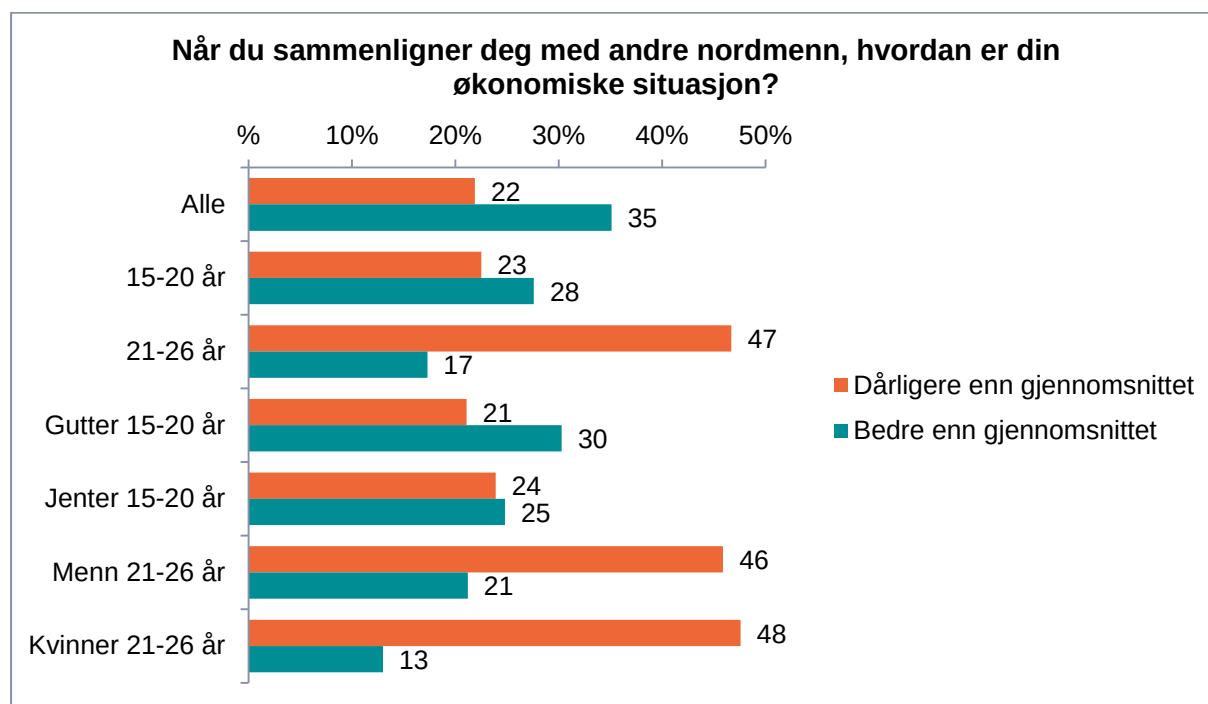
Når vi studerer tidsserier på dette spørsmålet, er det knapt endring i svarfordelingene siden 1991 da spørsmålet ble stilt for første gang. Dette gjelder både de yngste og de eldste ungdommene.

Det er selvsagt ikke så lett å måle hvorvidt unge kvinner og menn faktisk er økonomisk likestilte, men en indikator kan være hvordan de ser på sin egen økonomiske situasjon. I Monitor spør vi om hvordan man ser på sin egen økonomiske situasjon hvis man sammenligner seg med andre nordmenn.

Det kan hefte usikkerhet til tolkningene av svarene på dette spørsmålet når vi snakker om ungdom. Grunnen er at de yngste ungdommene ofte vil bo hjemme hos foreldrene. De vil derfor kunne svare utfra egen oppfatning av familiens økonomi og ikke sin egen. Mange av de eldre ungdommene vil nylig ha flyttet hjemmefra og befinne seg i en krevende situasjon som studenter uten særlig inntekt, eller de kan være i etableringsfasen med de økonomiske

utfordringene det innebærer. Men, dette gjelder både unge kvinner og unge menn. Det skulle med andre ord likevel være mulig å studere kjønnsforskjeller i ungdomsgruppene.

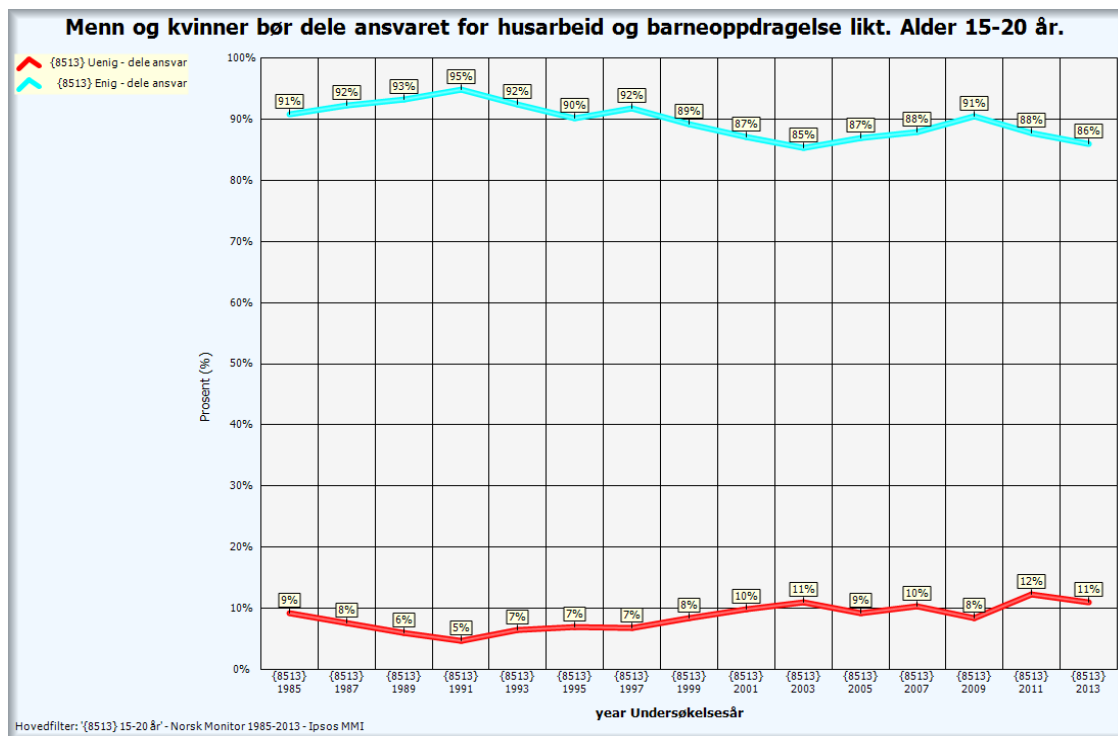
I diagrammet nedenfor viser vi svarene på spørsmålet. Her har vi slått sammen svarandelene på "mye" og "litt" dårligere til "dårligere enn gjennomsnittet" og på samme måte slått sammen "mye" og "litt" bedre til "bedre enn gjennomsnittet".

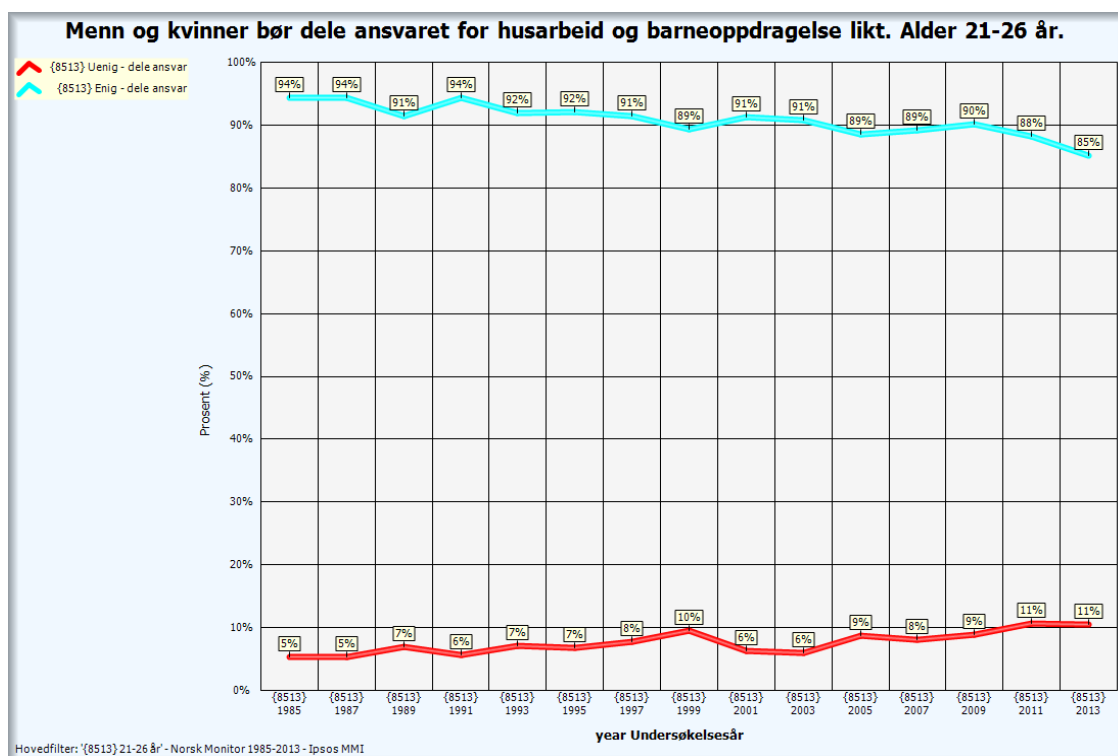
Her finner vi variasjoner som forventet. Ungdom i alderen 15-20 år opplever sin økonomiske situasjon omtrent som folk flest, mens de som er litt eldre, opplever situasjonen som markant dårligere enn gjennomsnittet. Slik var det også ved målingen i 2011. Imidlertid er oppslutningen om det dårligere alternativet noe mindre i 2013 enn i 2011. Vi merker oss også at flere kvinner enn menn i alderen 21-26 år opplever sin økonomiske situasjon som dårligere enn menn i samme aldersgruppe.

Hva så med kjønnsforskjellene i egenvurderingene av egen økonomisk situasjon? Resultatene gir grunnlag for å spørre seg om unge kvinner kan være dårligere økonomisk stilt enn unge menn? Tallene avspeiler hvordan de selv oppfatter situasjonen, men det kan likevel være et uttrykk for en underliggende skjevhet. Samtidig skulle det være vanskelig å se noen grunn til at spesielt de yngste kvinnene, som i stor grad vil bo sammen med foreldrene, skulle være dårligere stilt enn de yngste mennene i samme situasjon. I begge aldersgruppene oppgir likevel flere kvinner enn menn at de har en økonomi under gjennomsnittet.

Det siste spørsmålet vi skal se på er om menn og kvinner bør dele ansvaret for husarbeid og barneoppdragelse likt. De to tidsseriediagrammene som følger, viser temmelig stabile oppfatninger i denne saken med en solid majoritet som mener at arbeidet bør deles likt.

I diagrammet over ser vi en liten nedgang i andelen av de yngste ungdommene som er enig i at ansvaret i hjemmet bør deles likt. Det er her snakk om små endringer.

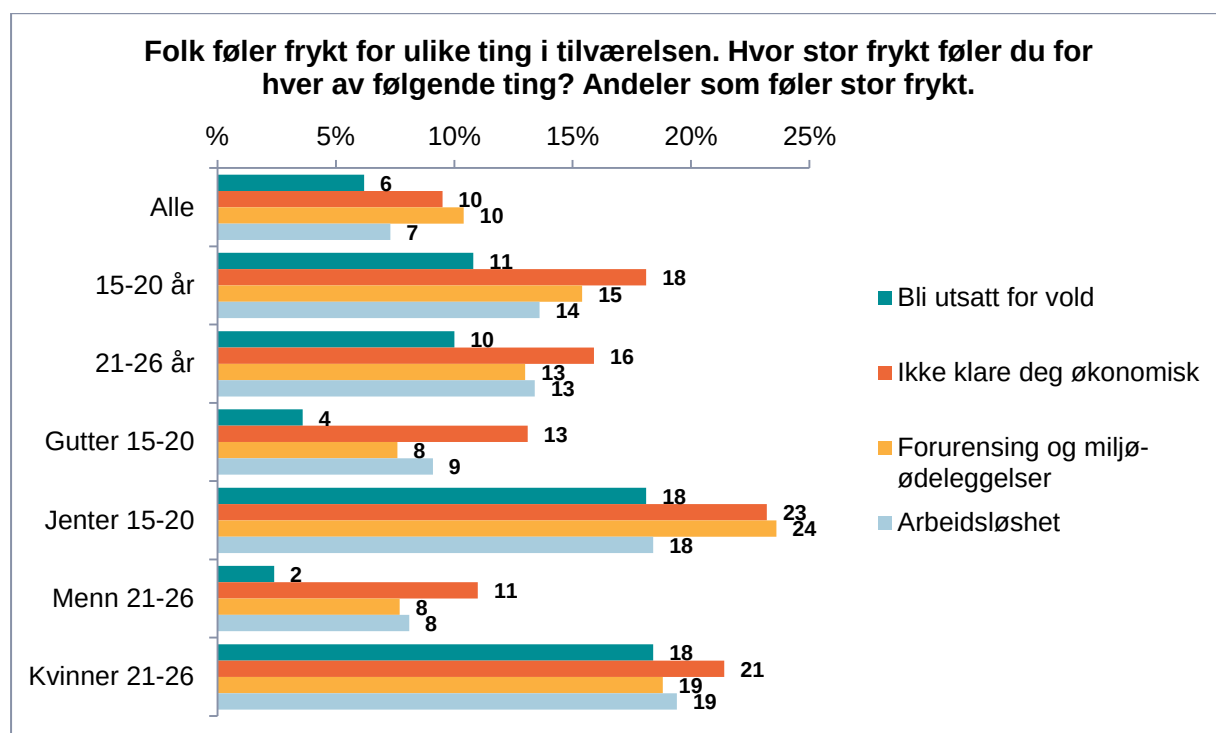

Vi ser den samme svakt nedadgående utviklingen blant de eldre ungdommene når det gjelder likedeling av oppgavene i hjemmet. Andelen som er enig i påstanden gikk ned tre prosentpoeng fra sist måling.

Hva føler man frykt for?

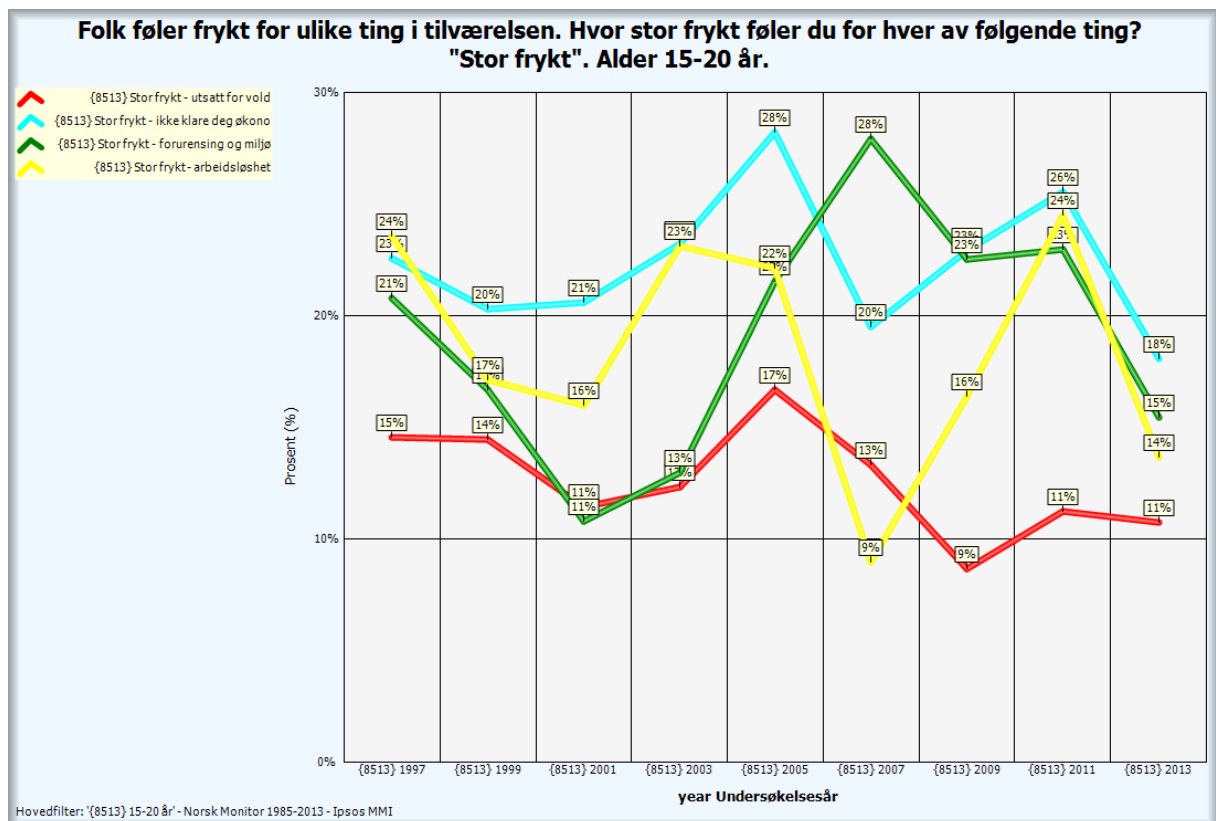
Ungdomstiden kan være en utfordrende tid for mange. Gjennom massemedier kommer stadig informasjon om at psykiske lidelser øker i befolkningen og i særlig grad blant ungdom. I tillegg må vi regne med at det er en del som går rundt og bekymrer seg mer eller mindre unødig for forskjellige ting som kan skje.

Vi har trukket ut noen områder som kan være aktuelle å føle frykt for, og spurt i hvilken grad man føler frykt for disse. I diagrammet nedenfor har vi fremstilt andelen som sier at de føler stor frykt for ting i tilværelsen. Noen av disse kan være spesielt aktuelle for unge mennesker.

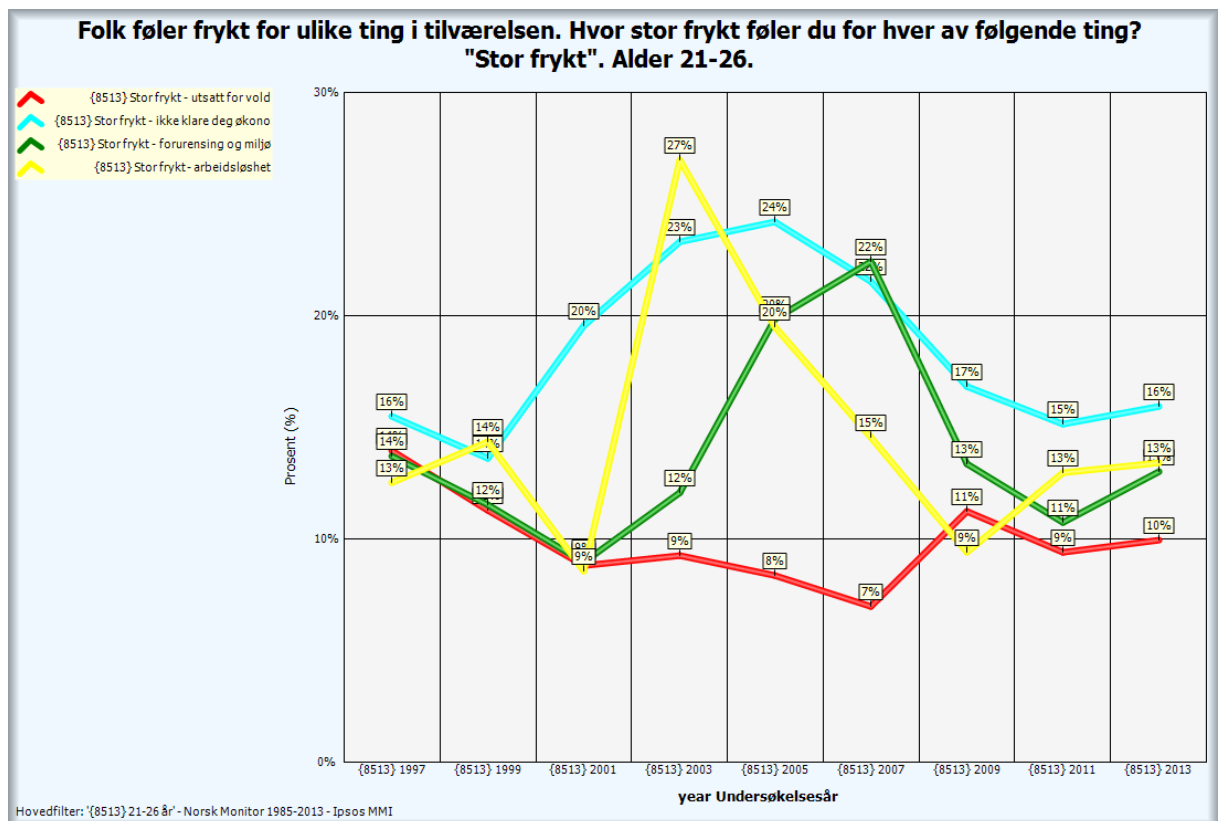

Det første inntrykket fra diagrammet over er at de unge generelt er noe mer bekymret enn befolkningen totalt for hendelsene og samfunnsendringene vi spurte om her. Et annet førsteinntrykk er at den yngste aldersgruppen frykter disse tingene mer enn de eldre ungdommene. Videre er jentene og kvinnene mer bekymret enn mennene. Det gjelder for alle delspørsmålene, men er spesielt tydelig når det gjelder redselen for å bli utsatt for vold. Det skulle heller ikke være noen grunn for kvinnene å frykte arbeidsløshet i dobbelt så høy grad som mennene.

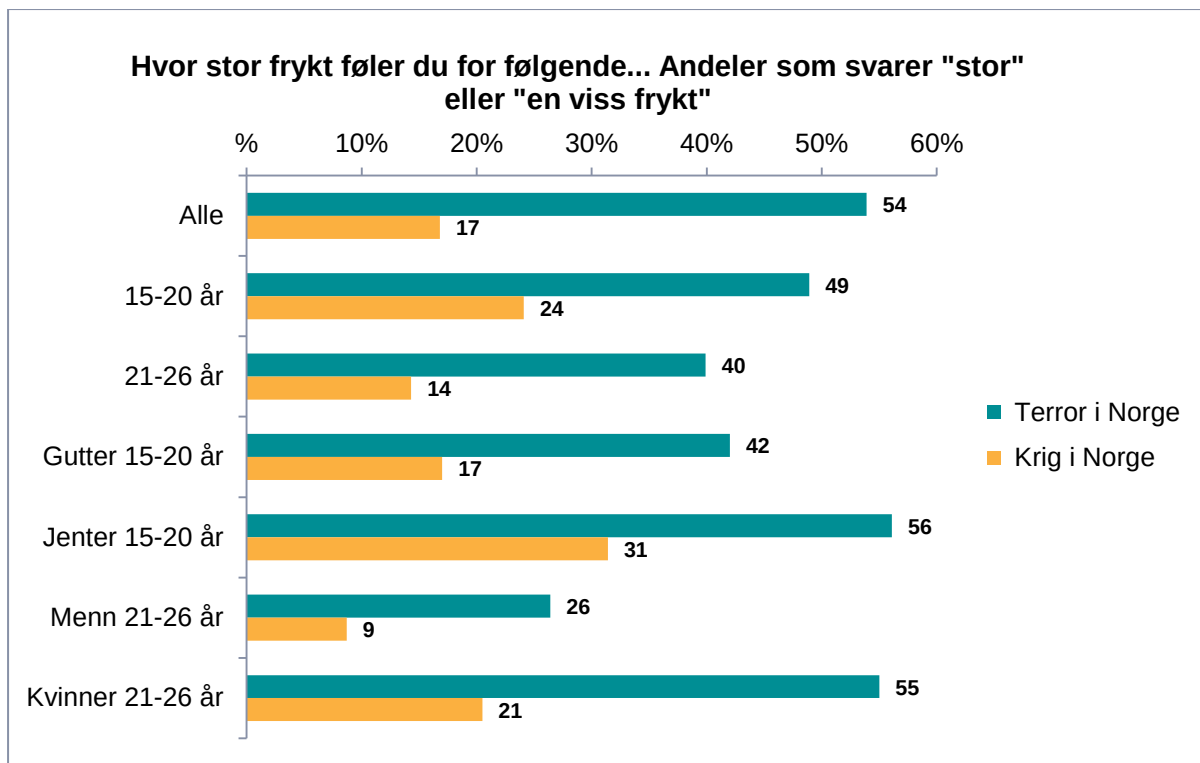
Ser vi på utviklingen i frykt over tid, viser diagrammene nedenfor at andelen som føler stor frykt fluktuerte i et sammenfallende mønster. I den siste 2-årsperioden har det for de yngste ungdommene vært en minkende frykt for de tingene vi studerer.

Utviklingen blant 21-26 åringene viser også store svingninger i andeler som føler stor frykt for de tingene vi her har trukket frem. Diagrammet viser at frykten var på topp fra 2003 til 2007, mens nivåene siden har vært utflatende. Vi merker oss at utviklingen i denne aldersgruppen de siste årene i stor grad er den motsatte av hva vi så for 15-20-åringene – bortsett fra at 21-26-åringene har en svak oppgang i frykten for arbeidsløshet de to siste årene. Forskjellen mellom aldersgruppene er markant, men vi har vansker med å peke på noen bestemte, underliggende forhold som kan forklare at den lille aldersforskjellen skal kunne avstedkomme så store ulikheter i utviklingen av synet på fremtidsutsiktene. Den kanskje mest nærliggende faktoren er at en langt større andel av de yngste bor sammen med foreldrene, mens langt flere av de eldste har flyttet til eget bo og er under en yrkesrettet videreutdanning. De eldste har således større grad av ansvar for eget liv, og kan derfor føle at de har en større evne til å mestre sin egen fremtid enn om de skulle være avhengig av andre.

Norsk Monitor har siden 1993 hatt med spørsmål om befolkningens frykt for krig i Norge og i 2005 ble også frykt for terror inkludert på grunn av terrorhandlingene i London. Ved forrige måling i 2011 hadde respondentene hendelsene 22. juli det året friskt i minne. Diagrammet nedenfor er basert på følgende spørsmål: "Folk føler frykt for ulike ting i tilværelsen. Hvor stor frykt føler du for følgende ting ...?"

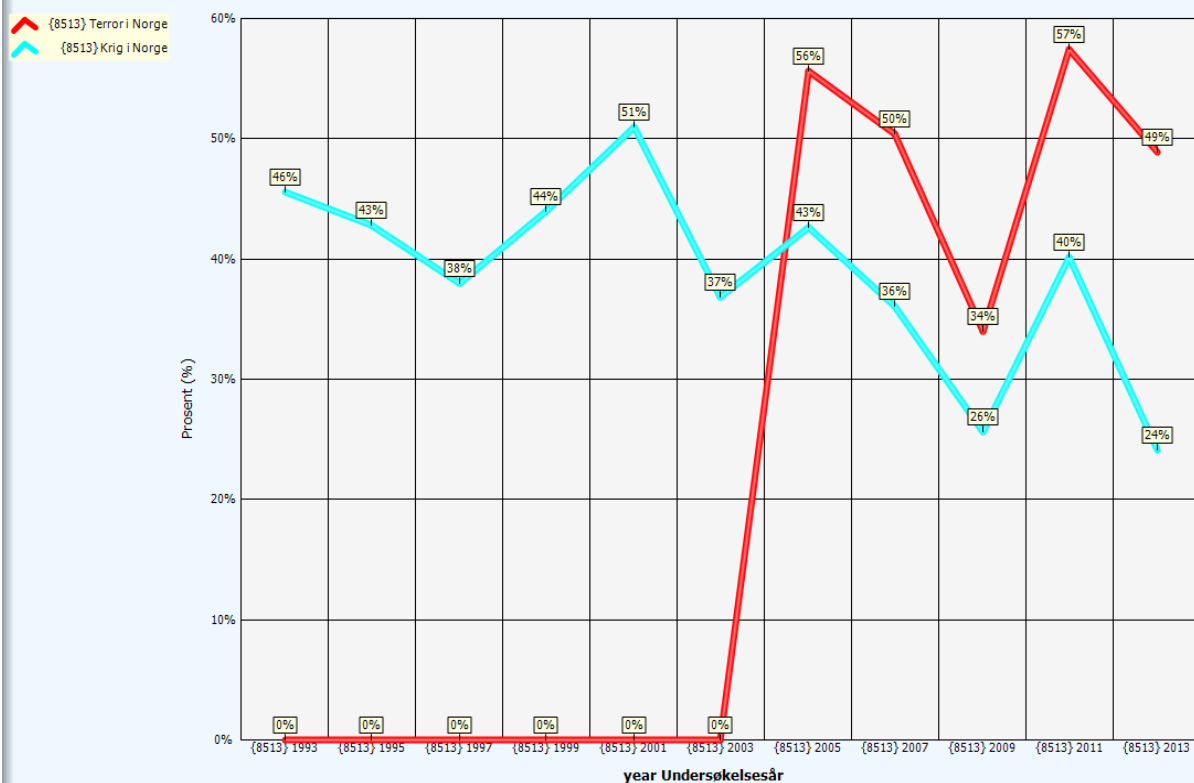
Som vi ser er frykten for terroraksjoner utbredt i befolkningen. Diagrammet viser at ungdommen totalt sett frykter slike aksjoner i mindre grad enn resten av landets innbyggere. Her er det imidlertid store forskjeller mellom kvinner og menn. Mens de unge guttene frykter terror i mindre grad enn den øvrige befolkningen, frykter de unge kvinnene terror i større grad.

Frykten for krig viser noe av det samme mønsteret når det gjelder kjønnsfordeling som frykten for terror. De unge kvinnene er mer bekymret enn de unge mennene.

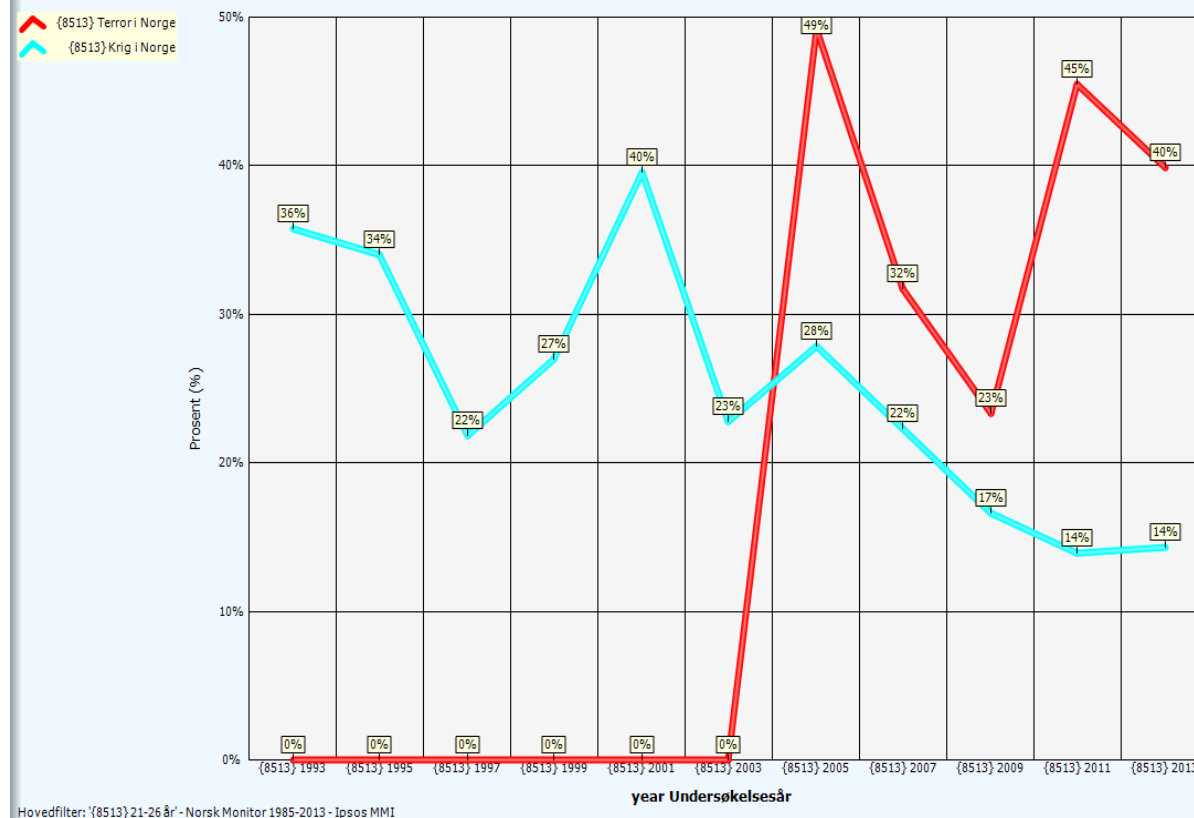
Som vi skal se har det vært en svak nedgang i frykten for terror fra 2011 til 2013. Siden målingen i 2011 ble gjennomført rett etter terroren 22. juli, kunne man kanskje forventet enda større utslag.

De neste diagrammene viser utviklingen over tid. Vi merker oss først at frykten for både krig og terror var nedadgående frem til 2009. I 2011 ser vi naturlig nok at frykten for terror har hatt et forholdsvis sterkt oppsving i begge aldersgrupper. Også frykten for krig har gått kraftig opp blant de yngste, mens den for den eldre gruppen har fortsatt nedgangstrenden. Til den siste ulikheten kan det være grunn til å spørre om den kanskje kan ha noe å gjøre med hhv forestående og fullført vernepliktstjeneste.

Frykt for terror og krig i Norge. Andeler som føler stor eller en viss frykt. Alder 15-20 år.

Frykt for terror og krig i Norge. Andeler som føler stor eller en viss frykt. Alder 21-26 år.

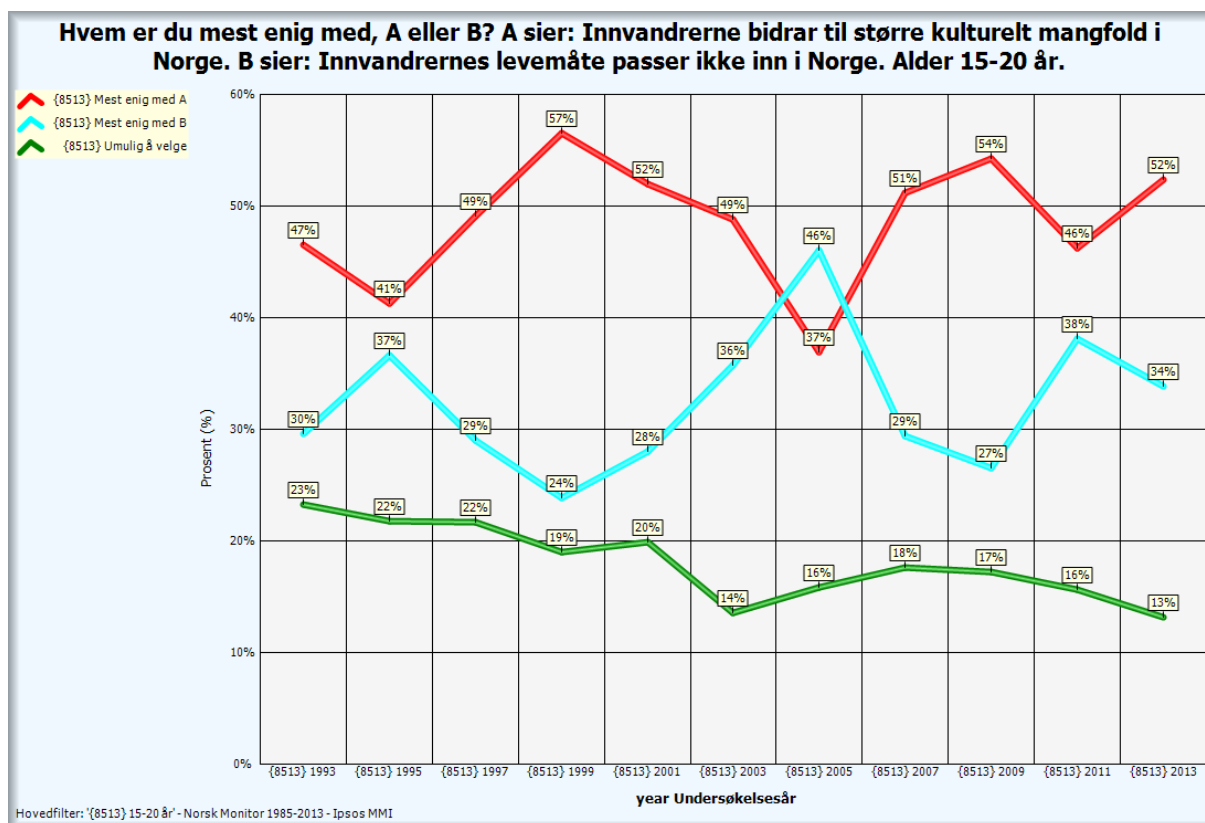
Vi kan altså konstatere at frykten for terror i Norge som steg markant etter 22. juli 2011 nå har dempet seg noe. Toppnivået i 2005 har antagelig sammenheng med terroranslagene i London som skjedde rett i forkant av målingen. Det er interessant at denne begivenheten satte like tydelige spor i nordmenns fryktbilde som terroren 22. juli 2011. Frykten for krig har vært nedadgående for begge ungdomsgrupper og nådde et historisk bunnpunkt for den yngste gruppen (24 %) i 2013.

Holdninger til innvandrere

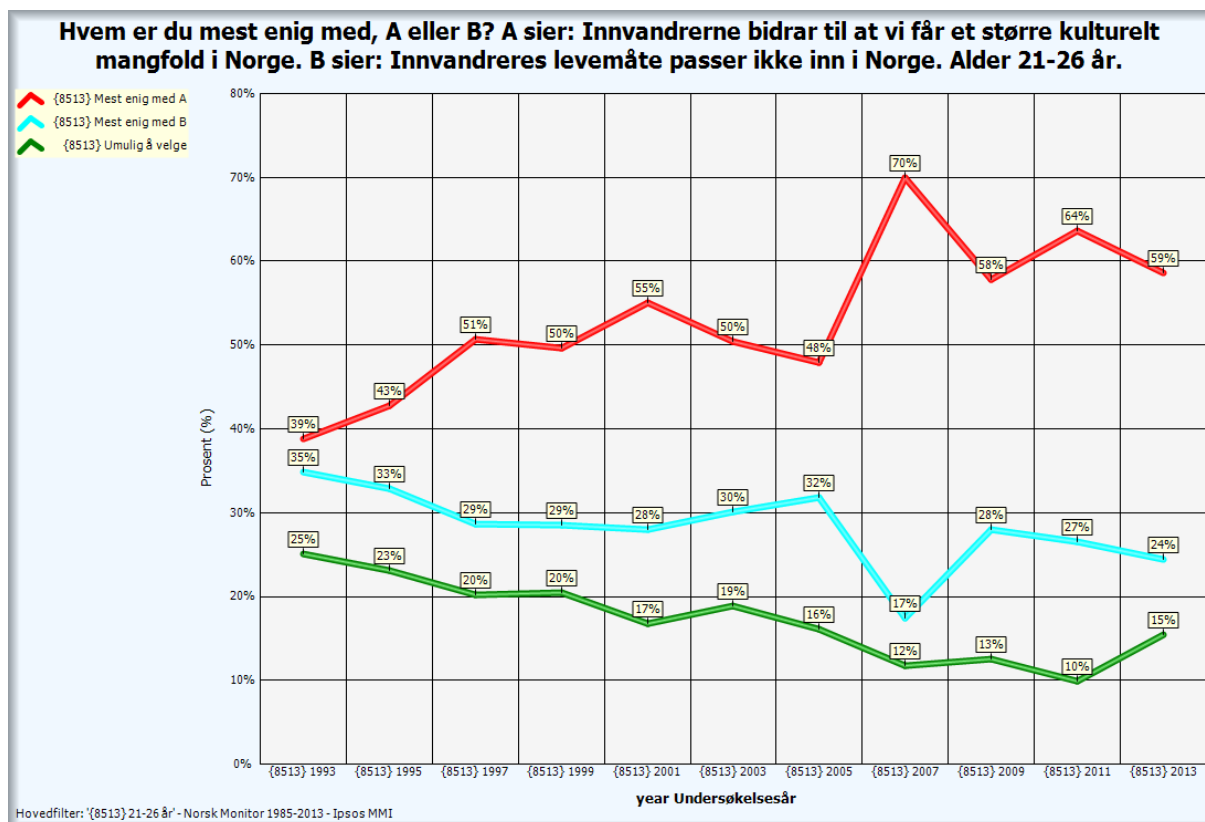
Innvandring til Norge har vært med å prege samfunnet de siste 40 årene. Sammensmeltingen mellom de som har bodd i landet lenge og de som er nykommere står høyt på den politiske agendaen og blir hyppig diskutert i offentligheten. Holdninger til flyktninger og innvandrere gir en pekepinn om endringer i viljen til å motta nye mennesker som trenger beskyttelse og forteller oss om hvordan det går med integreringen.

En viktig trend som vi har observert gjennom de senere år har vært at nordmenn har blitt mer tolerante og altruistiske og at dette har gitt seg utslag i at de har blitt mer positive til innvandrere og flyktninger. Det som har vært interessant er at de som har hyppig kontakt med våre nye landsmenn, dvs. de som bor i områder med høy andel innvandrere, er mest positive. Og de positive holdningene knytter seg både til kulturelle og økonomiske aspekter ved innvandringen. Et annet poeng som mange har merket seg, er at terrorangrepet på USA 11.9.2001 og den etterfølgende krigen mot terror, ikke har gitt seg utslag i mer negative holdninger til innvandrere og flyktninger blant nordmenn.

Det første diagrammet nedenfor viser at aldersgruppen 15-20 år har nokså svingende holdninger til innvandringens virkninger på det norske samfunnet. Vi spurte hvem man var mest enig med av person A, som sier at «Innvandrere bidrar til at vi får større kulturelt mangfold i Norge, med spennende ny mat, musikk, kultur osv.», eller person B som sier at «Innvandrerens levemåte passer ikke inn i Norge. De fremmede skikkene er til ulempe for omgivelsene og kan bli en trussel mot norsk kultur». Som vi ser i diagrammet nedenfor var 2005 et unntaksår fra et ellers varierende totalbilde. Fra 2009 til 2011 var det et markert oppsving i andelen som er mest enige i at innvandring kan bli en trussel (utsagn B), men dette er nå reversert. Det er flere som uttrykker holdningen at innvandrere bidrar til kulturelt mangfold, med spennende ny mat, musikk, kunst osv., enn som mener at innvandrerens levemåte ikke passer inn i Norge. Men vi skal altså ikke lenger tilbake enn til 2005 før langt flere av de yngste mente at innvandring var en kulturell trussel.

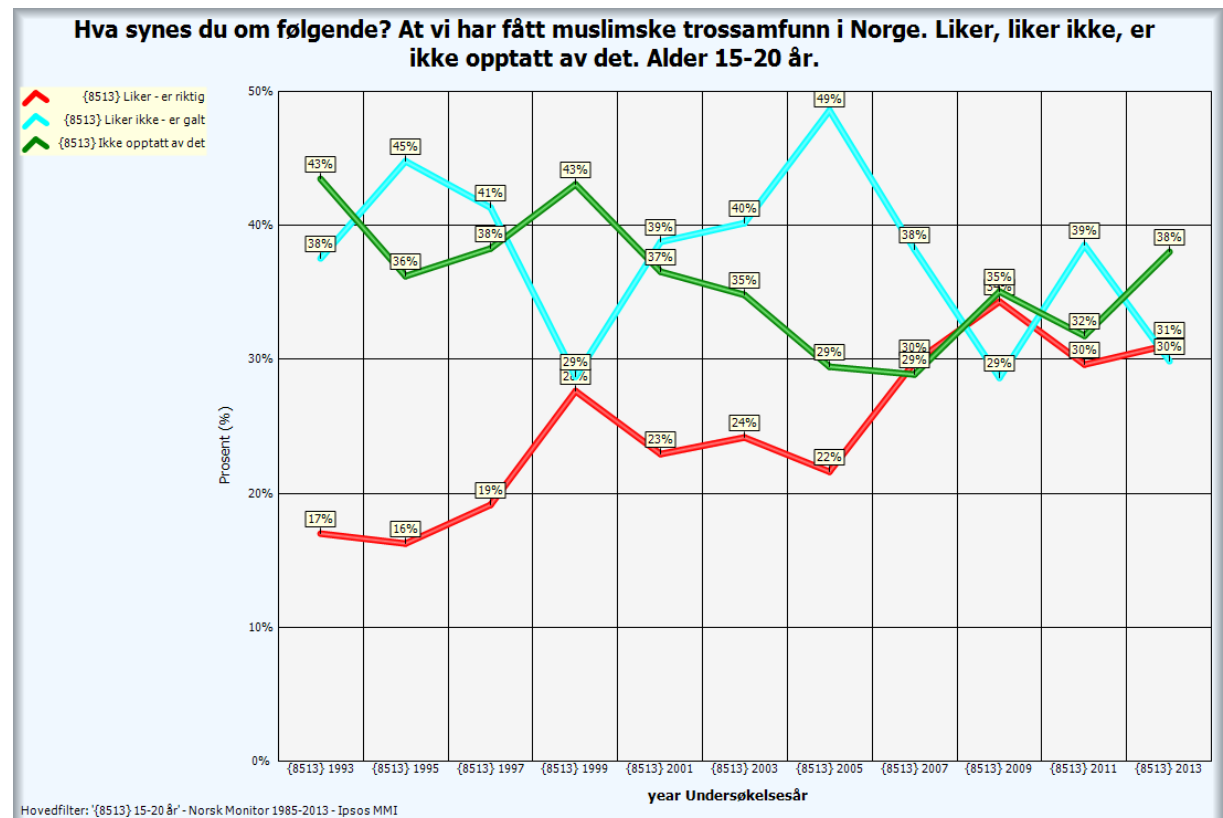

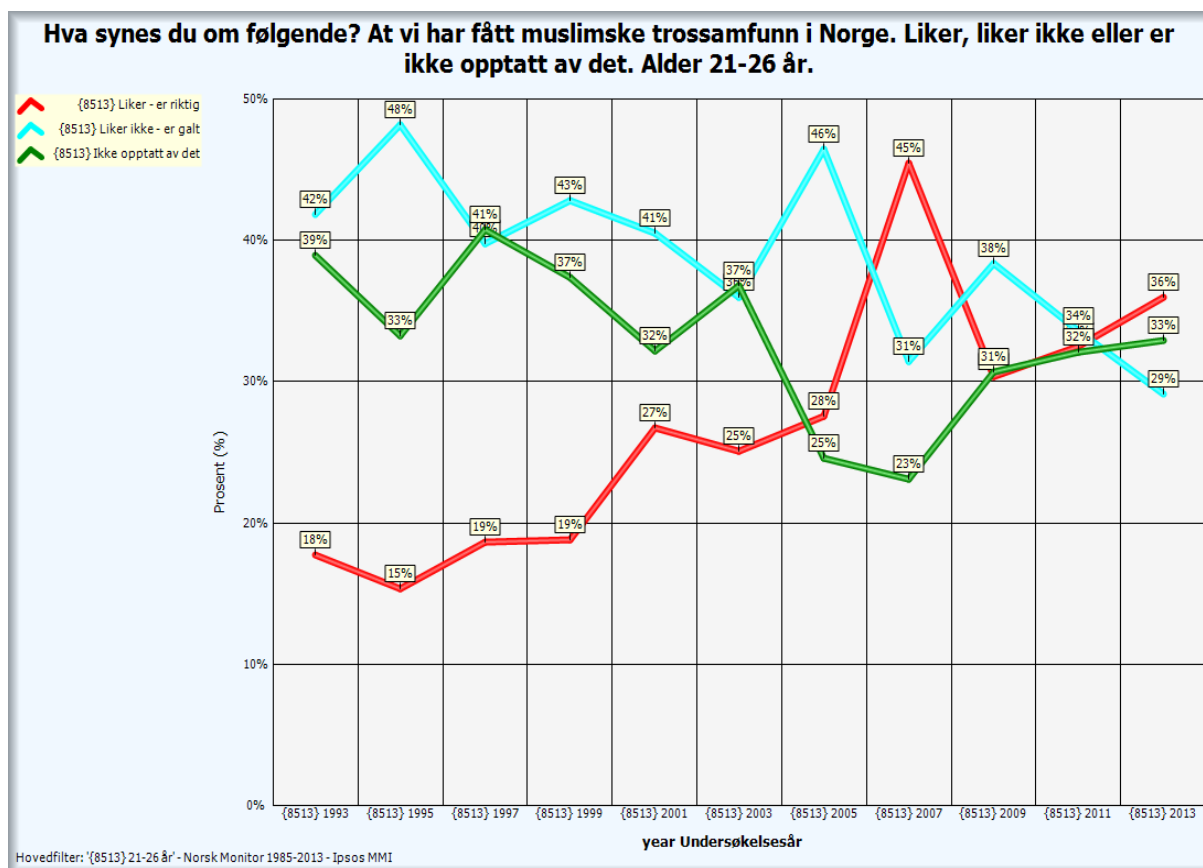
Neste diagram gjelder for ungdom 21-26 år.

Blant 21-26 åringene finner vi et mer stabilt, positivt utviklingsmønster. Andelen som mener innvandrere bidrar til større kulturelt mangfold har økt på bekostning av begge de to andre svaralternativene.

Vi har her også tatt med et spørsmål om synet på at det er etablert muslimske trossamfunn i Norge. Diagrammene som følger viser små forskjeller mellom de to ungdomsgruppene. Begge har over tid hatt en voksende aksept for muslimske trossamfunn, mens motstanden ved siste måling gikk ned for dem begge. I 2013 var det en større andel i begge grupper som likte enn som mislikte at disse trossamfunnene var en del av det norske kulturlandskapet.

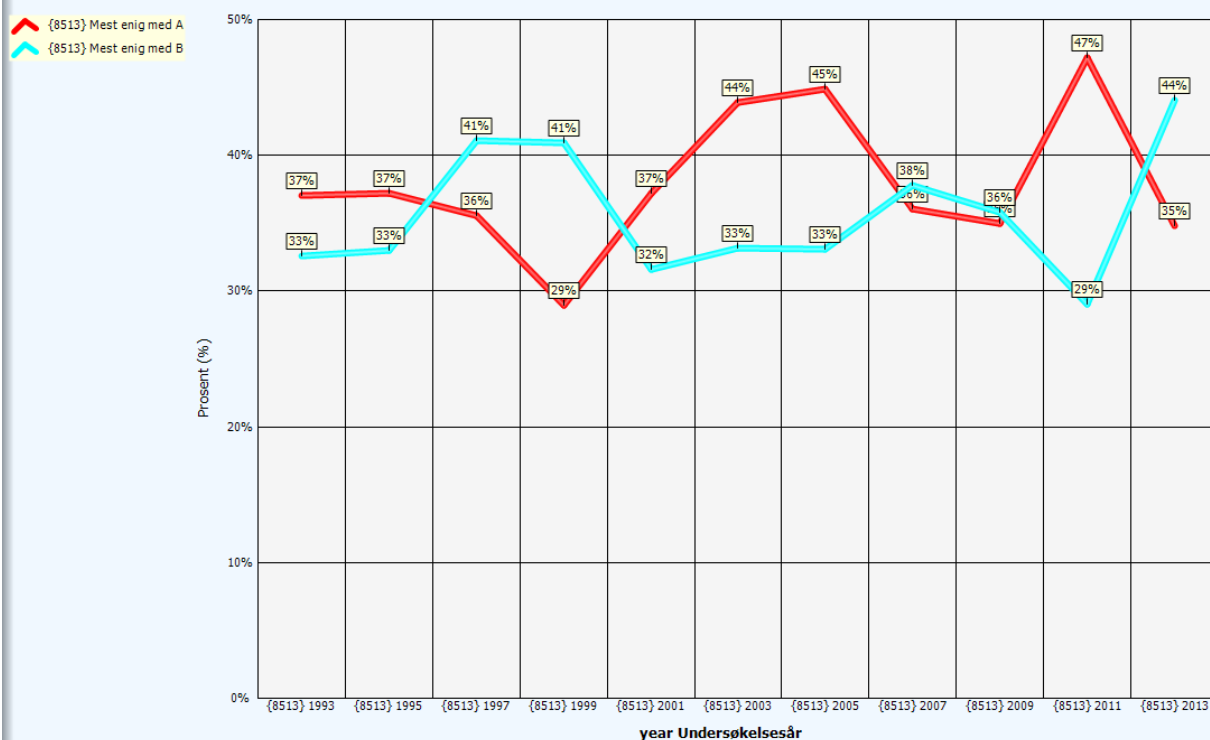

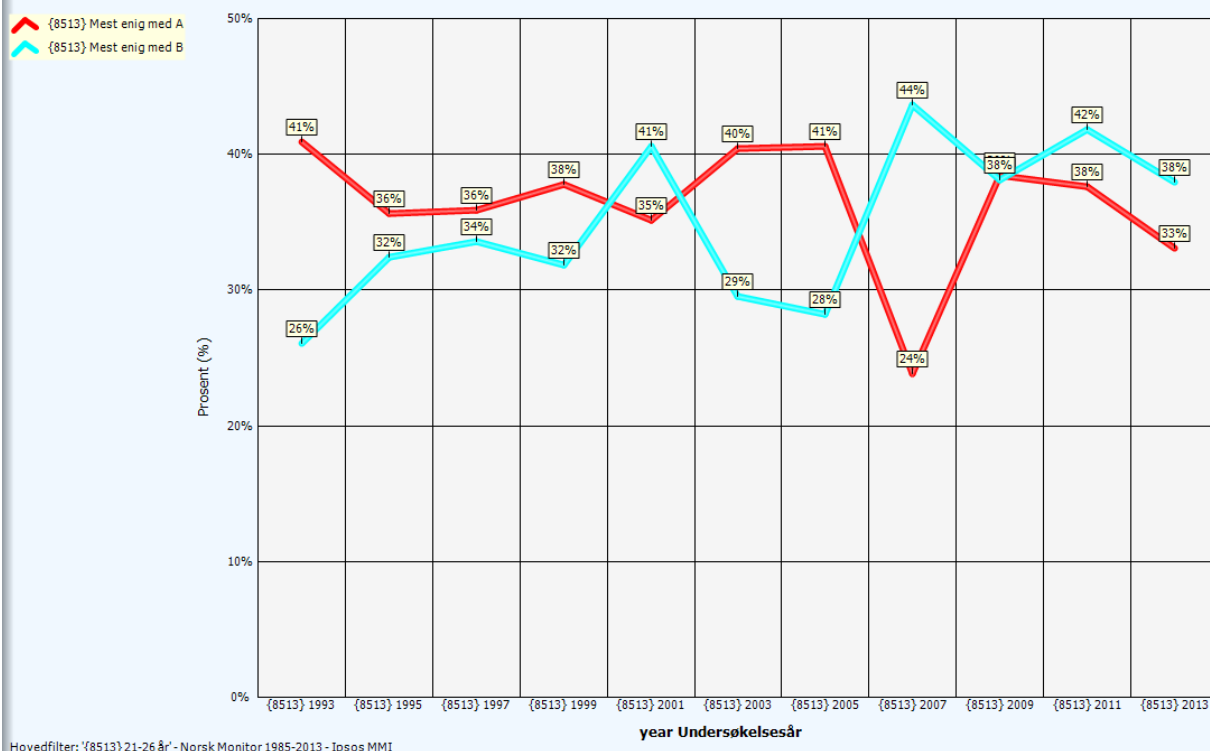
I Norsk Monitor har vi også kartlagt synet på innvandreres betydning for økonomiske forhold, om de utnytter velferdsordninger eller om de bidrar til norsk økonomi. Vi har spurt hvem man er mest enig med, A eller B. A sier: Innvandrere ønsker å utnytte våre velferdsordninger og få del i godene de ikke selv har vært med på å skape. B sier: Innvandrere er dyktige og arbeidsomme mennesker som yter et verdifullt bidrag til norsk økonomi og arbeidsliv.

Som vi ser i diagrammene nedenfor at begge ungdomsgruppene har flere som holder med B, det vil si at innvandrere yter et verdifullt bidrag, enn som holder med A og mener at de utnytter velferden. De siste ti årene har de to holdningene byttet på å ha størst oppslutning. Dette viser en tendens til skepsis til innvandring i et økonomisk perspektiv.

Hvem er du mest enig med? A: Innvandrere utnytter velferdsordningene, eller B: De yter et verdifullt bidrag? Alder 15-20 år.

Hvem er du mest enig med? A: Innvandrere utnytter velferdsordningene, eller B: De yter et verdifullt bidrag? Alder 21-26 år.

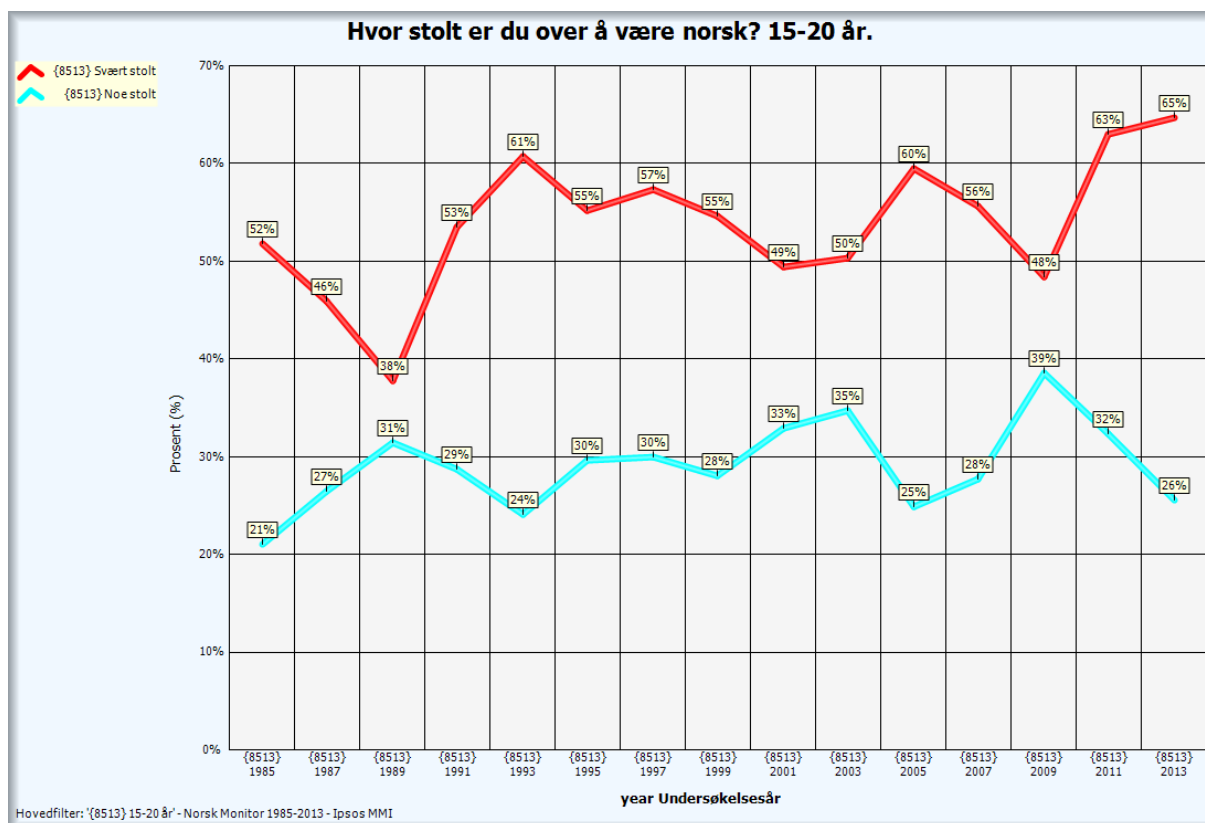

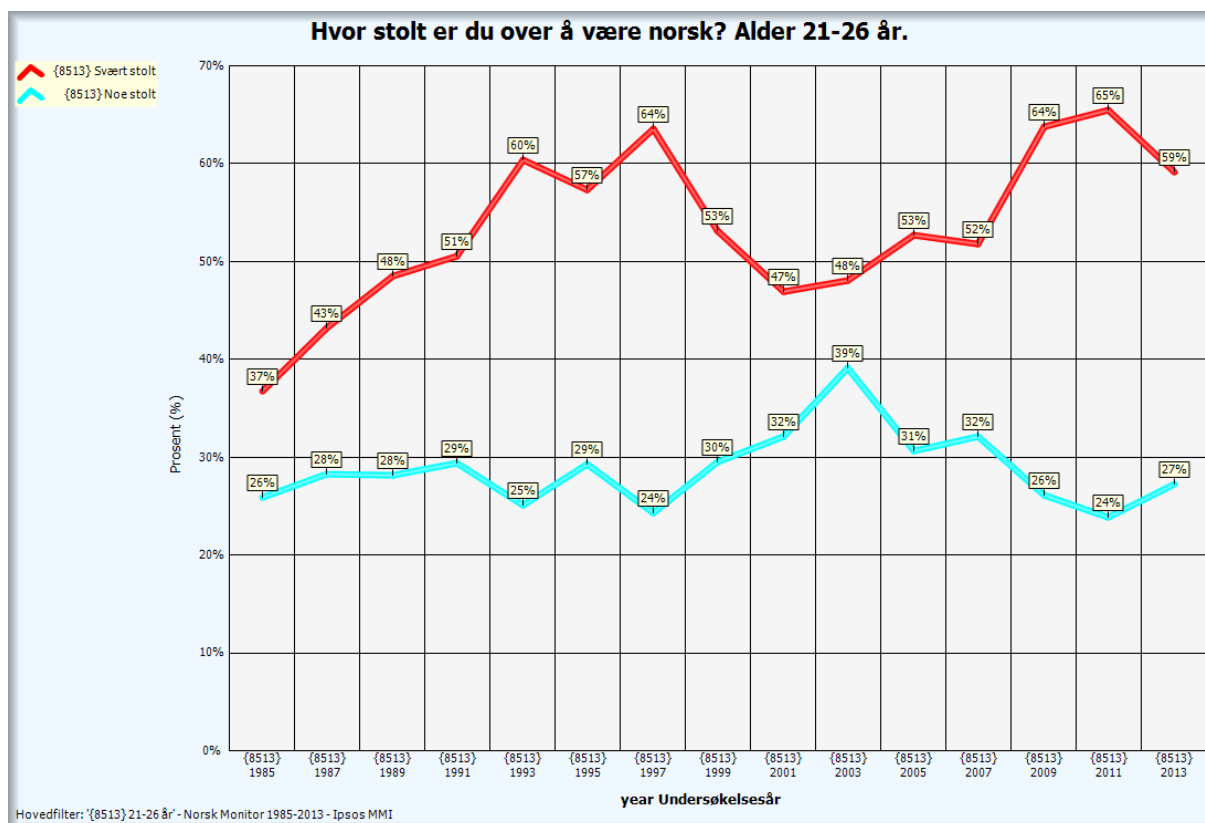
Stolt over å være norsk

Nå skal vi se på spørsmålet om man er stolt over å være norsk. Det er naturlig å ta med dette etter kapitlet om holdninger til innvandrere, fordi nasjonal stolthet kan ha betydning i flere retninger innenfor dette saksfeltet. I negativ retning kan man tenke seg at stoltheten kan bidra til at man ser ned på folk fra andre land og kulturer, og på den måten kanskje ikke er like begeistret for innvandring som man kunne vært. Man kan også tenke seg at overdreven stolthet kan føre til sjåvinisme som kan skape reaksjoner internasjonalt, og en form for nasjonal egoisme som kan føre til tilbakeholdenhet når det gjelder å dele ressurser med andre i det internasjonale samfunn. Norges gjentatte avvísninger av medlemskap i EU vil sikkert kunne tolkes i den retning blant kritikere.

På den annen side, kan nasjonal stolthet ha positive virkninger. Den kan bevirke oppslutning om «hvordan vi gjør det i Norge», og derigjennom et ønske om å dele dette med andre. Stolthet bidrar til nasjonal identitet og vil kunne bidra til at det blir lettere å gjennomføre store nasjonale prosjekter. Stolthet over det norske vil sannsynligvis gå sammen med tilslutning til våre institusjoner og støtte til nasjonale løft.

De følgende diagrammer viser at stolthetsfølelsen blant ungdom i hovedtrekk har steget siden 1985, selv om vi noterer bevegelser i to ulike retninger siden 2011. Hos de yngste ungdommene har stigningen i «svært stolt» fortsatt, mens den har falt noe i gruppen 21-26 år. Legger vi sammen de to kategoriene "svært stolt" og "noe stolt" ser vi at disse til sammen får rundt 90 % oppslutning. Oss bekjent er dette svært høye tall ved slike målinger.

Det er naturlig å spørre seg hva årsaken er til at nordmenn flest og også ungdommen rapporterer så høy grad av stolthet over å være norsk. Norsk Monitor gir ikke direkte svar på dette, men mange trekk ved samfunnsutviklingen kan gi grunnlag for hypoteser. Den toppen vi noterer rundt 1994, tror vi ikke i så stor grad har å gjøre med opptakten til og gjennomføringen av OL på Lillehammer å gjøre. Viktigere tror vi at debatten om norsk medlemskap i EU i forbindelse med folkeavstemningen i 1994 var, der både ja-siden og nei-siden trakk frem de beste sider ved det norske samfunn som grunner til henholdsvis å gå inn eller stå utenfor.

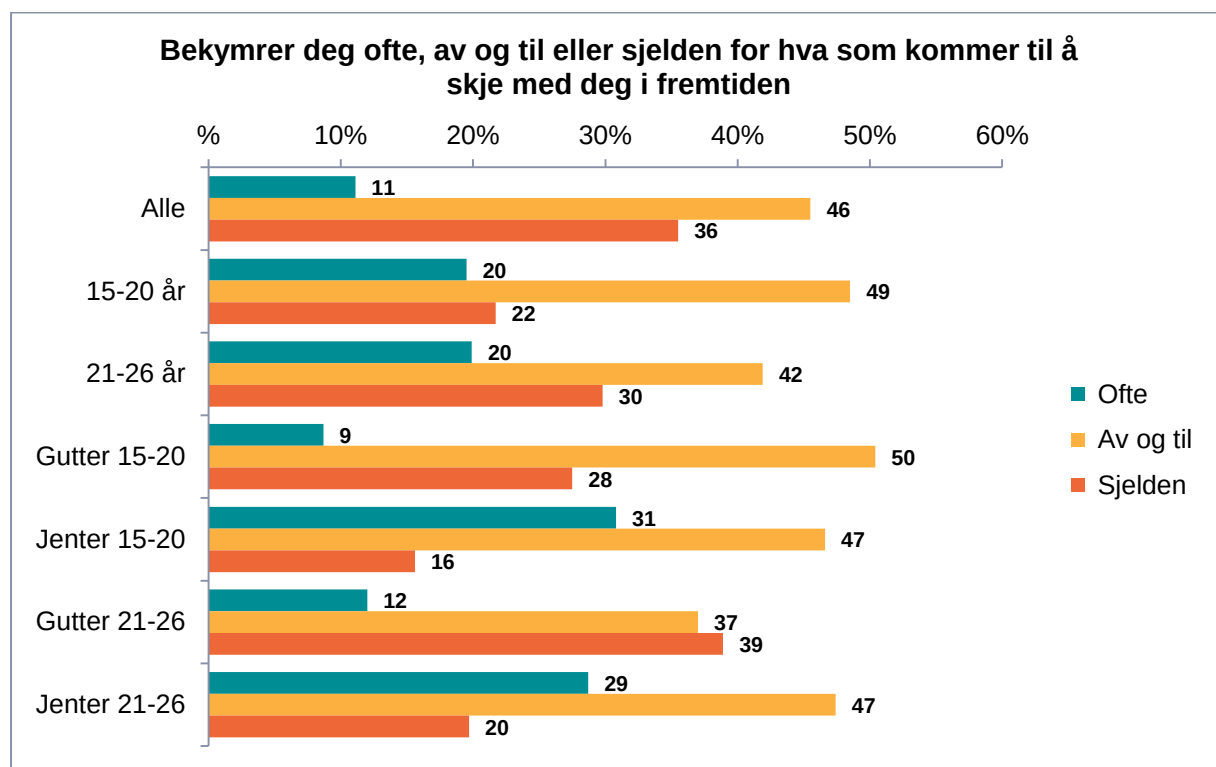
Den nye bølgen av stolthet over å være norsk har kommet utover 2000-tallet. Som vi har sett tidligere i denne rapporten, er ungdommen mer og mer fornøyd med tilstanden i samfunnet, samtidig som vi observerer at stadig fler har det svært godt økonomisk. På denne bakgrunn tror vi at den enorme økonomiske suksessen Norge har hatt, og som har gitt landet en ufattelig velstand som gjør de fleste uberørte av tilbakeslag andre steder i verden, er en viktig årsak til stoltheten.

Forventninger til fremtiden

Ungdommens forventninger til fremtiden vil være et viktig signal om hva slags samfunn vi har i dag, og hvilken rolle ungdommen vil spille i dets videre utvikling. Positive holdninger til fremtiden og stor optimisme vil trolig medvirke til større oppslutning om og entusiasme for samfunnets prosjekter blant ungdommen, enn om ungdommen var preget av pessimisme og fremtidsfrykt. Forventningene vil trolig påvirke ungdommens valg av utdanning, arbeid, hvilke samfunnsmessige målsettinger de vil arbeide for og deres vilje til medvirkning.

Vi har flere spørsmål om forventninger til fremtiden i Norsk Monitor hvor vi kan studere ungdommens svar i forhold til svarene i hele befolkningen. Holdninger knyttet til dette temaet vil naturligvis avhenge av livsfase, og forskjeller mellom aldergrupper er å forvente. For ungdom er mye usikkert, og denne usikkerheten påvirker naturligvis ungdommens syn på fremtiden på en annen måte enn folk i andre livsfaser.

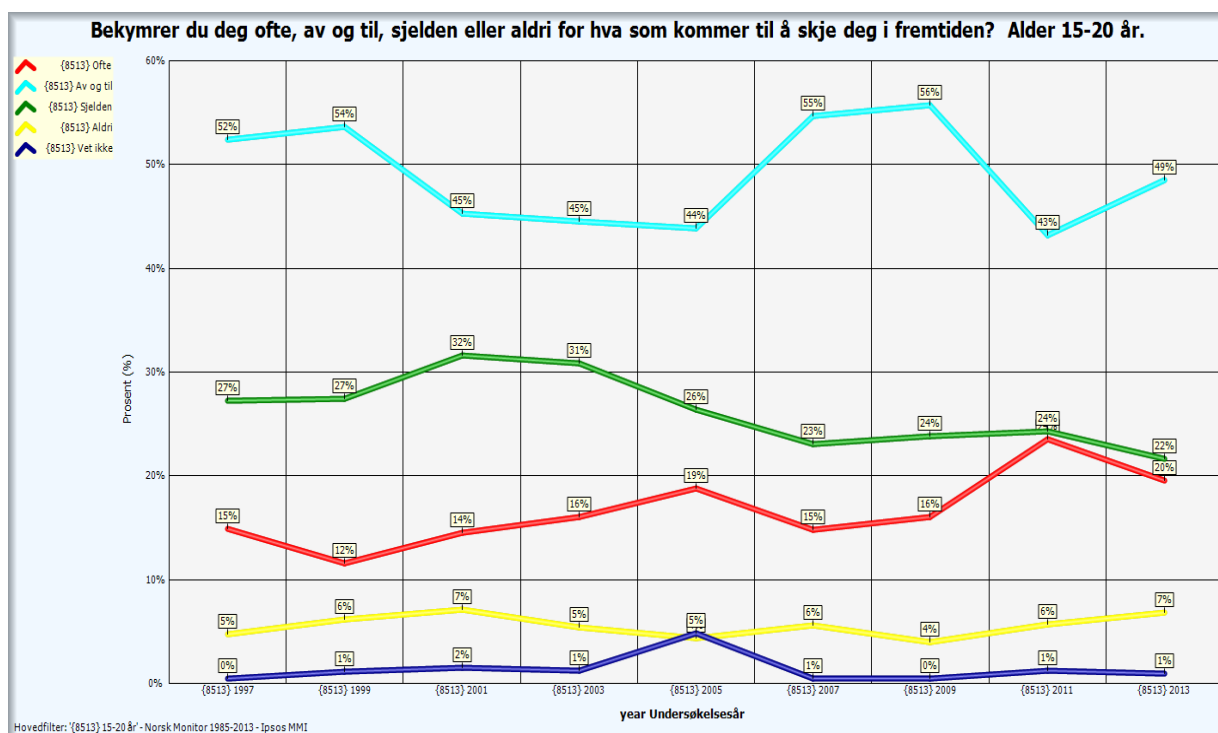
Det første vi skal se på er hvor ofte man bekymrer seg for hva som kommer til å skje med en i fremtiden. I diagrammet nedenfor, ser vi at de yngste ungdommene er adskillig mer bekymret enn folk flest, mens de litt eldre ungdommene ikke skiller seg vesentlig fra befolkningen totalt når det gjelder bekymringer for fremtiden. Dersom det er forskjeller, kan det se ut til at ungdom noe oftere bekymrer seg enn folk flest. Eneste unntaket er menn i alderen 21-26 år. Men vi vil her bemerke at det ikke nødvendigvis er unaturlig at ungdom bekymrer seg for fremtiden. Det har de jo grunn til så lenge de ikke vet hva som kommer til å skje. Ser vi på svarene fra den eldre del av befolkningen, er tallene lavere, uten at vi skal hevde at det er få av de eldre som bekymrer seg for fremtiden.

Igjen ser vi at de unge kvinnene bekymrer seg vesentlig mer enn de unge mennene. Ser vi på de som ofte bekymrer seg, skårer kvinnene nær tre ganger så høyt som for befolkningen for øvrig. De unge mennene virker noe mer avslappet når det gjelder fremtiden, og aller minst bekymret er mennene i aldersgruppen 21 til 26 år.

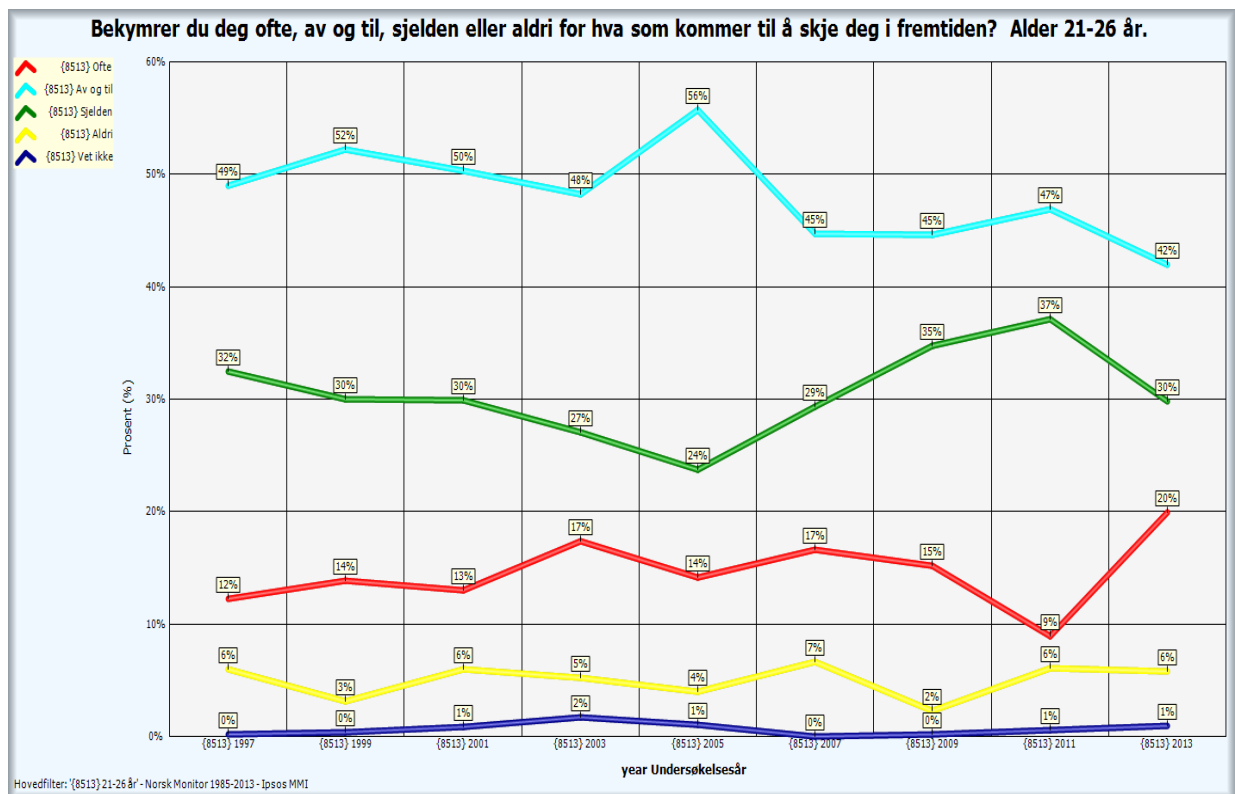
Diagrammene nedenfor viser utvikling over tid siden 1997 da dette spørsmålet var med første gang.

Inntrykket er for de siste årene at de to aldersgruppene synes å nærme seg hverandre. De yngste ungdommene med en nedgang i de som bekymrer seg ofte, mens en litt høyere andel av de eldre ungdommene bekymret seg ofte.

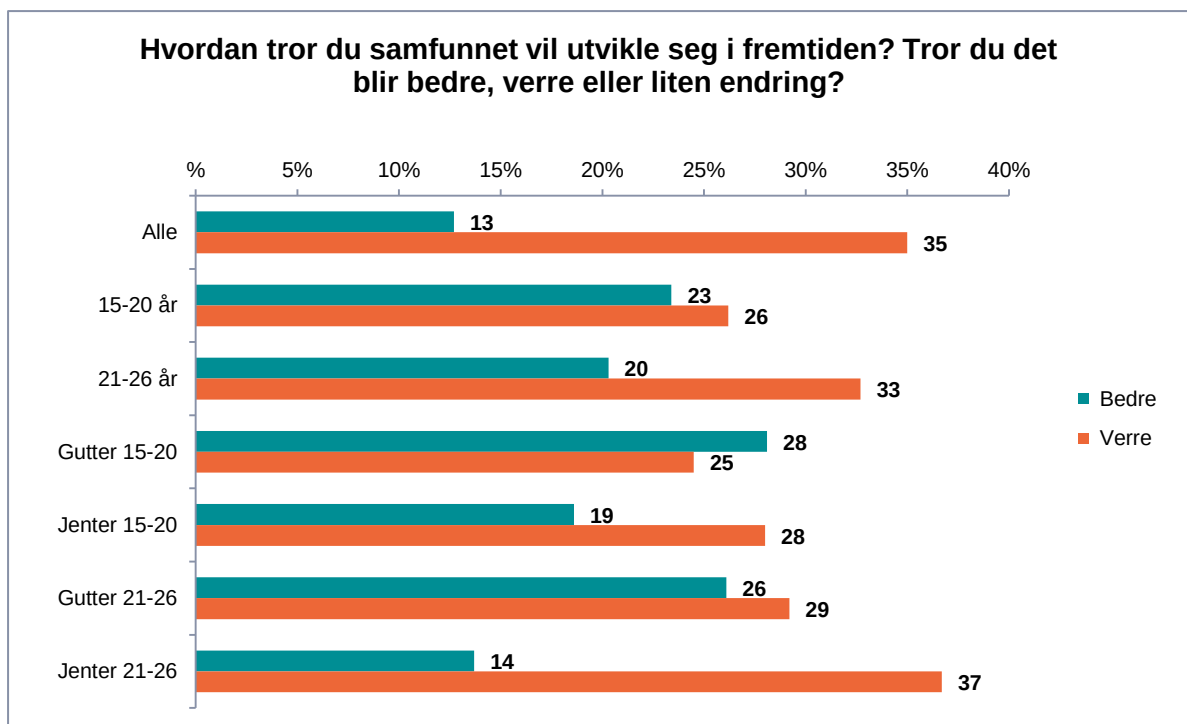

Blant de yngste kan det se ut til at andelen som bekymrer seg ofte (rød kurve) er svakt stigende over tid, selv om årets måling viser en nedgang fra 2011. I og med at andelen som bekymrer seg av og til over tid ligger stabilt rundt 50%, betyr det at rundt 2/3 av de yngste ungdommene bekymrer seg for fremtiden ofte eller av og til. Dette er kanskje ikke noen stor sensasjon, all den stund 15-19-åringer har begrensede muligheter til å vite hva som vil skje med dem i fremtiden. Kanskje den store andelen bekymrede ikke sier noe annet enn at de har et realistisk forhold til naturlig usikkerhet som gjelder i denne fasen av livet?

Når det gjelder de som er litt eldre, finner vi også der en stigende andel som bekymrer seg ofte, sett over de siste 16 år. Her har andelen steget betydelig siden 2011 (fra 9 til 20%). Men sammen med andelen som bekymrer seg av og til, er ikke de eldste ungdommene fullt like bekymret for fremtiden som de yngste.

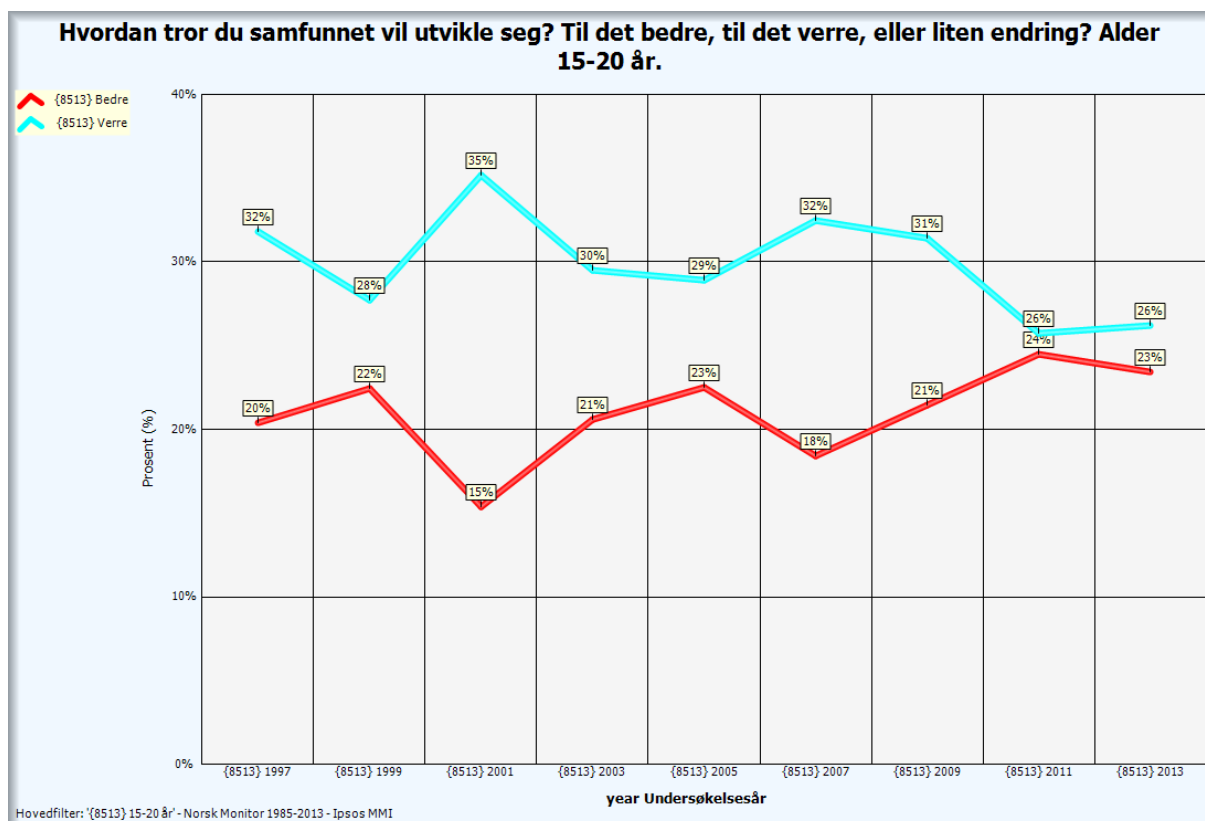

Selv om ungdom bekymrer seg for fremtiden, så skulle de samtidig ha bedre muligheter til å påvirke samfunnsutviklingen enn eldre borgere har. Når vi spør om hvordan samfunnet vil utvikle seg i fremtiden, finner vi at ungdommen er mer optimistiske enn folk flest. I diagrammene nedenfor ser vi hvor mange som tror samfunnsutviklingen vil utvikle seg til det bedre og til det verre.

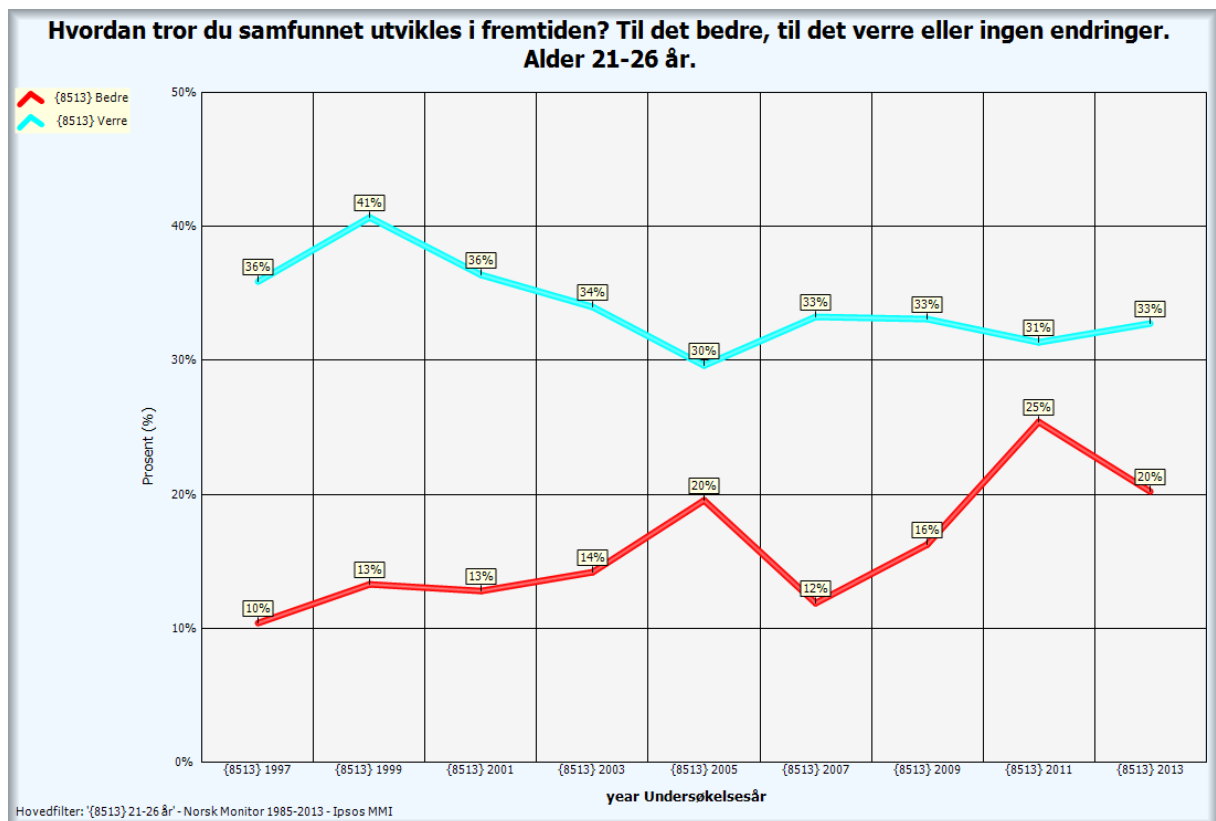
Resultatene i diagrammet tyder ikke på noen markant forskjell mellom de yngre og eldre ungdommene, men for den eldste gruppen er det en viss forskjell mellom menn og kvinner, idet mennene synes å være noe mer optimistiske enn kvinnene. Tilsvarende forskjell ble også observert i 2011 på begge alderstrinn.

Utviklingen over tid fremgår av diagrammene nedenfor. Her ser vi at stemningen i begge aldersgrupper har en svak optimistisk trend de senere årene. Hovedinntrykket er allikevel at det fortsatt er litt flere pessimistiske enn optimistiske.

Her ser vi at andelen som tror samfunnet vil utvikle seg til det bedre har steget, mens andelen som svarer til det verre, har sunket tilsvarende. Men fortsatt er det slik at det er flere som er pessimister enn optimister når det gjelder samfunnsutviklingen i årene fremover.

Diagrammet på neste side viser svarfordelingen blant de litt eldre ungdommene. Her ser vi at utviklingstendensene er de samme, men at pessimistene dominerer litt mer enn i den yngste gruppen. At andelen som tror på en samfunnsutvikling til det verre har vært stabil eller svakt stigende de siste 8 årene, er tankevekkende, i likhet med at andelen som mener samfunnsutviklingen vil være til det bedre, går tilbake siden 2011.

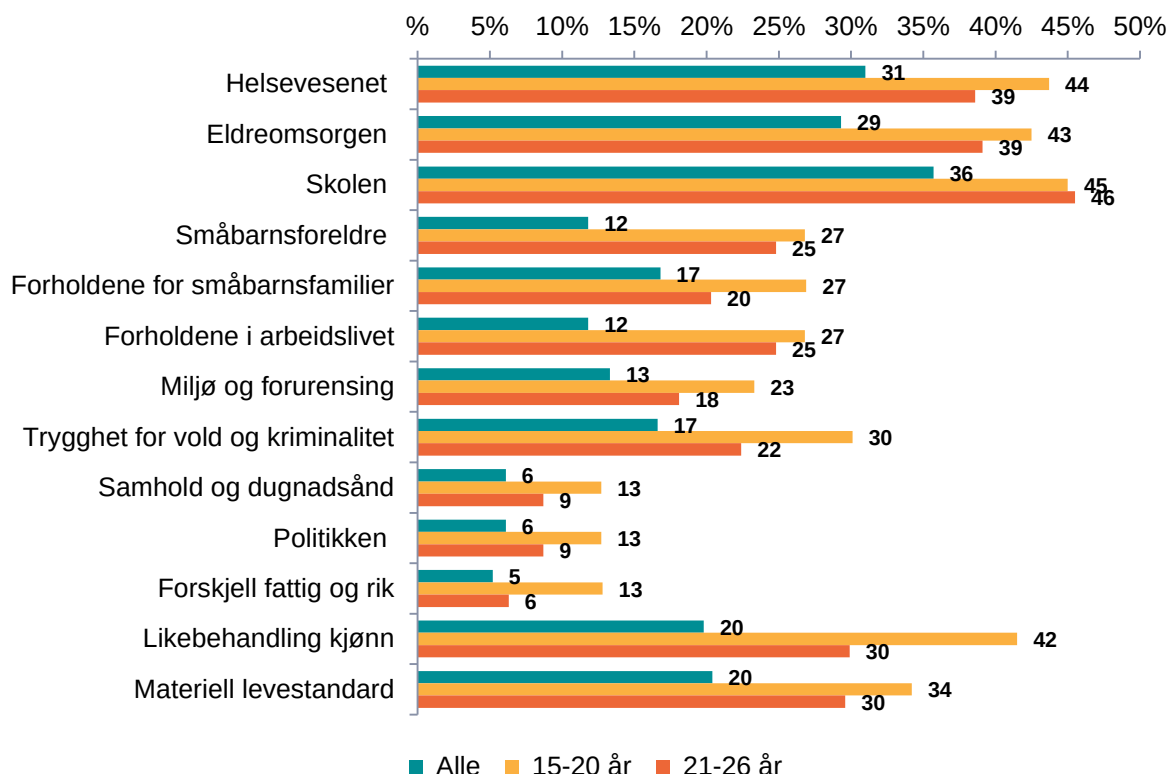

Hva er det så man er bekymret for? I et eget spørsmål som måler hvordan man tror utviklingen vil bli på en rekke samfunnsområder i tiden fremover, finner vi at unge mennesker – og spesielt de yngste - er optimistiske i større utstrekning enn folk flest.

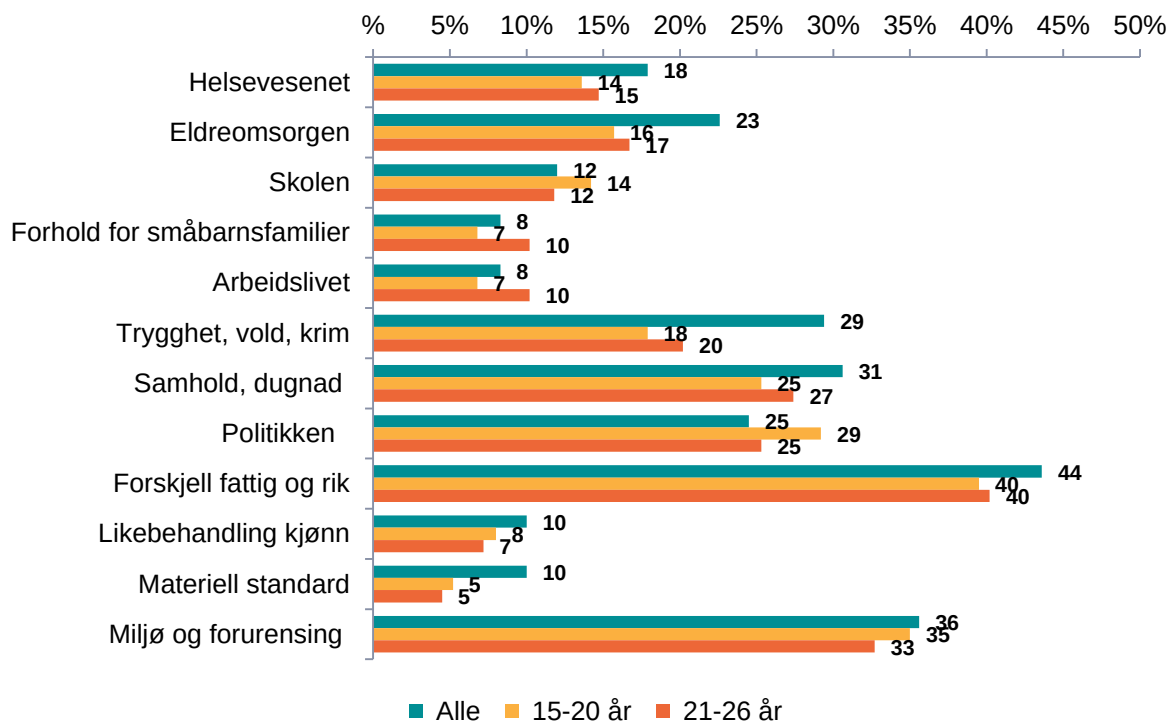
Som vi ser i det første diagrammet nedenfor ("Til det bedre"), gjelder dette i større eller mindre grad for alle de forholdene som er tatt med. I det neste diagrammet som viser utbredelsen av et pessimistisk syn på fremtiden ("Til det verre"), ser vi samme tendens. Det er færre ungdommer som tror utviklingen vil gå i feil retning enn blant folk flest. Dette gjelder spesielt oppfatningen om at samfunnet vil bli mindre trygt og bekymringen for synkende materiell levestandard. Ungdoms oppfatning av politikken er et unntak her. På dette området mener flere ungdommer enn andre at utviklingen kom til å bli til det verre i tiden fremover.

Ellers er det verdt å merke seg den høye andelen som mener at forskjellene mellom fattige og rike vil bli større i tiden fremover. Her var ungdommen og resten av befolkningen enige. Faktisk var dette det samfunnsområdet der flest (40-44 %) mente utviklingen ville gå i feil retning.

Hvordan vil utviklingen bli på disse samfunnsområdene? Andel som svarer "bedre".

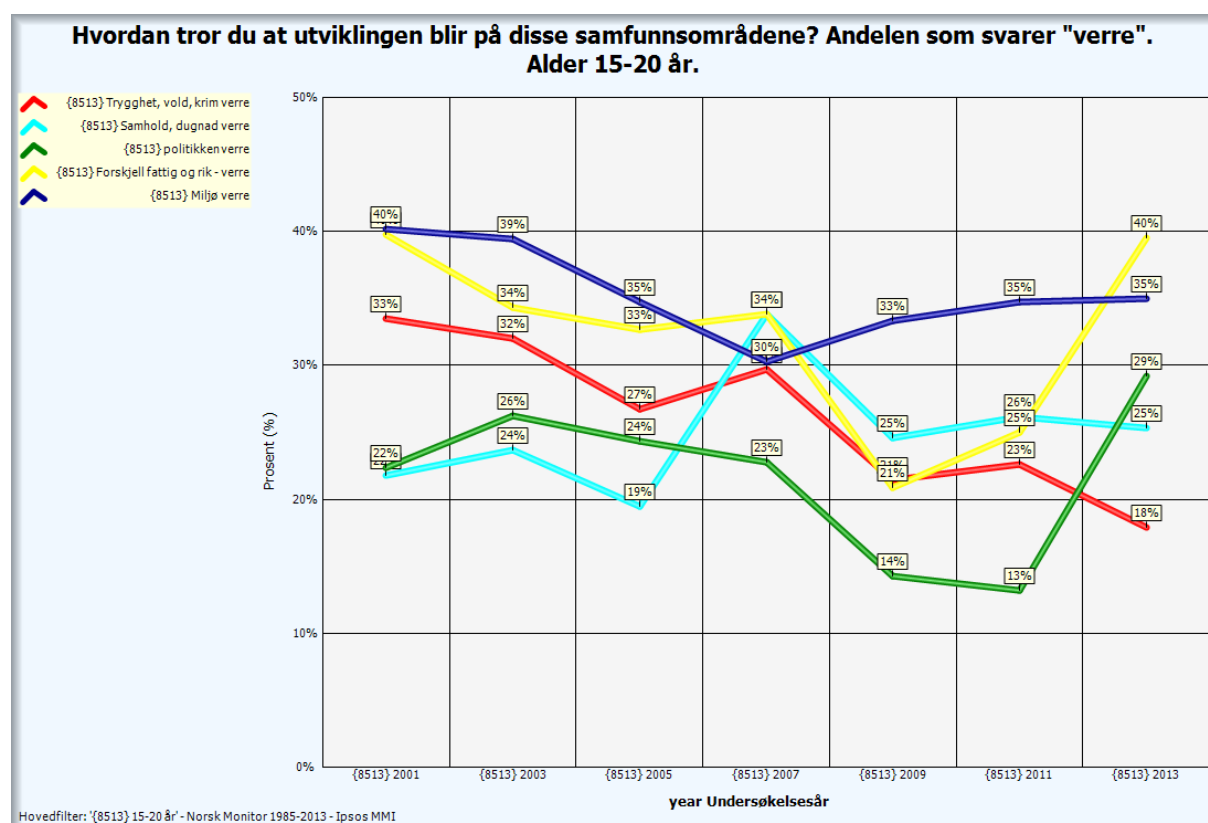

Hvordan vil utviklingen bli på disse samfunnsområdene? Andel som svarer "verre"

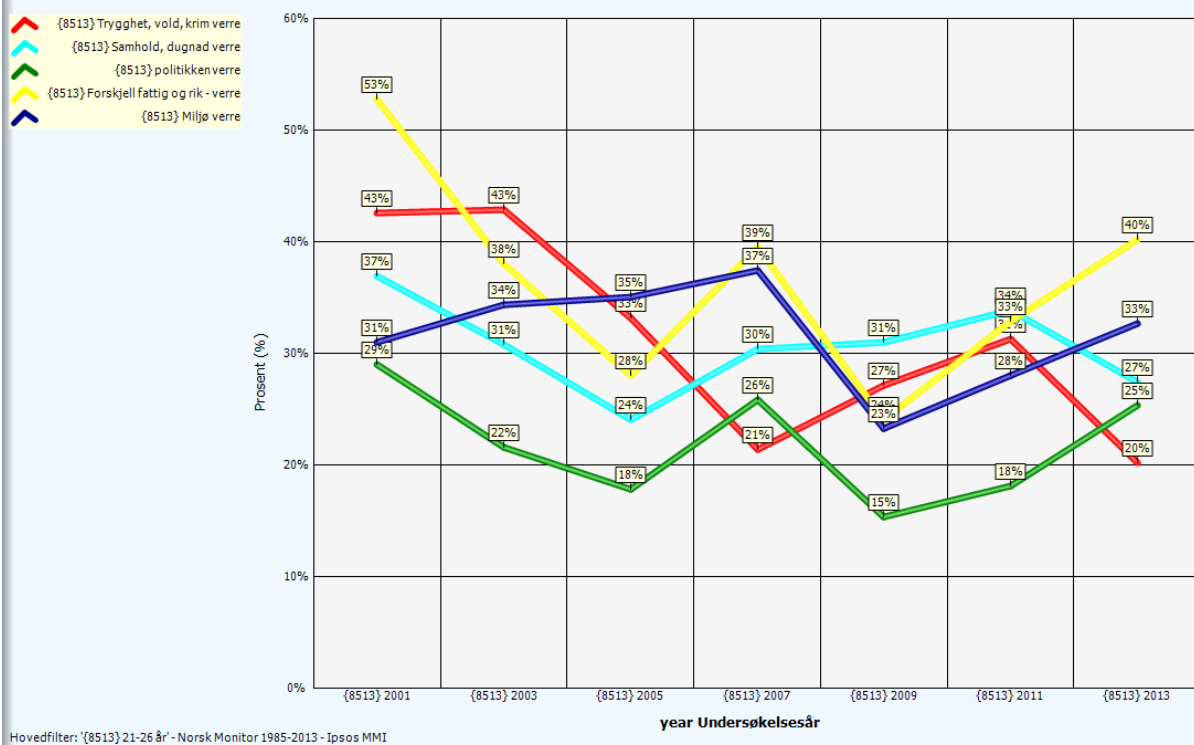
Det er fem områder der en relativt stor andel av unge mener forholdene blir verre, nemlig når det gjelder miljø og forurensing, trygghet for vold og kriminalitet, samhold og dugnadsånd, og forskjellen mellom rike og fattige. La oss derfor se hvordan utviklingen har vært over tid for disse.

I det første diagrammet nedenfor viser vi utviklingen for de yngste i alderen 15-20 år. Som vi ser var det en sterk økning i den negative oppfatning av utviklingen for politikken og forskjellene mellom fattig og rik. Her går det rett til værs med en økning på henholdsvis 16 og 15 prosentpoeng. Miljøpessimistene utgjør en like stor andel som sist, og et sterkere fall i gruppen som mener at samfunnet vil bli mindre trygt.

Når det gjelder de litt eldre ungdommene, ser bildet ut som i diagrammet på neste side. Blant de eldste ungdommene ser vi en økt pessimisme når det gjelder politikk og forskjellen mellom fattig og rik siden 2011. I tillegg var det en høyere andel i denne aldersgruppen som mente at situasjonen for miljøet ville utvikle seg til det verre. Også her er det mindre bekymring for samhold og trygghet enn ved sist måling.

Hvordan tror du utviklingen blir på disse samfunnsområdene? Andel som svarer "verre". Alder 21-26 år.

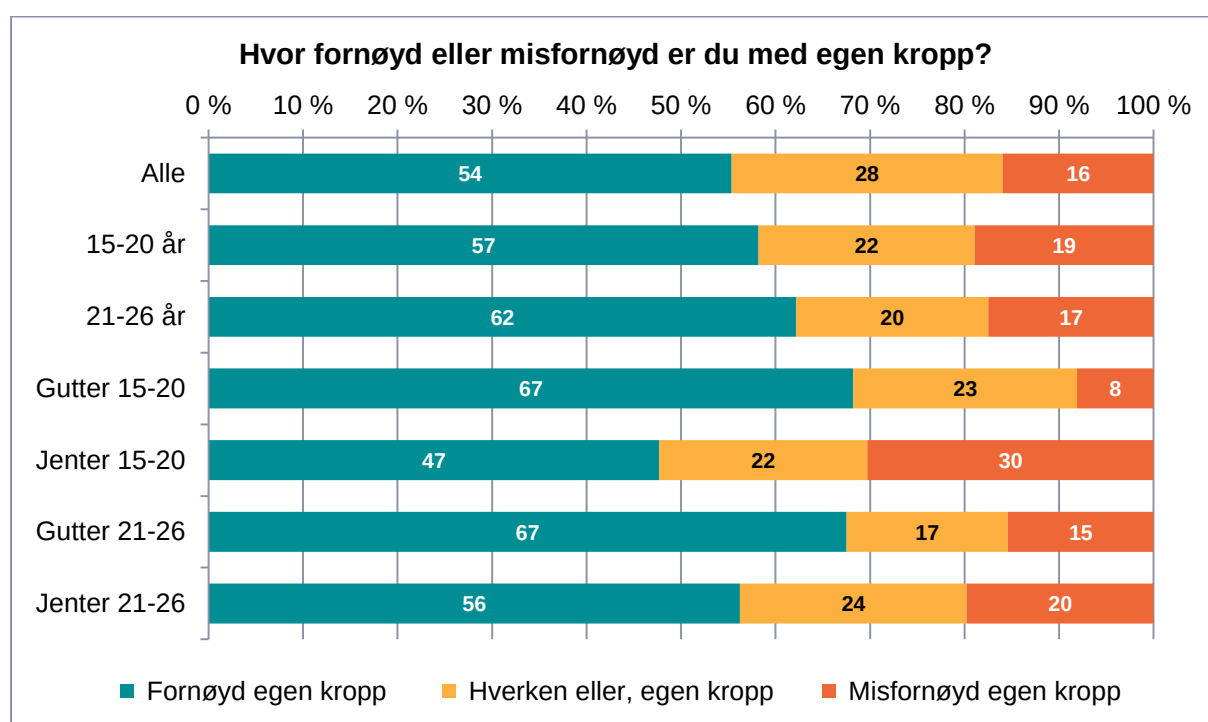
Kropp, helse og fysisk aktivitet

Ungdom, kropp og helse er et tema som det stadig fokuseres på i media og på andre arenaer. Fremdeles ser vi debatt om pressens fokusering på skjønnhetsidealer. Enkelte områder endres ikke, og vi vet at usikkerheten omkring egen kropp er stor blant ungdommene. I Ottar Helleviks bok "Jakten på den norske lykken" går det frem at tilfredshet med utseendet på egen kropp er positivt korrelert med personlig lykkefølelse.

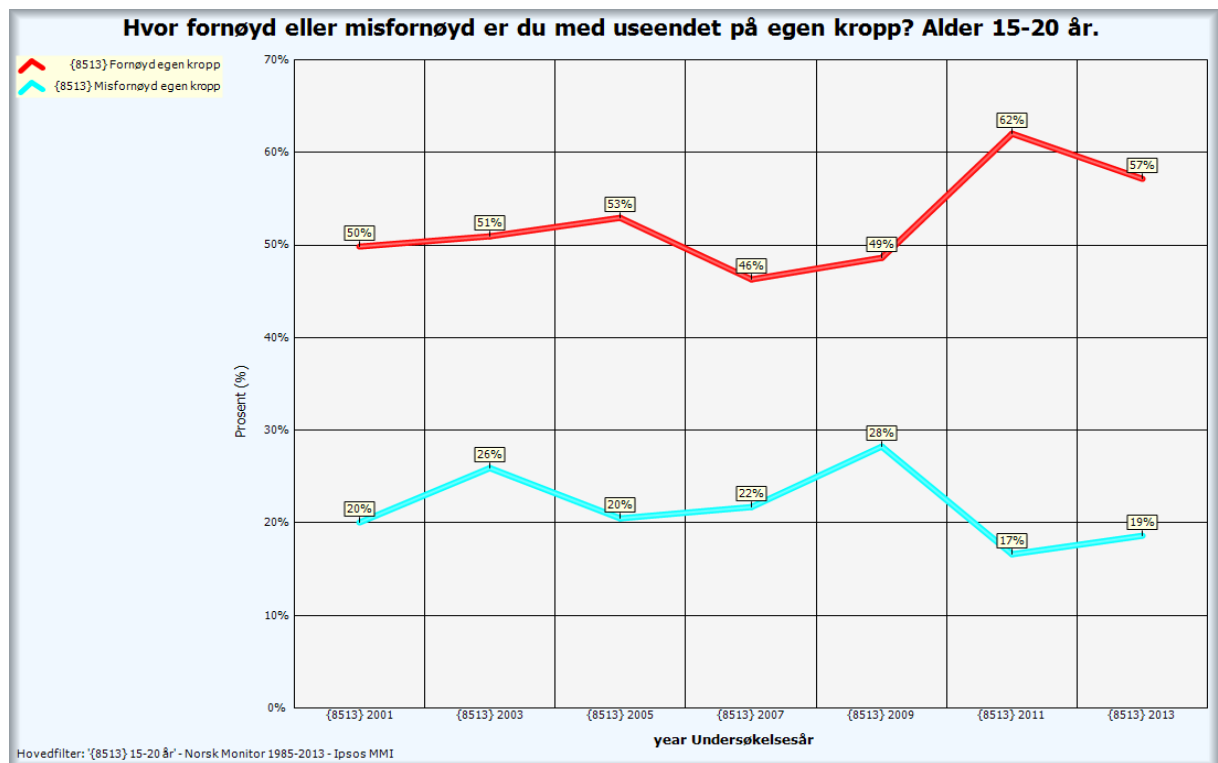
Spørsmålet om tilfredshet med egen kropp fremstilles i diagrammet nedenfor. I diagrammet har vi slått sammen svaralternativene meget fornøyd og ganske fornøyd, samt litt misfornøyd og meget misfornøyd.

Totalt i befolkningen er 54 % fornøyd med egen kropp, og dette er 2 prosentpoeng færre enn for to år siden. 16 % er litt eller meget misfornøyd. Dette er på linje med tallene fra 2011. Årets tall bekrefter trenden fra målingen i 2011 med en klart høyere andel som er fornøyd med egen kropp enn de tidligere målingene på 2000-tallet.

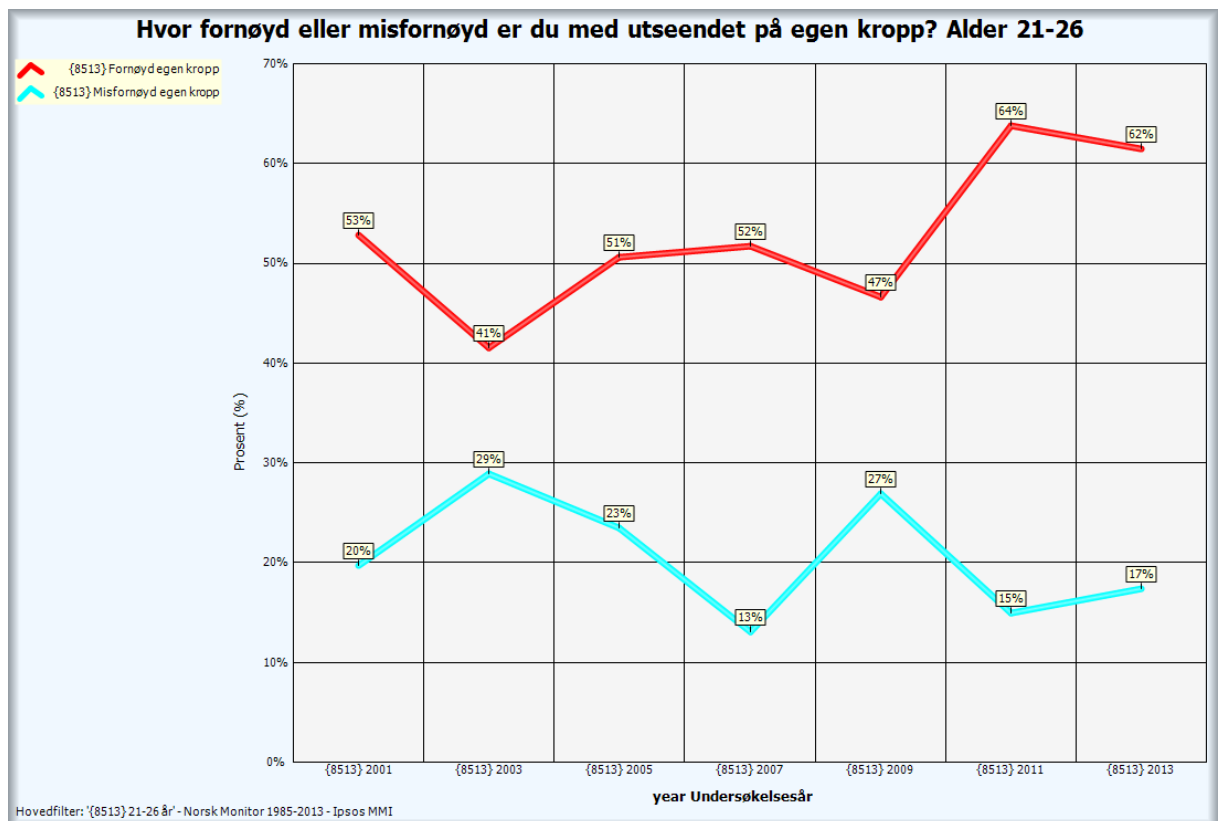
Gruppen som er minst fornøyd med egen kropp, er kvinner i alderen 15-20 år. Her er 47 % fornøyd, mens 30 % er mer eller mindre misfornøyd med egen kropp.

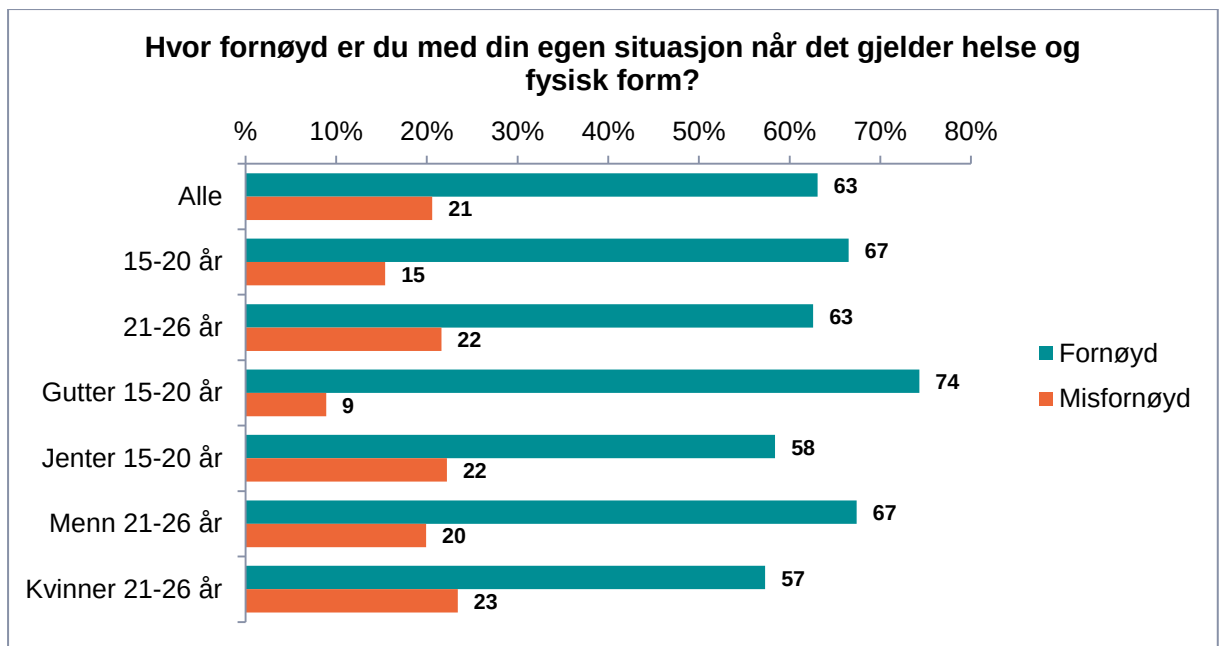
Hvis vi ser litt nærmere på utviklingen over tid, viser det interessante endringer, slik vi også beskrev for hele befolkningen ovenfor. Det første diagrammet nedenfor viser utviklingen for 15-20 åringene. Vi ser her at andelen fornøyd er noe lavere i årets undersøkelse enn den forrige, men at nivået likevel er høyere enn det var tidlig på 2000-tallet.

Også blant de litt eldre ungdommene er det variasjoner over tid. Blant 21-26 åringene opplevde vi også en kraftig økning i andelen fornøyd ved målingen i 2011. Andelen fornøyd ser nå ut til å stabilisert seg på et høyere nivå enn tidligere på 2000-tallet. Hva årsaken til denne positive utviklingen er, er vanskelig å si ut fra de foreliggende resultatene.

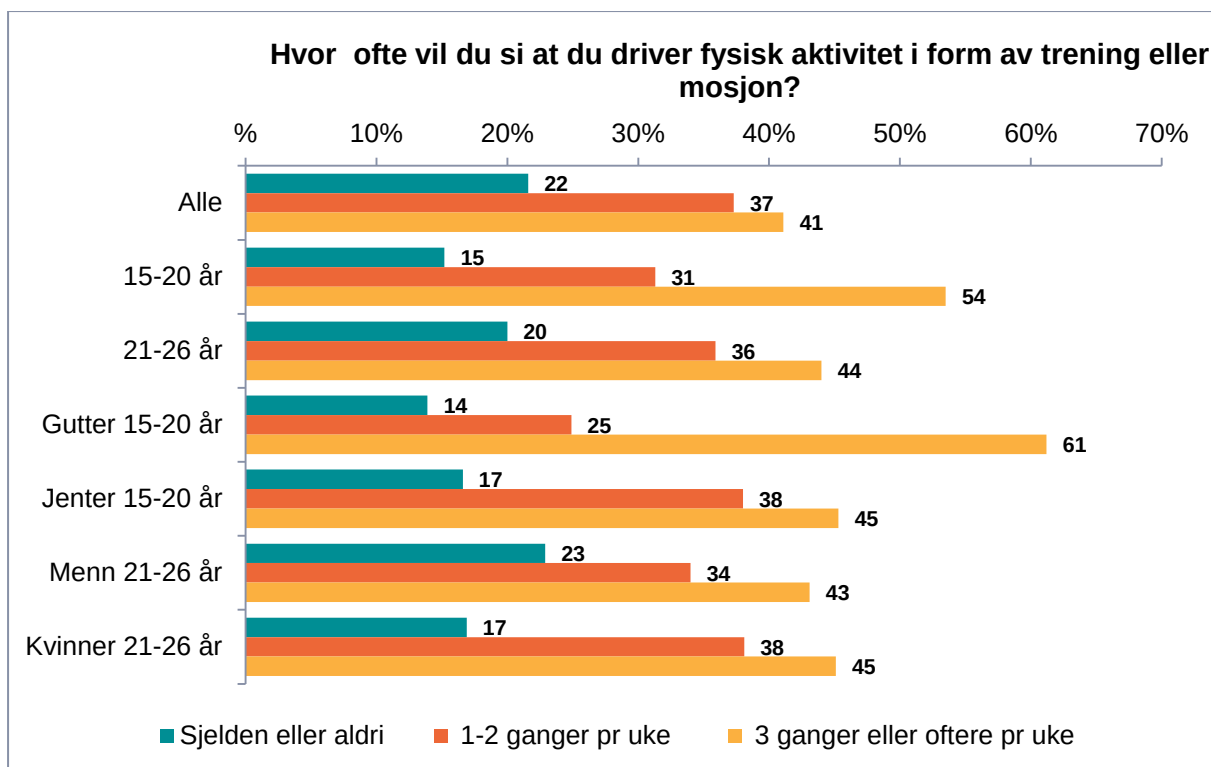

Et spørsmål i Norsk Monitor som gir et nyttig førsteinntrykk av hvordan befolkningen opplever sin fysikk lyder «Hvor fornøyd er du med din egen situasjon når det gjelder helse og fysisk form?». I diagrammet nedenfor ser vi at ungdommen generelt ligger nær befolkningen for øvrig. De yngste ungdommene er noe mer fornøyd («meget fornøyd» og «ganske fornøyd») og mindre misfornøyd («meget misfornøyd» og «ganske misfornøyd»). De yngste guttene peker seg spesielt ut med kun 9 % som var ganske eller meget misfornøyd med helsen og den fysiske formen.

Kjønnsdimensjonen gjelder ellers for begge ungdomsgruppene. Jentene og kvinnene er i mindre grad fornøyd enn guttene og mennene og de er i større grad misfornøyd. Det er også interessant å se at andelen menn som er misfornøyd med helse og fysisk form øker når ungdommen kommer inn i 20-årene.

Stadig flere nordmenn trener og de gjør det oftere enn før. Andelen som trenger oftere enn én gang i uken er nå over 78 prosent. Med andre ord oppgir nær åtte av ti at de er fysisk aktive. Ser vi på de som trener oftere enn tre ganger i uken, så øker også den gruppen. For ti år siden var det 25 prosent som trente så ofte. I 2013 var denne andelen økt til over 40 prosent. Vi finner igjen disse høye tallene i diagrammet nedenfor.

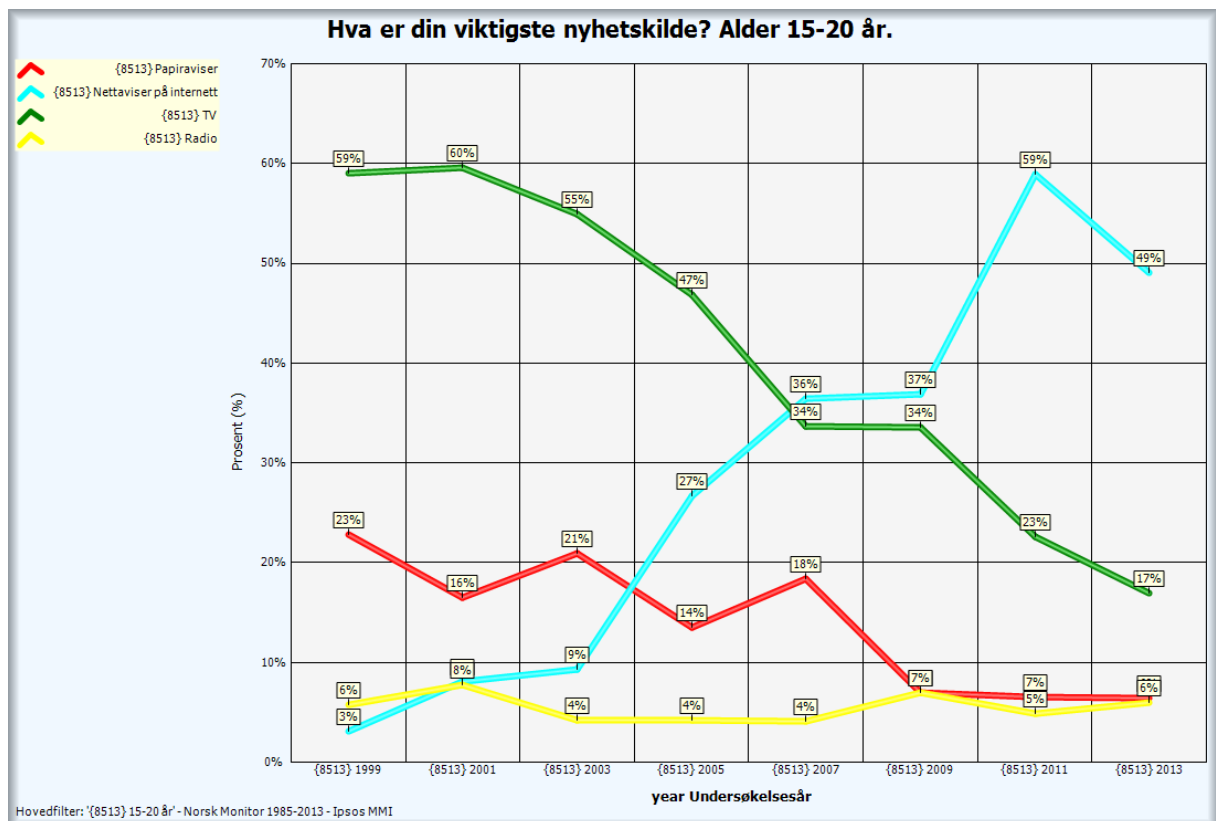
Rundt én av fem nordmenn oppgir at de sjelden er fysisk aktive (sjeldnere enn hver 14. dag). Blant ungdomsgruppene var det færre inaktive, selv om de mellom 21-26 år lå nær gjennomsnittet i befolkningen. I denne aldersgruppen var det mennene som var mest inaktive. Mest aktivitet finner vi blant de yngste gruppene. Her er andelen som var fysisk aktive tre ganger eller flere i uken hele 61 prosent. Men, også blant de andre ungdomsgruppene var det flere svært aktive enn i befolkningen forøvrig.

Ungdommens nyhetskilder

Innen medieverdenen er det et tilbakevendende tema hvordan man skal nå frem til ungdommen med nyhetsstoff. Denne problemstillingen er gammel og kan koples sammen med ungdoms sviktende lesing av papiraviser. I denne forbindelse blir det også reist spørsmål om nyhetsbegrepet har det samme innhold for dagens ungdom som det har for foreldregenerasjonen. Interessesfæren er i alle fall forskjellig, og tar man medieselskaperes stoffprioriteringer som et uttrykk for nye strømninger på dette området, er det klart at lange reportasjer fra fotballagenes treningssamlinger og intervju med spillere som kanskje kommer på landslaget åpenbart betyr mer i nyhetsbildet enn politikk og katastrofer. Når man skal vurdere ungdommens nyhetskilder, er det derfor viktig å reflektere over om ungdommens oppfatninger av nyhetsbegrepet er det samme som det leseren av denne rapporten har.

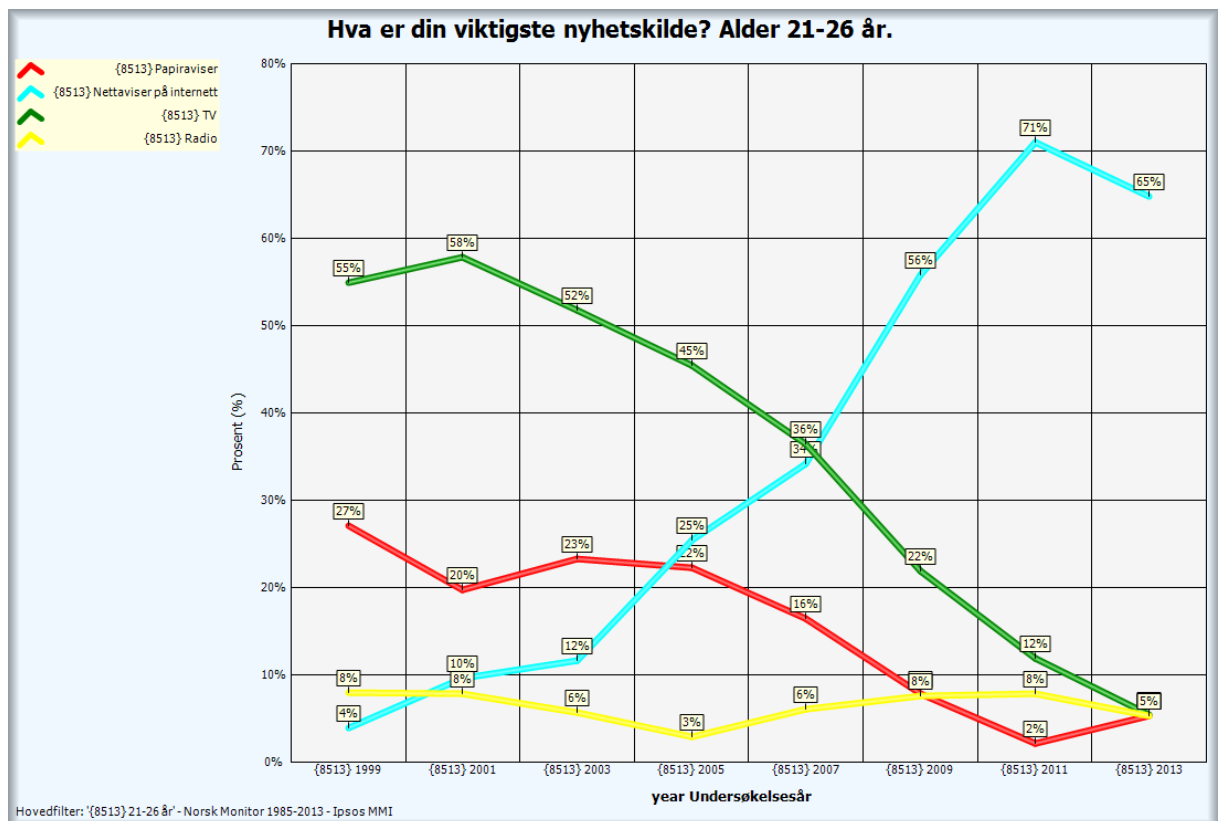
I Norsk Monitor stiller vi et spørsmål om hva man regner som sin viktigste nyhetskilde. Dette spørsmålet har vært med siden 1999 og har blitt mye brukt til analyser av konkurransen mellom kanalene.

Først skal vi studere svarene fra den yngste ungdomsgruppen i alderen 15-20 år. Som vi ser i nedenstående diagram, er det liten tvil om at internett er den dominerende nyhetskilden for de yngste. For ordens skyld gjør vi oppmerksom på at vi i 2009 endret internettalternativet fra "internett" til "nettaviser på internett". Fra å være den viktigste nyhetskilden for 3 % av de yngste i 1999, er det nå 49 % som oppgir nettaviser som den viktigste. Det er et fall på ti prosentpoeng fra målingen i 2011. Nedgangen kommer antagelig på grunn av økt mobilbruk, også til å lese nyheter. I 2013 var det 66 % som sa at dette er noe de vanligvis bruker mobilen til. Som vi ser i diagrammet fortsetter fallet for TV som nyhetskilde for denne gruppen.

Prioritering av kanalene for nyheter i gruppen 21-26 år, avviker ikke vesentlig fra den blant de yngste. Diagrammet nedenfor kan imidlertid tyde på at internettdominansen er enda mer fremtredende enn blant de yngste, og at de øvrige kanaler lider enda mer. Dette kan nok forklares ved at mange av de yngste bor hjemme hos foreldre og har tilgang til så vel papiraviser som TV der de bor. Ved siste måling ser vi likevel at det var en nedgang på 6 prosentpoeng i den klassiske bruken av nyhetskilder på nettet fra 2011. Igjen er det smarttelefonene som må antas å være årsaken; 75 % svarte at de vanligvis brukte mobilen til å lese nyheter.

Ellers er det verdt å merke seg at de tre nederste kurvene, for papiraviser, radio og TV er sammenfallende på et lavt nivå.

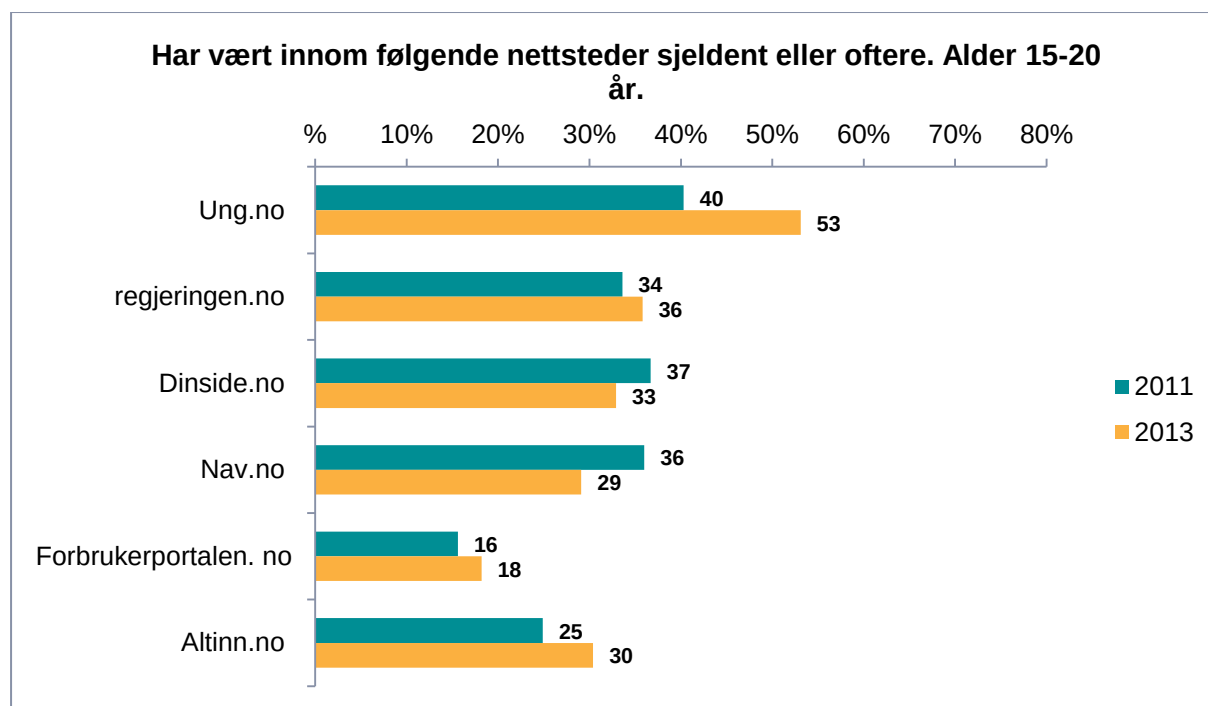

Internettdominansen blant ungdom i alderen 21-26 år understrekes ytterligere når vi finner at 82 % bruker internett til å lese nyheter daglig.

Bruk av offentlige nettsteder

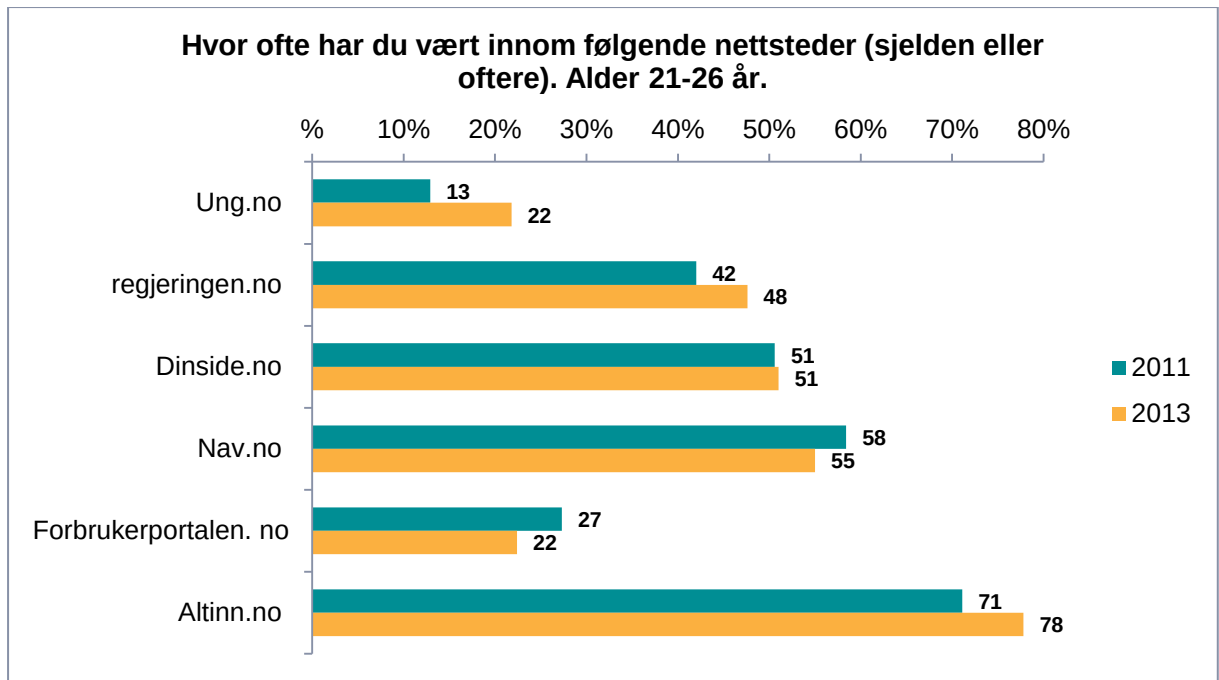
Ungdom bruker internett i høyere grad enn resten av befolkningen, samtidig som de ofte er mindre frekvente brukere av mer tradisjonelle medier. Fortløpende er det en utfordring for offentlig sektor å nå ungdommen i kommunikasjonsøyemed. Vi vet at særlig Facebook har stor dekning blant ungdom, og det er nærliggende å tenke seg at offentlige myndigheter må utnytte denne kanalen for å nå ungdommen. Men rimeligvis har myndighetene opprettet noen nettsteder som er direkte innrettet mot ungdom for å nå dem med nødvendig, ungdomsrettet informasjon. Også andre nettsteder bør selvsagt kunne brukes av ungdom til å fremskaffe offentlig informasjon.

Nedenfor gis det en smakebit på ungdommens bruk av noen aktuelle, offentlige nettsteder. Først skal vi se på de yngste ungdommene. Som man ser, har vi tatt med alle som "har vært innom" de ulike nettsidene, dvs. at de oppgir at de er innom nettsidene "sjelden" eller oftere. Brukerfrekvensen er ikke imponerende blant de yngste, men vi ser at enkelte offentlige nettsider har økt trafikk fra gruppen.

Nettstedet ung.no kommer klart best ut av oversikten over. De kan også vise til en klar økning fra siste måling. Likevel, alle disse nettsidene hadde stor andel unge som bare var innom en sjelden gang. Både regjeringen.no og Altinn.no hadde en positiv utvikling sammenlignet med siste måling. Man må også huske at innholdet på flere av nettstedene er av en slik karakter at det kan være naturlig å besøke nettsidene med en lavere frekvens enn månedlig.

I den eldre ungdomsgruppen har få vært innom ung.no, som ser ut til å appellere best til den yngste gruppen.

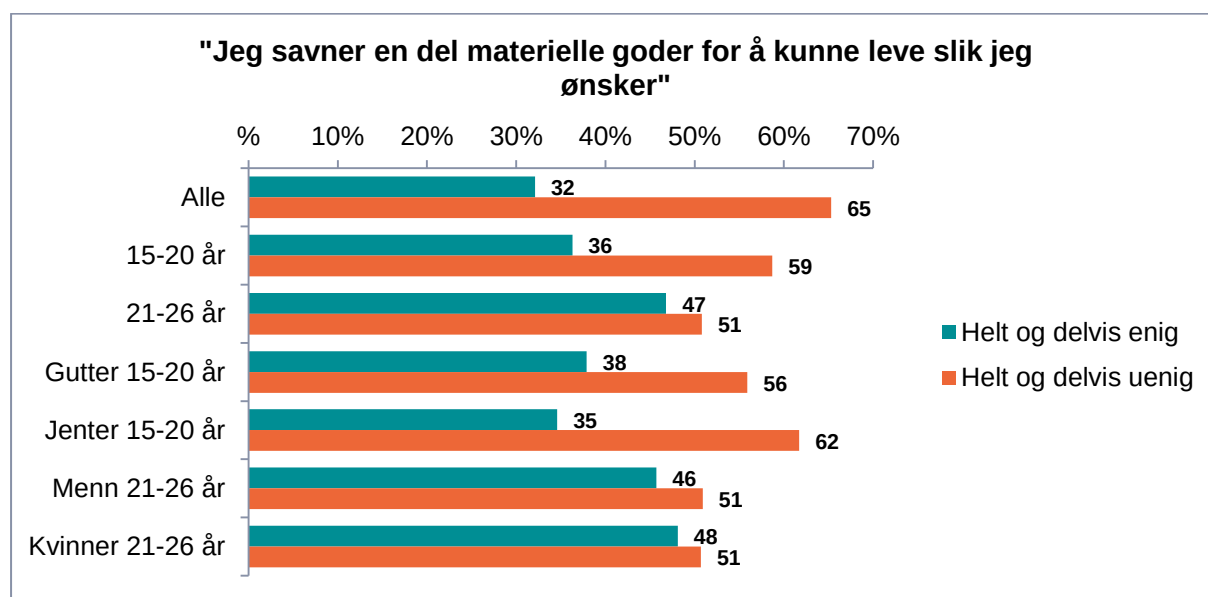
Vi legger merke til at flere av nettsidene har økt tilslutning blant 21-26 åringene siden 2011. Spesielt iøynefallende er økningen for altinn.no. Fra et allerede høyt nivå oppga ytterligere 7 % av de eldste ungdommene at de hadde vært innom denne siden. Dette har en naturlig sammenheng med overgangen til elektronisk innlevering av selvangivelsen.

Personlig økonomi, jobb, status og forbruk

Norsk Monitor inneholder en rekke spørsmål som belyser både grunnleggende og mer detaljerte holdninger til økonomi, arbeid og forbruk.

Som en del av indeksen som konstituerer verdien materialisme, har vi et spørsmål som indikerer noe om hvilken betydning materiell behovstilfredsstillelse har for livskvaliteten. I diagrammet nedenfor ser vi at spørsmålet er formulert som en påstand man skal si seg enig eller uenig i som lyder "Jeg savner en del materielle goder for å kunne leve slik jeg ønsker". Denne påstanden kan påstås å representere kjernen av hva materialisme er, og som et av de viktigste funnene i Norsk Monitor innenfor dette feltet, har vi kunnet konstatere at oppslutning om påstanden øker jo flere materielle goder man faktisk har. Det har vi tolket som et uttrykk for en «nye vil ha mer»-holdning i befolkningen.

Som vi ser i diagrammet nedenfor er en flere ungdommer enige i påstanden enn resten av befolkningen. De eldre ungdommene savner materielle goder i større grad enn den yngste gruppen. For mennesker som står på terskelen til å etablere en selvstendig tilværelse, er ikke dette mønsteret spesielt merkelig.

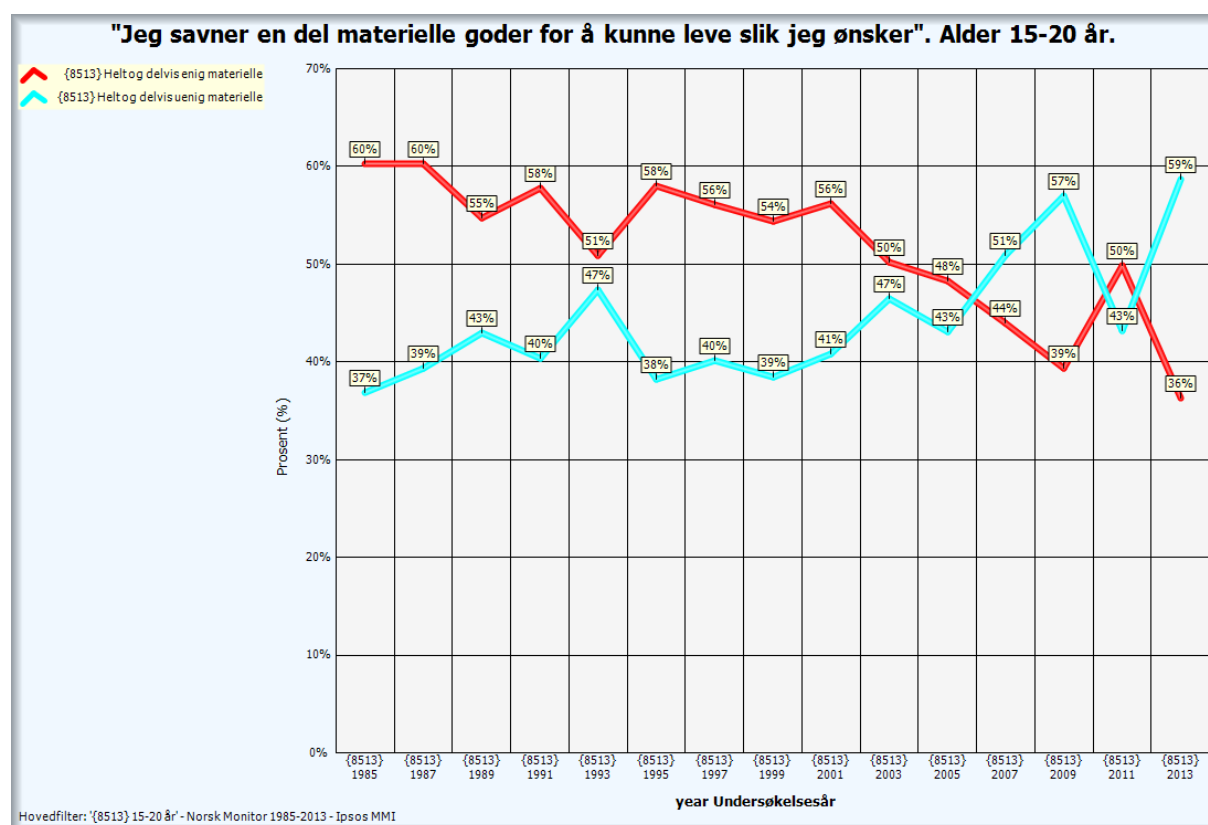

Ser vi på kjønnsforskjellen i de to ungdomsgruppene, ser vi at flere kvinner i alderen 21-26 år har et savn etter materielle goder, sammenlignet med mennene på samme alder. Dette står delvis i kontrast til det vi ser i den sosiokulturelle analysen i denne rapporten. Menn er mer materialistiske enn kvinner generelt og spesielt menn i den eldste ungdomsgruppen, og dette har vi fått bekreftet ved alle monitorundersøkelsene vi har gjort etter 1985.

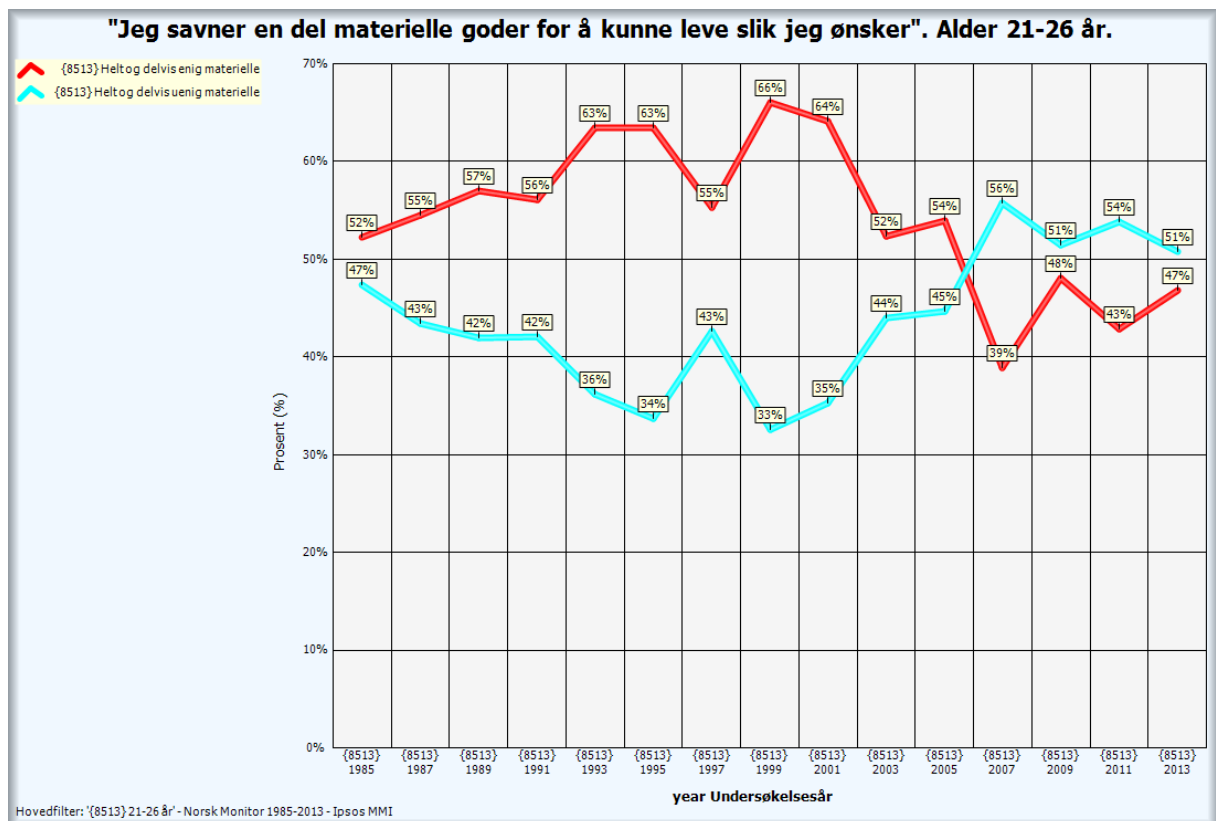
Det er verd å merke seg at svarene på dette spørsmålet har utviklet seg de siste årene på en oppsiktsvekkende måte ved at andelene som er enige har sunket betydelig siden årtusenskiftet. Dette inngikk som et element i en av hovedtrendene ved undersøkelsen i 2007, da vi stilte spørsmålet om befolkningen var i ferd med å nå et materielt metningspunkt.

Undersøkelsen i 2009 bekreftet denne utviklingen. Undersøkelsen i 2011 brøt imidlertid noe med denne trenden blant de yngste. De siste tallene viser imidlertid at hovedtrenden fortsetter. Andelen i alderen 15-20 som er uenige i påstanden ligger høyere enn noen tidligere måling. Tilsvarende ligger andelen som er enige i at de savner materielle goder lavere enn noen gang tidligere. Hvis vi sammenligner med den første målingen i 1985, er bildet snudd helt på hodet. Den gangen var det 60 % som var enige og 37 % som var uenige. I 2013 er bildet motsatt. 59 % savner ikke materielle goder, mens 36 % oppgir at de gjør det.

Målingen i 2011 ser med andre ord ut til å ha vært et unntak fra en jevn trend. Årsaken kan ha vært utfordringer med utvalget i den yngste ungdomsgruppen ved den målingen. Disse ble gjort rede for i siste rapport.

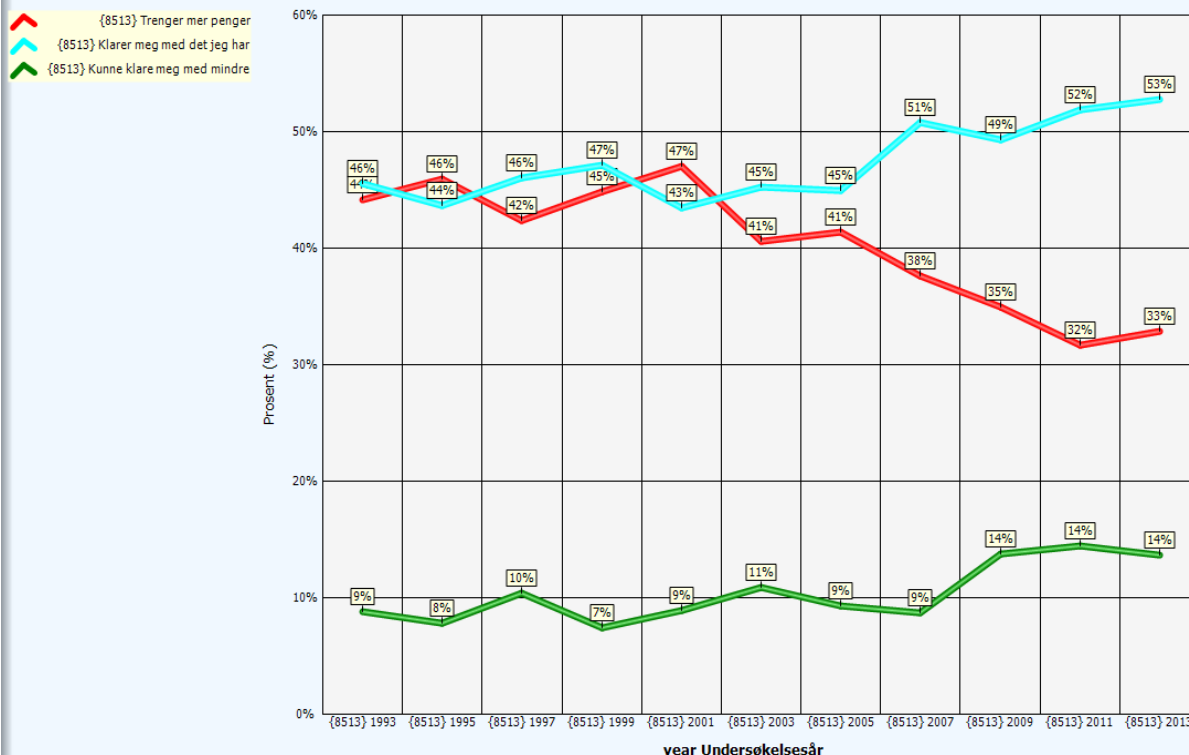
I den eldre ungdomsgruppen ser vi at trenden med en viss overvekt av personer som er uenige i påstanden fortsetter. Etter en lang periode på 1990-tallet med et flertall som savnet materielle goder, har målingene siden 2005 vist en overvekt av uenige. Vi må likevel huske at det er vesentlig flere i denne gruppen som savner materielle goder enn personer i andre aldersgrupper.

I Monitor har vi også spørsmål som måler "metningspunktet" for materiell velstand. Synes norsk ungdom at man har nok penger for å kunne leve et tilfredsstillende liv? Nedenfor viser vi utviklingen i svaret på om de synes de har nok penger, trenger mer eller kunne klart seg med mindre.

I den yngste ungdomsgruppen ser vi at trenden er økende tilfredshet med egen økonomi. Stadig flere sier at de klarer seg med det de har. I den eldre ungdomsgruppen var det like mange som var tilfredse som ønsket mer penger. Mellom 10 og 15 % mente de kunne klart seg med mindre enn de har i 2013.

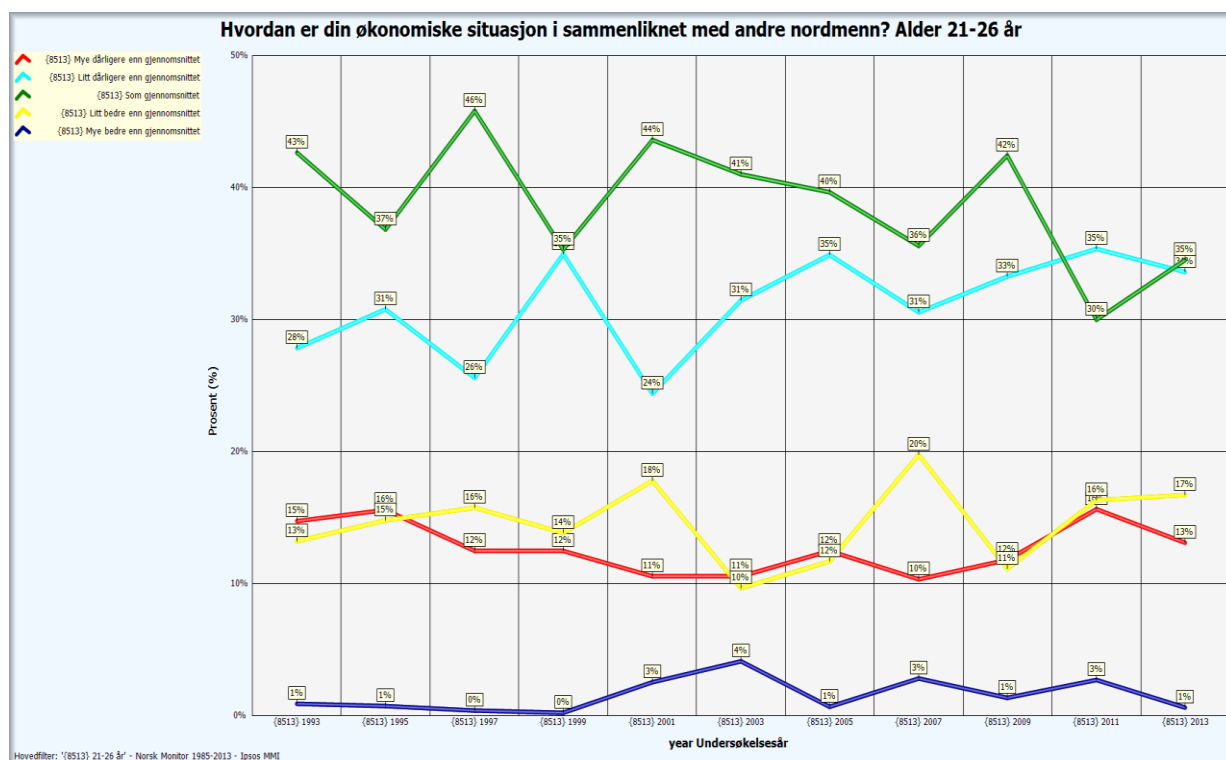
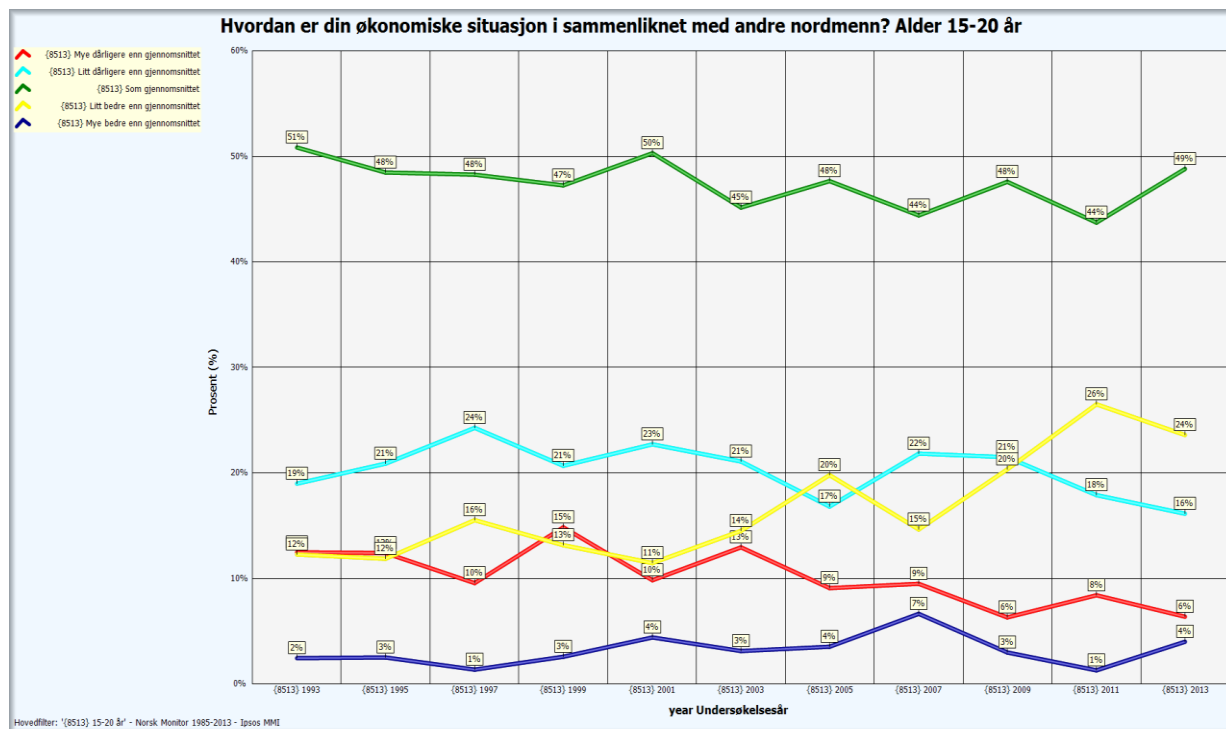
Vurdering av egen økonomiske situasjon: Trenger mer penger, klarer meg, kunne klart meg med mindre. Alder 15-20 år.

Vurdering av egen økonomiske situasjon: Trenger mer penger, klarer meg, kunne klart meg med mindre. Alder 21-26 år.

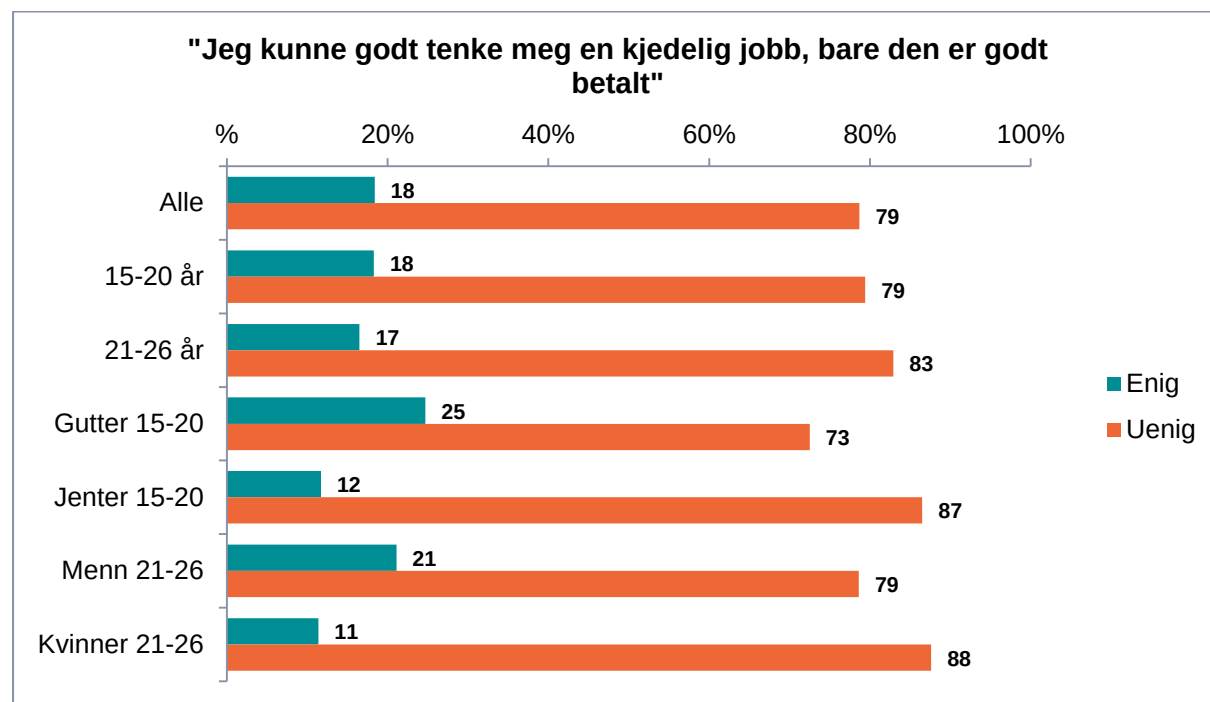

Det er lett å tenke at oppfatningen av personlig økonomi påvirkes av hva andre har å rutte med. Vi spør ungdommen hvordan de ser på sin situasjon relativt til andre. I diagrammene nedenfor ser vi igjen at den eldre ungdomsgruppen opplever en tøffere økonomisk situasjon. I aldersgruppen 21-26 år er det bare så vidt det er flere som oppgir at de har økonomi på linje med gjennomsnittet enn de som sier at deres økonomi er dårligere.

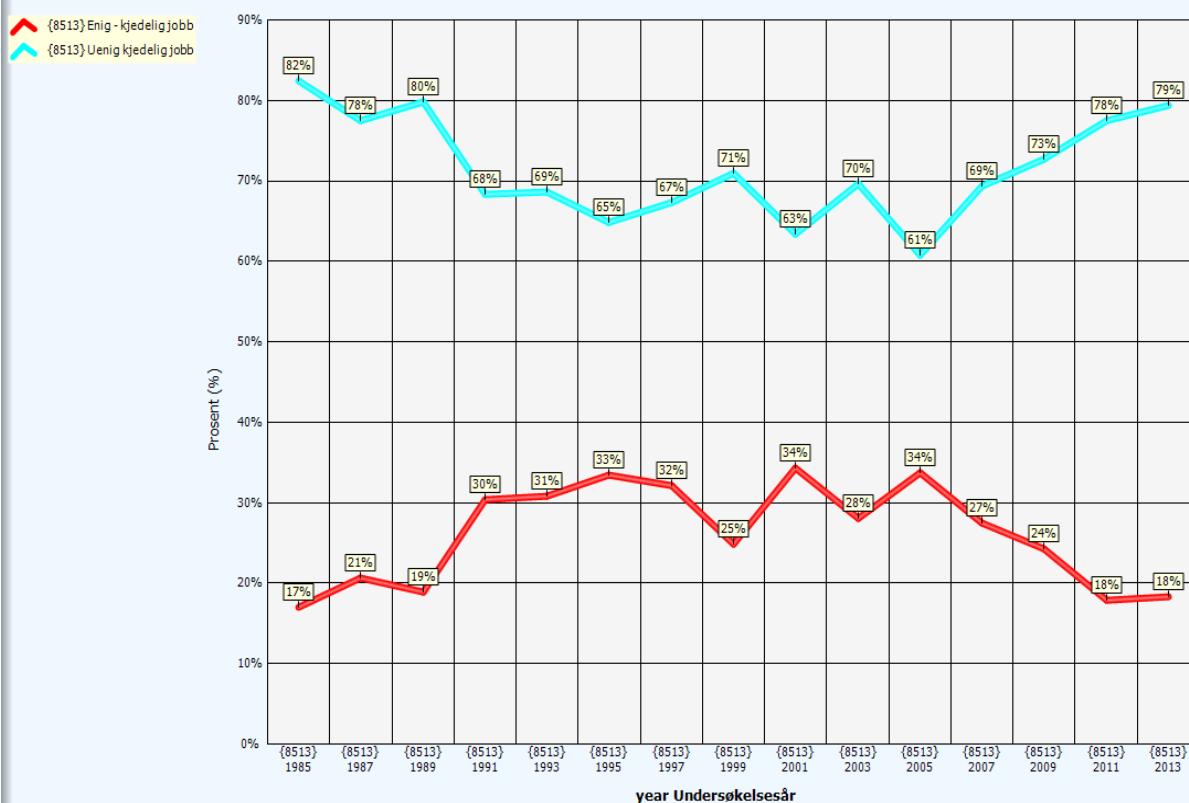
Spørsmålet om penger står sentralt også i neste påstand. Her setter vi en kjedelig jobb opp mot god betaling. Denne avveilingen reflekterer både materialistisk orientering og eventuell dårlig råd hos de som er enige i påstanden.

Nedenfor ser vi at et stort flertall av ungdommen er uenige i at de kunne tenke seg en kjedelig jobb, bare den er godt betalt. Men vi merker oss at de mannlige ungdommene er litt mer enige i påstanden enn de øvrige.

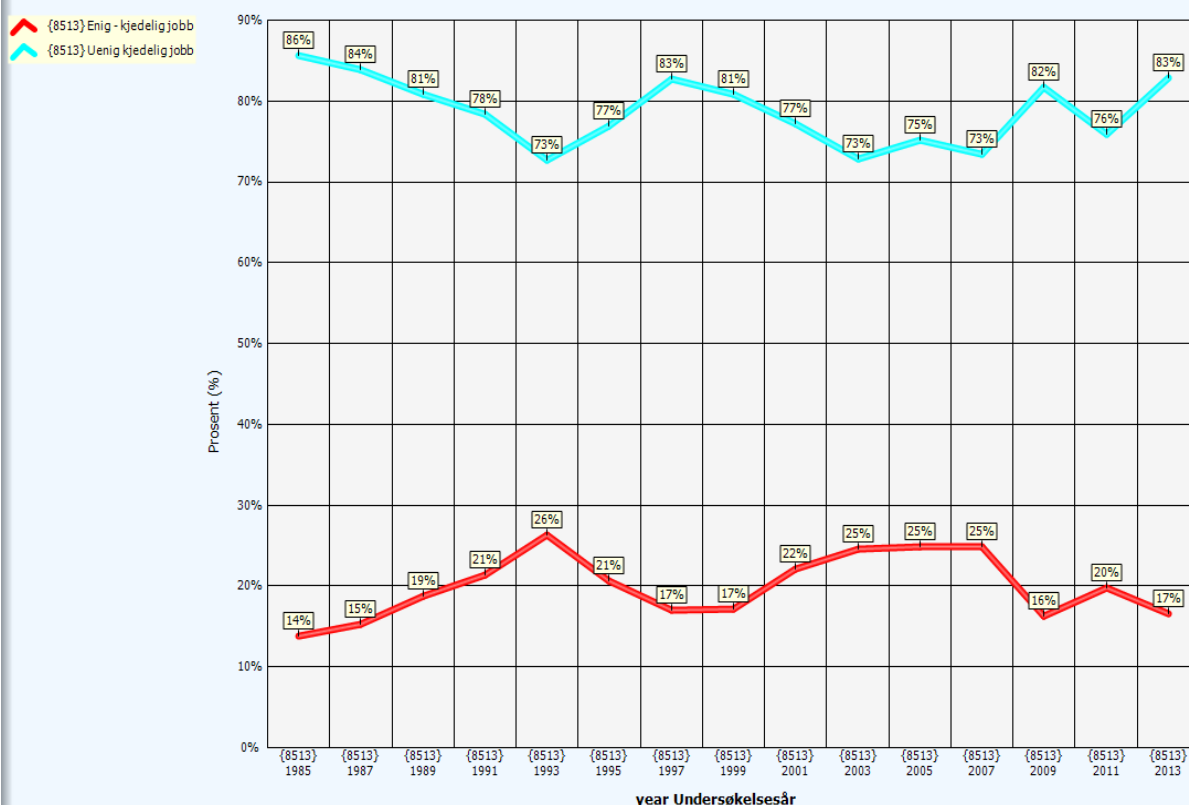

Utviklingen over tid i dette spørsmålet vises i de to diagrammene nedenfor. Her ser vi at trenden fra de siste åtte årene fortsetter for begge grupper. I denne perioden har stadig færre sagt at de kan tenke seg en kjedelig jobb.

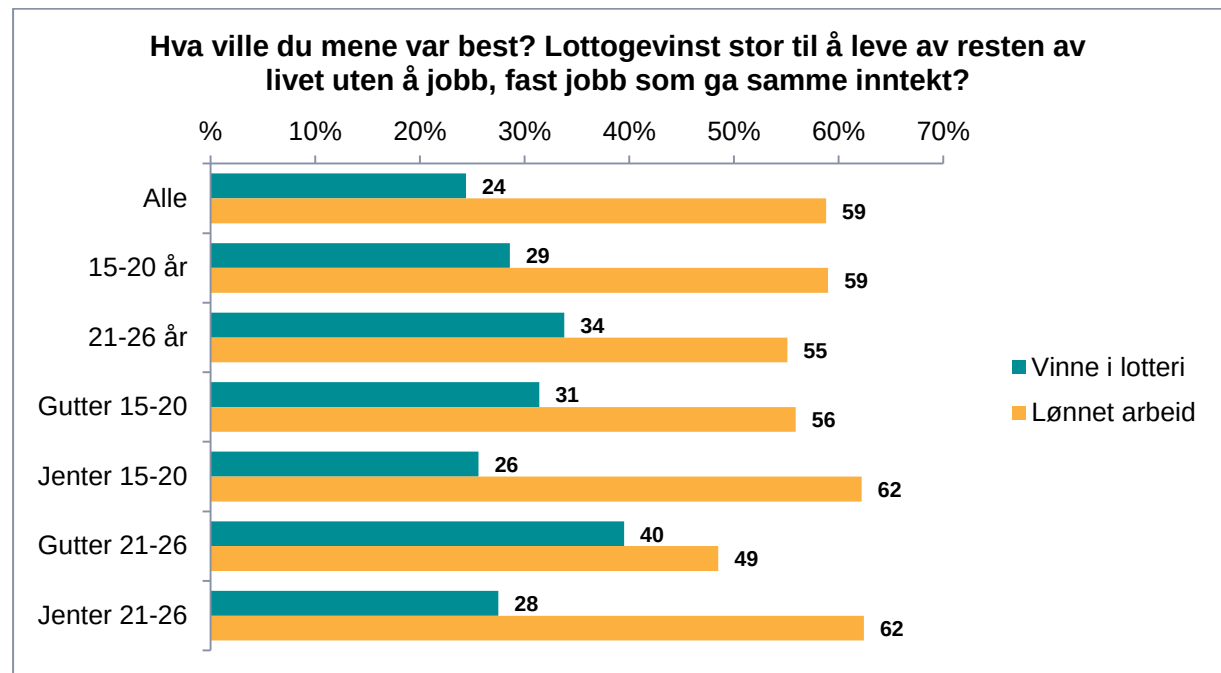
"Jeg kunne godt tenke meg en kjedelig jobb, bare den er godt betalt". Alder 15-20.

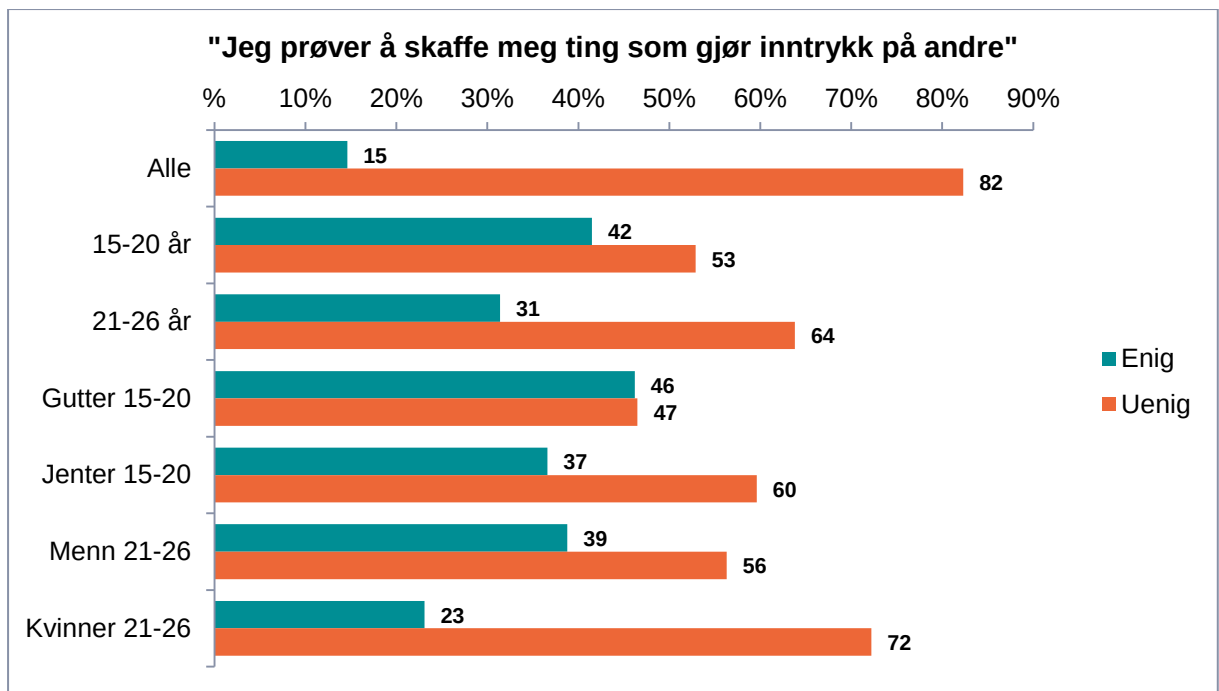
"Jeg kunne godt tenke meg en kjedelig jobb, bare den er godt betalt". Alder 21-26 år.

Et annet spørsmål som belyser ungdommens forhold til arbeid, stiller dem overfor et valg mellom muligheten til å vinne en livsinntekt i lotteri og det å tjene det samme beløpet gjennom vanlig arbeid. Vi har spurt folk hva de foretrekker. I befolkningen er det rundt en av fire som foretrekker å vinne i lotto, mens seks av ti foretrekker lønnsinntekt. Hos alle ungdomsgruppene var det en noe høyere andel som foretrakk lottogevinsten.

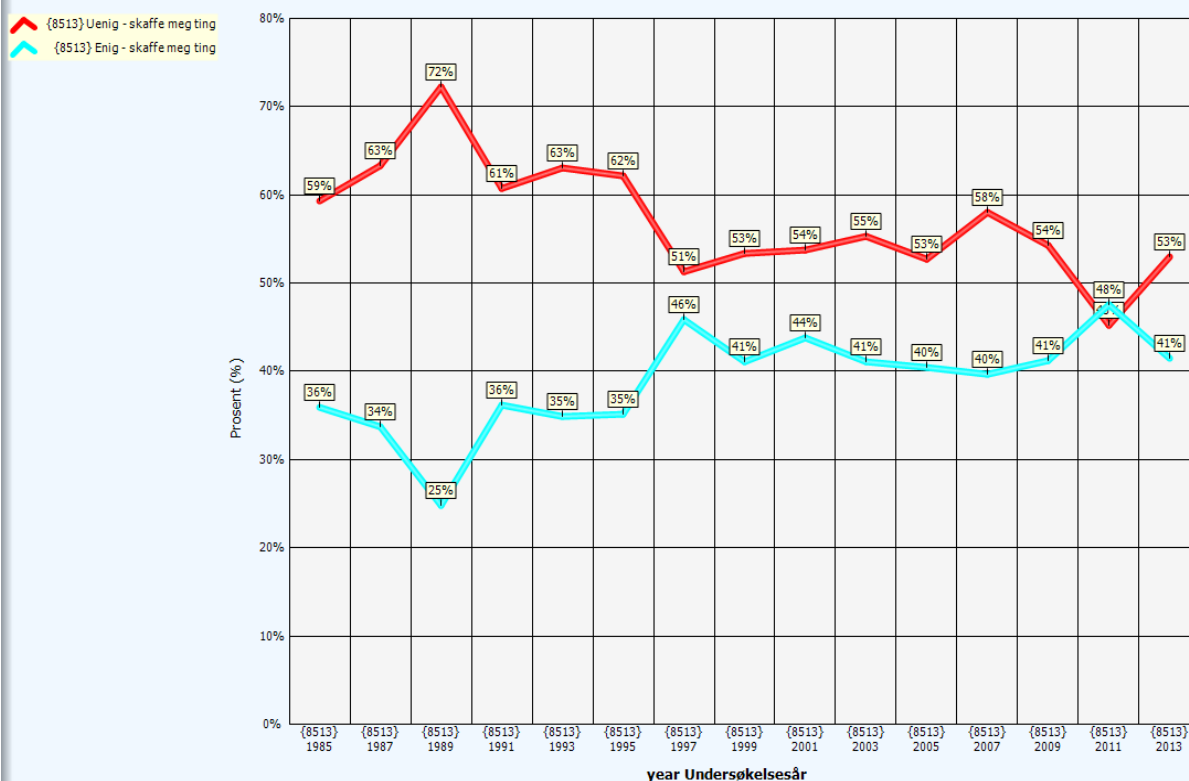
Et viktig element i diskusjoner omkring ungdoms forbruk er spørsmålet om anskaffelser og tilpasninger som er styrt av statusjag. Vi vet fra Norsk Monitor at unge mennesker i sterkere grad enn andre er opptatt av hva andre synes og at de søker sosial aksept gjennom hva de kan fremvise av materielt innehav eller andre synlige kjennetegn på vellykkethet. Et av spørsmålene som konstituerer verdien status er en påstand som lyder "Jeg prøver å skaffe meg ting som gjør inntrykk på andre". Her knytter vi altså statusbetraktningene direkte til materielle ting. Nedenfor ser vi hvordan svarene fordelte seg.

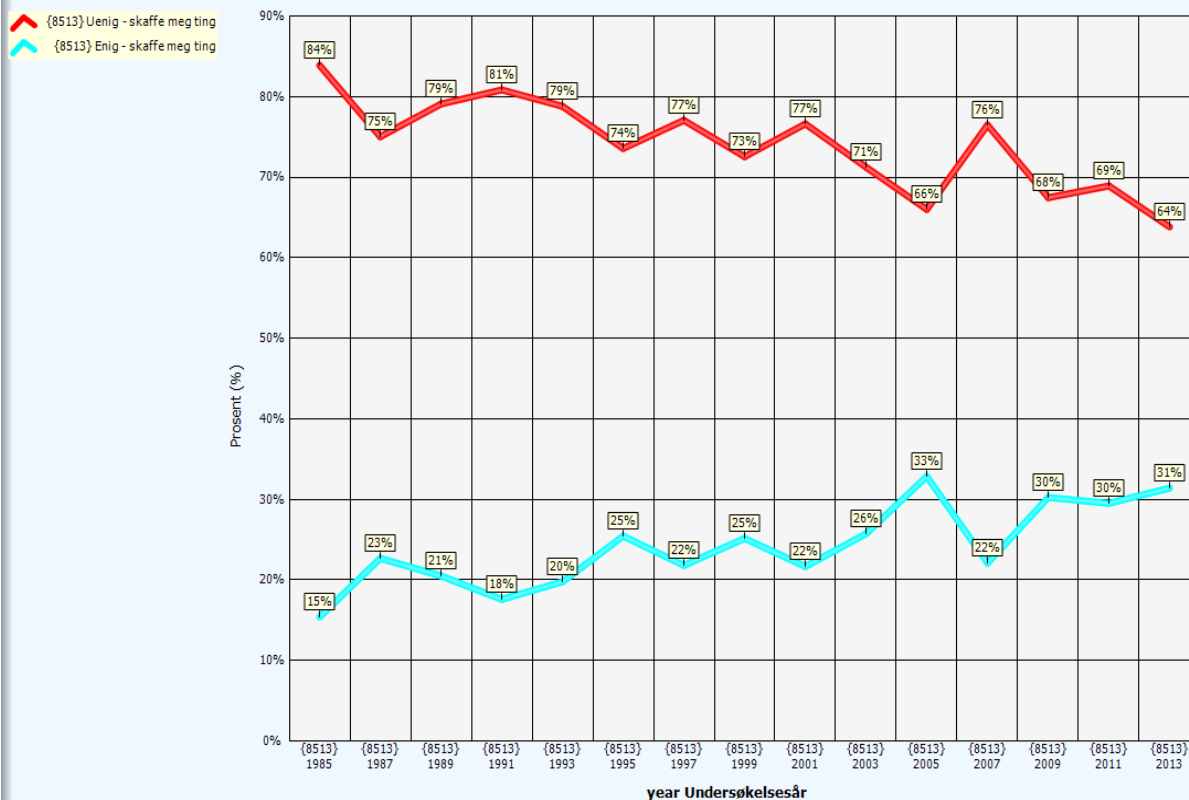
Som vi ser, er det i totalbefolkningen ikke mer enn 15 % som er enige i påstanden. Denne andelen er imidlertid adskillig større i ungdomssegmentene. Spesielt legger vi merke til hvordan de aller yngste har en stor andel som er enige i denne påstanden, 42 %. Her er det de yngste guttene som trekker opp snittet. Den eldste ungdomsgruppen ligger mellom de yngste og totalbefolkningen med 31 % som er enige. Igjen ligger mennene høyere kvinnene.

Over tid har holdningene til dette statusspørsmålet svingt en del for begge ungdomsgruppene. Blant de yngste ser vi at svarene ved siste måling er i tråd med de siste 12 årene. 2011 var her et unntak da flere fra denne aldersgruppen var enige enn uenige i påstanden. I den eldre gruppen fortsetter svingningene, denne gang med en svak nedgang siden forrige måling i andelen som er uenige.

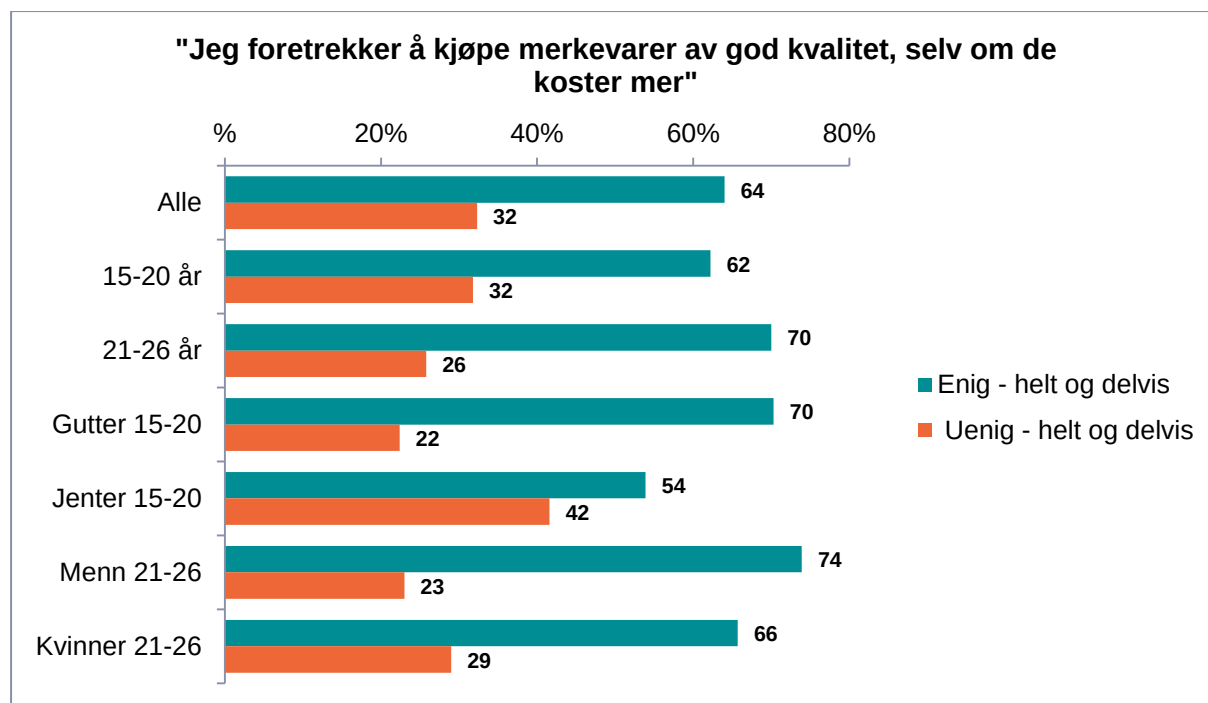
"Jeg prøver å skaffe meg ting som gjør inntrykk på andre". Alder 15-20 år.

"Jeg prøver å skaffe meg ting som gjør inntrykk på andre". Alder 21-26 år.

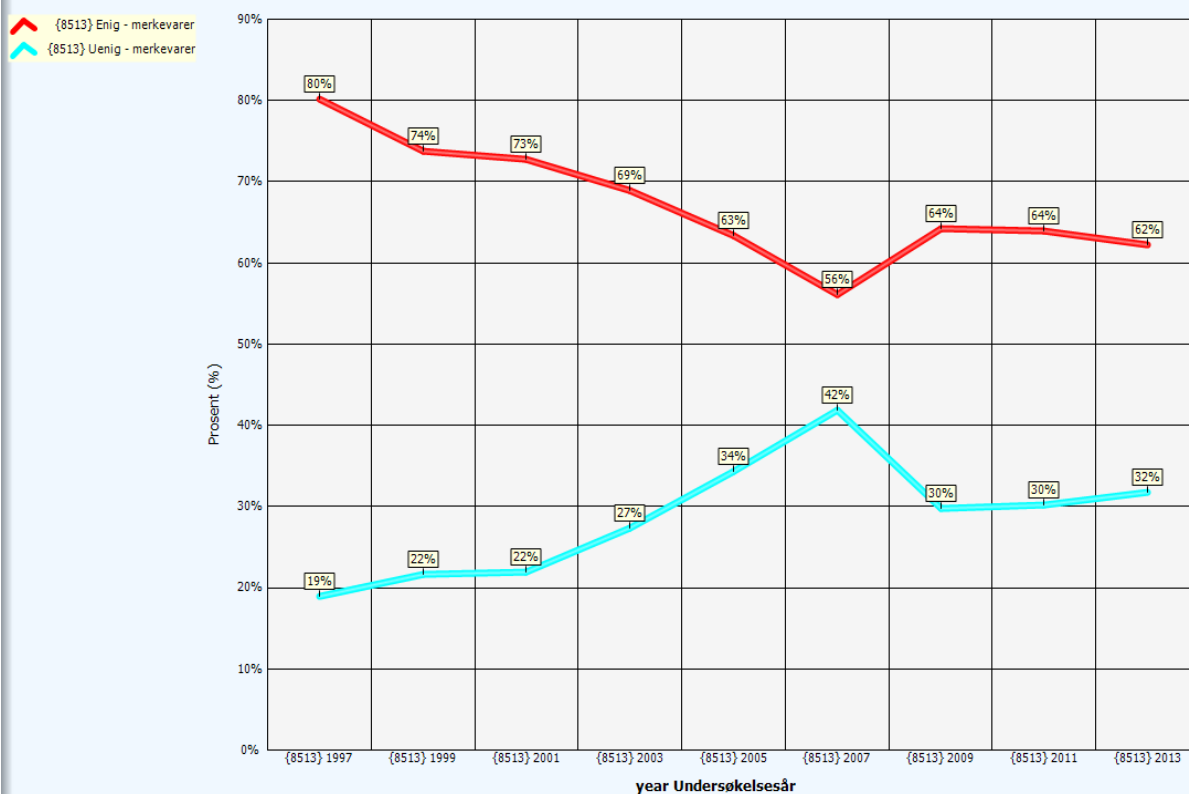
Det siste spørsmålet vi skal se på i dette kapitlet er beslektet med det vi nettopp kommenterte. En ny påstand lød "Jeg foretrekker å kjøpe merkevarer av god kvalitet, selv om de koster mer". Selv om denne påstanden ikke direkte henspeiler på status, er holdningen som beskrives trolig nært beslektet med fenomenet, men med pris/ kvalitet som begrunnelse.

Diagrammet viser at unge menneskers holdninger ikke avviker dramatisk fra befolkningen ellers på dette spørsmålet. Vi ser samme mønster som tidligere år: De unge mennene er oftere enig i denne påstanden enn de unge kvinnene. Jentene i alderen 15-20 er minst opptatt av koplingen kvalitet, merkevarer og mulig høyere pris enn de andre gruppene i diagrammet.

Dersom vi definerer enig som et uttrykk for materialisme eller statusorientering, er godt over halvparten av befolkningen disponert i en slik retning. For øvrig vil vi her bemerke at andelene som er enige gikk ned i årene frem til 2007, deretter gjorde et hopp opp, før vi ved de siste målingene har sett et stabilt nivå. I diagrammene nedenfor vises utviklingen over tid i de to ungdomsgruppene.

"Jeg foretrekker å kjøpe merkevarer av god kvalitet, selv om de koster mer". Alder 15-20 år.

"Jeg foretrekker å kjøpe merkevarer av god kvalitet, selv om de koster mer". Alder 21-26 år.

